

1. Az 1848. évi XVIII. törvényczikk:

A sajtó törvény.^{1 2}

27. §.

Ki az elmarasztó ítélet által sujtott elmeművet sajtó útján új.a közzéteszi vagy árulja, a szerzője ellen hozat-hatott legnagyobb büntetéssel fog illetetni.³

28. §.

Minden olyan sajtóvétség, mely ellen hivatalbóli meg-torlásnak van helye, hat hónap múlva; a mely ellen pedig csak magán kereset indítható, 2 év múlva idősül el.⁴

30. §.

Ujság vagy időszaki lap, melynek tartalma akár rész-ben akár egészen politikai tárgyak körül forog és havon-kint legalább kétszer jelenik meg, csak a következő fel-tételek teljesítése mellett adathatik ki:

1-ször. Mely hatóságban a lap megjelenend, annak alispánjához, főkapitányához, grófjához, polgármesteréhez

¹ Lásd 1897: XLI. t.-cz.: „A nyomdatermékek tudományos czélokra szol-gáló köteles példányainak kiszolgáltatásáról“ a 406. oldalon.

² Lásd az „ipartörvény“ 3. jegyzetét.

³ A magánvádra üldözhető sajtóvétségek elévülésére vonatkozó e ren-delkezést hatályon kívül helyezi a büntettekről és vétségekről szóló büntető-törvénykönyv: 1878: V. t.-cz. 112. §-a, azaz a magánfél indítványa a sajtóvét-ségek eseteiben is három hó alatt terjesztendő elő.

⁴ Az ezen szakasz rendelkezéseibe ütköző bűncselekmény, legyen az büntett, vétség vagy kihágás, a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1897: XXXIV. t.-cz. 17. §. 2. pontja értelmében a kir. törvényszék hatásköré-hez tartozik.

benyújtatik a nyilatkozat, melyben ki leend téve a tulajdonos, vagy felelős kiadó, vagy felelős szerkesztő neve, laka, és a nyomda, melyben a lap nyomatni fog, s a hatóság elnöke ezt a ministeriumnak bejelenteni köteles.

2-szor. Ha a lap naponkint jelenik meg, biztosítékul 10.000 forint, ha ritkábban jelenik meg, 5000 forint tétetik le készpénzben, vagy fekvő birtokra kettős biztosítékkal betáblázott kötelezvényben; első esetben a tőke az illető hatóság felügyelése s jóállása alatt 5°/_o kamattal a letevő részére jövedelmez.

Az eddig megjelent lapok az 1-ső pontban foglalt föltételnek e törvény kihirdetése után tüstént, a 2 ik pontbelinek két hónap alatt tartoznak eleget tenni.

3-szor. Sajtóvétségérti elmarasztalás esetében a pénzbüntetés a biztositékból vonatik le; ha belőle ki nem telnék, azonkívül, hogy a szerző együttjótállónak tekintetik, a foglalás a felelős tulajdonos, kiadó, vagy szerkesztő egyéb javaira is kiterjesztetik.

Az ekként támadt hiányt az elmarasztaló ítélet után 10 nap mulva ki kell pótolni, különben annak megtörténtéig a lap nem fog megjelenhetni.

4-szer. Mely időpontban a lap vagy füzet szétküldöztetik, annak egy példánya, a bejegyzett felelős személy aláírásával, a helybeli hatóság elnökénél tétetik le.

Csupán ennek nem teljesítése miatt a lapok szétküldését megtiltani nem szabad, hanem ki e szabály ellen vét, 200 forintig terjedhető pénzbüntetéssel fog megbüntetettetni.¹

¹ Ezen §-ban, valamint a 35., 38., 41. és 44. §-okban körülírt vétségek, illetve kihágások a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1897: XXXIV. t.-cz. 18. §. II. értelmében a kir. járásbiróságok hatásköréhez tartoznak.

31. §.

Ki az előbbi §-h n elősorolt föltételek bejuttatása nélkül időszaki lapot kiad, egy évi fogságig és 500 forintig terjedhető büntetéssel sujtatik.

35. §.

Az elmarasztó ítélet meghozatván, az illető tulajdonosok vagy kiadók tartoznak azt lapjuk legközelebbi számában közzétenni.

38. §.

Ki titkolt nyomdát s könyomdát bir, tudniillik mely nincs bejelentve, műszereinek kobzásán tul, 1 évi fogsággal és 2000 forintig terjedhető büntetéssel fog büntettetni.

39. §.

Minden nyomdabirtokos lakását és sajtóinak helyét az illető törvényhatóság elnökének bejelenteni tartozván, ezenkívül köteles egy átzsinórzott és elnökileg lepecsételt könyvet tartani, melyben mindenféle kis és nagy nyomtatvány elkészültének ideje, továbbá alakja, czime, vagy ismertető tartalma, a kötetek, példányok, iven száma bejegyeztessék.¹

41. §.

Mely nyomdatulajdonos bármely nyomtatványra nevét és lakát ki nem teszi, vagy álnevet tesz ki, ha a nyom-

¹ A m. kir. belügyminister 1891. február hó 3-án 414. sz. a. kelt rendelete szerint, az 1879. évi XL. t.-cz. 1. §. alapján elrendeltetett, hogy a ki az 1848. évi XVIII. t.-cz. 39. §-ában foglalt rendelkezések bármelyikének nem tesz eleget, kihágást követ el és 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha az utolsó pénzbüntetés lefizetésétől, vagy az azt helyettesítő elzárás kiállításától 2 év még nem mult el, 15 napig terjedhető elzárással és 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

tatvány sajtóvétséget foglal magában, büntártnak tekintik; ellenkező esetben 100 forintig terjedhető büntetésben marasztaltathatják el.

44. §.

Ki olyant árul, melyen a nyomdatulajdonosnak neve s laka kitéve nincs, a nála találtatott példányok elkobzásán felül ötven forintig terjedhető büntetéssel fog büntettetni.

2. *A pénzjegyekhez hasonló hirdetmények lefoglalása tárgyában a m. kir. belügyminister 1869. június 13-án 3271. sz. a. kelt rendelete.*

Tapasztaltatván, hogy a kereskedők és iparosok újabb időben pénzjegyekhez hasonló hirdetményeket, illetőleg címjegyeket szoktak nyomtatni és használni, minthogy az ily nyomtatványok az olvasni nem tudó számos honlakosok megcsalására igen alkalmasak: a pénzjegyekhez hasonló bárminemű nyomtatványok készítése, használása és terjesztése közrendészeti tekintetektől elkobzás terhe alatt általában eltiltatik s meghagyatik a törvényhatóságoknak, hogy valahányszor ilyen jegyekről tudomást vesznek, a meglévő példányokat, ugyszintén az előállításukhoz való készülékeket lefoglaltatván, megsemmisíttessék s a kibocsátónak a további készítést 5—50 forintig terjedhető birság súlya alatt betiltsák; azon esetben pedig, ha a kibocsátó más hatóság alá tartoznék, ezen illetékes hatóságot a fentebbi módon való eljárás végett hivatalból haladéktalanul értesítsék.

3. *Az értékpapirokhoz hasonló hirdetmények s más nyomtatványok készítése és forgalomba hozatala tárgyában 1874. ápril hó 25-én 15.148. sz. a. kelt belügyministeri rendelet.*

Sorsjegyek, ígérvények, részvényekhez szóval akármilyen nemű értékpapirokhoz hasonló és a nép csalására szolgálható hirdetmények, vagy más nyomtatványok és többszörösítések készítése

és forgalomba hozása is elkobzás és 5—20 forintig terjedhető birság terhe mellett eltiltatik, magától értetvén, hogy az ezek előállítására használt készülékek szintén elkobzandók.

4. *A külföldön megjelent sajtótermékek házalás után leendő elárusításának szabályozása tárgyában 1873. márczius hó 9-én 463. sz. a. kelt belügyministeri rendelet.*

Olyan esetben, midőn bárki külföldön megjelent hírlapokat, röpiratokat, képeket vagy bármiféle sajtótermékeket Magyarország határán belül házalás után elárusítani, vagy ilyenekre előfizetőket ily módon gyűjteni kíván, tartozik erre, az illető sajtótermék előleges bemutatása mellett, a m. kir. belügyminister előleges engedélyét kikérni s a ki nyert ezen engedélyt azon törvényhatóság elnökénél, melynek területén az elárusítást gyakorolni kívánja, az elárusítás megkezdése előtt bemutatni.

Az összes törvényhatóságok kötelessége leendő ezen rendelet pontos végrehajtása felett öröködni, az az ellen vétőket kérdőre vonni s általában a hatóságuk alatt álló területen az elárusítást csak a ministeri engedélyben meghatározott sajtótermékekre nézve s az abban meghatározott időtartamon belül megengedni.

5. Az 1868. évi XXXVIII. törvényczikk:

„A népiskolai közoktatás tárgyában.“¹

1. §.

Minden szülő vagy gyám, ideértve azokat is, kiknek a házában gyermekek, mint mestertanítványok vagy házi szolgák tartatnak, kötelesek gyermekeiket vagy gyámoltjaikat (ha nevelésökről a háznál vagy magán tanintézetben nem pondoskodtak) nyilvános iskolába járatni élet-

¹ Lásd a kisdédóvásról szóló 1891: XV. t.-cz. a 336. oldalon.

idejük 6-ik évének betöltésétől egész a 12-ik, illetőleg 15-ik év betöltéséig.¹

3. §.

Ragályos bajban vagy elmebetegségben szenvedők, avagy taníthatatlan tompa elméjük kizárandók a nyilvános intézetekből.

4. §.

Ha a szülő (gyám vagy gazda) a tankötelezett növendéket az iskolától visszatartja, ebbeli kötelességének teljesítésére komolyan figyelmeztetendő. És ha az e célra szolgálható erkölcsi eszközök felhasználása sikertelennek bizonyulna be s a tankötelezett növendék az iskolától továbbra is visszatartatnék: a kötelességét ekként teljesíteni nem akaró szülő (gyám vagy gazda, első ízben 50 krajczárra, második ízben 1 forintra, harmadik ízben 2 forintra, negyedik ízben 4 forintra büntetessék.

6. §.

A szülőknek és gyámoknak szabadságukban áll gyermekeiket háznál, vagy bármely vallású magán- és nyilvános intézetekben, úgyszintén más helységben levő tanintézetben neveltetni.

6. Az 1873. évi XX. törvénycikk:

„A hadsereg és honvédség lószükségletének fedezéséről mozgósítás esetében.”

1. §.

Hogy a fegyveres erőnek egészben vagy részben való mozgósítása esetében a szükségelt lóállomány minél

¹ Lásd a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról szóló 1876 : XIII. t.-cz. 29. és 111. §-át és az ipartörvénynek (1884 : XVII. t.-cz.) 60. és 62. §-ait.

gyorsabban és kellő mennyiségben biztosíthatassék, minden lótulajdonos köteles hadiszolgálatra alkalmas lovait, megfelelő kárpótlás mellett, az állam részére átengedni.

Kivételnek:

1-ször. Az Ő Felsége és a felséges uralkodóház tagjainak udvartartására szolgáló lovak.

2-szor. Azon lovak, melyeket az állami és törvényhatósági szolgálatban áló egyének a közszolgálat teljesítésére kötelesek tartani.

3-szor. A postamesterek és postabérlők azon lovai, melyeket a postaforgalom folytatása véget szerződésileg tartaniok kell.

4-szer. Az állami lótenyésztő-intézetek lovai.

9. §.

Azon lótulajdonos, ki a lóállítással kapcsolatos felszólításnak eleget nem tesz: ló előállítására kényszerítendő s ha a mulasztást igazolni nem tudná, az illetékes közigazgatási tisztviselő által a kényszerállítástól eredő költségek megtérítésében, azonfelül pedig az állításra kötelezett minden egyes ló után tíz forinttól száz forintig terjedhető pénzbírságban elmarasztható a törvényhatósági szegényalap javára.

7. Az 1874. évi XXXIII. törvénycikk:

„Az 1848 : V. törvénycikk és az erdélyi II. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről.”

(A választási törvény.)

93. §.

Azon közhivatalnok vagy lelkész, ki a választók összeírására szükséges adatokat, illetőleg okiratokat a kellő

időben ki nem adja, vagy azok kiadását megtagadja, az illetékes királyi törvényszék által 500 frtig terjedhető bírsággal büntetendő.

94. §.

A ki saját, vagy más nevének a választók névjegyzékébe leendő felvétele, vagy a fölvettnak abból való kitörlése végett az összeíró küldöttség, vagy a központi választmány előtt tudva hamis, hamisított, vagy lényegében valótlanságot tartalmazó okiratot használ, 500 frtig terjedhető bírsággal, vagy 3 hónapig terjedhető fogsággal büntetendő.

103. §.

Ki a választás színhelyén a rendet zavarja, vagy oda fegyvert, vagy botot visz és azt a rendre ügyelő közeg felhívására rögtön át nem adja, az illetékes közigazgatási hatóság által rendőri úton 3 naptól egy hónapig terjedhető fogsággal büntetendő.^{1 2}

104. §.

A párt, vagy jelölt zászlóját, jelvényét imaházra, állami, törvényhatósági, városi vagy községi középületre, vagy nyilvános iskolákra kitűzni tilos; tilostovábbá a zászló vagy jelvény erőszakos eltávolítása oly helyről, hová azoknak kitűzése törvényesen meg van engedve.³

¹ Országos képviselőválasztásnál elkövetett azon cselekmény, hogy valaki ellenszegülés által a rendet megzavarja, az 1879: XL. t.-cz 78. §-a szerint büntetendő. (Belügyminister 1887: 4030 sz. rendelete.)

² Országgyűlési képviselőválasztás alkalmával elkövetett verekedés az 1874: XXXIII. t.-cz. 103. §-ába ütköző kihágást akkor képez, ha a verekedés a választás tulajdonképeni színhelyén okoz rendzavarást. (Belügyminister 1897: 431. sz. rendelete.)

³ Az országgyűlési képviselő által tartandó beszámoló, avagy programmbeszéd céljából összehívott pártgyűlés bejelentésének elmulasztása az 1874: XXXIII. t.-cz. 104. §-a alapján, mint kihágás büntetendő. (Belügyminister 1887: 4112. sz. rendelete.)

Nyilvános pártgyűlés, pártünnepély, körmenet,¹ rendezett tanácsú városokban a polgármesternél, másutt a törvényhatósági tisztviselőnél, s ha ilyen helyben nincs, a községi elöljáróságnál a megelőző napon mindig bejelentendő, ezeken a polgármester, illetőleg tisztviselő személyesen jelen lehet, az elöljáróság pedig magát megbízott által képviseltetheti.

Aki a zászlót, jelvényt a fentebb megjelölt tiltott helyekre kitűzte vagy kitűzését elrendelte, vagy ki a zászlót vagy jelvényt oly helyről, hová annak kitűzése megengedve van, erőszakosan eltávolítja, vagy megrongálja, vagy a be nem jelentett nyilvános pártgyűlést, pártünnepélyt, körmenetet rendezte, a közigazgatási hatóság által rendőri úton 100 frtig terjedhető bírsággal, vagy 20 napig terjedhető fogsággal büntetendő.

A tiltott helyre tűzött zászlót, jelvényt az elöljáróság eltávolítani köteles.

106. §.

A 94. §-ban felsorolt törvényszegések miatt a bűnvádi vagy fegyelmi eljárás csak akkor indítható meg, ha a cselekvény elkövetése után hat hó alatt, továbbá a 93., 103., 104. §-okban felsoroltak miatt pedig akkor, ha a cselekvény elkövetése után 30 nap alatt a bíróságnál vagy közigazgatási hatóságnál feljelentetett.

¹ Azon cselekmény, hogy országgyűlési képviselő-választás idején pártzászló alatt többen a községen végigvonulnak, nem tekinthető körmenet-rendezésnek, hanem az csendháborítást képez. (Belügyminister 1897: 667. sz. rendelete.)

8. Az 1874. évi XXXIV. törvényczikk:

„Az ügyvédi rendtartás tárgyában.“

38. §.

Az ügyvéd jogosítva van az ország valamennyi bírósága és hatósága előtt feleket képviselni.

39. §.

Ki a nélkül, hogy ügyvéd lenne, a feleknek bíróságok vagy hatóságok előtti képviseletét üzletszerűen folytatja a kir. ügyész, kamara ügyésze, vagy magán fél panasza folytán 5—50 frtig, ismétlés esetében pedig 20—100 frtig terjedhető pénzbírsággal büntetendő s az ítéletben egyzsersmind kimondandó, hogy az ekként megbüntetett egyén a feleknek képviseletétől eltiltatik.

Ha a felek képviseletétől ítéletileg eltiltott egyén ezen üzletszerű foglalkozását továbbra is folytatná, ily esetben 3 hónapig terjedhető fogsággal fenytendő.

9. Az 1876. évi XIII. törvényczikk:

„A cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról.“¹

A cselédekre vonatkozó általános intézkedések.

1. §.

A cseléd és gazda közötti viszony a két fél között közös megegyezéssel létrejött írás- vagy szóbeli szolgálati szerződésen alapul.

Az, ki magát szerződésileg bizonyos háztartási vagy gazdaság körüli személyes és folytonos szolgálatoknak legalább is egy havi időtartamon át bérért való teljesítésére kötelezi, cselédnek,

¹ Lásd a munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról szóló 1898 : II. t.-cz. a 409 oldalon.

az pedig, ki szolgálati szerződésnél fogva a cseléd bérét kiszolgáltatni köteles, gazdának nevezetik.

3. §.

Nem tekintethetnek cselédnek:

a) azok, kik tudományos előkészültséget s általában magasb műveltséget feltételező, habár folytonossággal tartó szolgálatokat teljesítenek;

b) azok, kik személyes és bizonyos időre folytonos, de nem háztartási, vagy gazdasági szolgálatra vannak lekötöztetve, mint pl. kereskedő- és iparossegédek, tanoncok, gyári és iparos munkások, stb.; végre

c) azok, kik háztartási és gazdasági teendőkre ugyan, de naponkénti díjazás mellett, vagy bizonyos részért vannak lekötöztetve, pl. napszámosok, részes munkákat teljesítők, szakmányosok, varrónők stb.

A szolgálati szerződésről.

17. §.

Ugyanazon időre több helyre szegődni, vagy több gazdától venni fel foglalt, 5 frttól 20 frtig terjedő bírság vagy megfelelő elzárás büntetés terhe alatt tilos.

19. §.

A gazda, ki egy előbb törvényesen elszegődött cselédet tudva felfogad, a foglalt veszt és ezenkívül 10—40 frtig terjedő bírsággal fenytendő.

A szerződés megszűnte után való teendőkről.

57. §.

Azon cseléd, ki szolgálatát a szerződési idő elteltével az 51. és 52. §-okban kijelölt ok nélkül elhagyja, a gazda kívánatára szolgálatába való visszatérésre ható-

ságilag kényszerítendő¹²; azonban a gazda nem kényszeríthető arra, hogy ily cselédet visszafogadjon, vagy hogy bér és élelem fejében többet adjon, mint a cselédnek tényleges szolgálataig járt.

A szolgálati cselédkönyvekről.

69. §.

Minden cselédnek egy szolgálati (cseléd) könyvvel kell ellátva lennie, melynek alakját, rovatait s kiállítási módozatait a belügyminister rendeleti uton állapítja meg.³

73. §.

Ily szolgálati könyv nélkül cselédet szolgálatba befogadni (79. §.) 25 frtig terjedhető birság alatt tilos.

74. §.

A szolgálatbalépés alkalmával a gazda a könyvet a cselédtől elveszi és megőrzi, kilépésekor pedig a cselédnek visszaadja.

75. §.

A gazda köteles ez alkalommal a könyv egyes rovatait lelkiismeretesen, az igazságnak teljesen megfelelően kitölteni; a cselédnek pedig az esetben, ha magát a gazda által beirt minősítés által alaposan sértve érzi, jogában áll hatósági vizsgálatot kérni, mely meg nem tagadható s melynek eredménye szerint a minősítés

¹ Szökött cselédek utáni nyomozás és az ezzel felmerült költségek tekintetében lásd az 1898: II. t.-cz. 37. §-ához fűzött jegyzetet a 418. oldalon.

² A szolgálatukból eltávozott cselédeknek gazdájukhoz való visszavezése tárgyában lásd 1884. évi 36.429. sz. a. mellékelt belügyministeri rendeletet a 13. oldalon.

³ A cselédkönyvek kinyomásával és bekötésével a m. kir. egyetemi nyomda kizárólagos joggal van megbízva. Lásd a belügyminister 1876. május 17-én 23.364. sz. végrehajtási rendeletét.

hatóságilag kiigazítandó s e körülmény a könyvbe bejegyzendő.

76. §.

A gazda, ki tudva valótlan minősítést ad, az abból eredő kárért felelős s ezenfelül 50 frtig terjedhető birsággal fenytendő, a mennyiben az eset körülményei büntető eljárást nem igényelnének.

77. §.

A szolgálati könyvek nyilvános okiratok, melyeknek bárminemű meghamisítása, vagy nem az illető személyek által való használata büntető eljárást von maga után.¹

Az elbocsátási bizonyítványokról.

79. §.

Oly végből, hogy a törvényes alapon a szolgálatból kilépni és újra elszegődni akaró cseléd ezt törvényes alakban és akadálytalanul tehesse, köteles a gazda a cselédnek 15 kros bélyeggel ellátott elbocsátási bizonyítványt adni, melyre a bélyeget a szolgálati viszonyt felmondó fél tartozik venni, és melybe a cseléd a szerint, mint az a szolgálati könyvben történni fog, minősítendő és megjegyzendő, hogy a cseléd rendes szolgálati könyvvel bir. Ha a gazda e bizonyítványt felmondás után 48 óra alatt kiadni vonakodik s arra törvényes oka nincs, azt a hatóság teljesíti s ily gazda annyiszor a mennyiszor 10 forintig terjedhető birsággal sujtathatik.

¹ Lásd a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv (1879: XL. t.-cz. 71. §-át.

86 § 8
Ezen elbocsátási bizonyítványt a cseléd a szegődés-kor az új gazdának átadni, ez pedig azt átvenni és megőrizni köteles.

A mely gazda ezt elmulasztja, 25 forintig terjedhető bírsággal fenytendő s azonfelül az esetben, ha a cseléd később egy másik gazdához szegődik, ki e bizonyítványt magánál tartja, az előbbi az utóbbitól kártérítést nem követelhet.

A cselédszérzőkről.

82. §.

Cselédszerzéssel csak az foglalkozhatik, ki az ipartörvény (1872: VIII. t.-cz. 5. §-a¹) alapján az illetékes hatóság által kiadott s jogerőre emelkedett szabályrendeleteknek megfelel s üzletét ezek alapján szervezi és gyakorolja.

83. §.

A cselédszerzés némely áthágásainak mikénti büntetése iránt a jelen törvény 112-ik §-a intézkedik.

106. §.

Azon napszámos, ki gyakrabban hagyja el önkényesen a felvállalt munkát s kinél ismételt figyelmeztetések nem használnak, munkakerülő, csavargónak² tekin-tendő, kivel, mint ilyennel, az illetékes rendőri hatóság fog elbánni.

¹ Az 1872: VIII. t.-cikket a később hozott ipartörvény (1884: XVII. t.-cz.) megfelelő része pótolja. Lásd e törvényezikk 10. §-át.

² Lásd Kihágásokról szóló 1879: XL. t.-cz. 62. §-át.

A jelen törvény áthágásainak büntetéséről.¹

107. §.

A jelen törvény határozványainak áthágása, mennyi-ben egyes szakaszokban más nem foglaltatik, cselédnél, mezei munkásnál és napszámosnál tiz, gazdánál és munka-adónál huszonöt forintig terjedő pénzbírsággal, nem fize-tés esetében megfelelő egyszerű elzárással . . . fenytendő.

108. §.

Különösen pedig azon cseléd, ki a gazda tudta és jóváhagyása nélkül az engedett időn túl gyakrabban kima-rad, 2 frttól 16 frtig, ki a gazda tilalma ellenére látoga-tásokat elfogad, 2 frttól 10 frtig, ki a gazda engedélye nélkül valakit éjszakára befogad, 4 frttól 24 frtig terjedő bírsággal vagy megfelelő (107. §.) elzárással fenytendő.

109. §.

Azon cseléd vagy mezei munkás és napszámos, ki gazdáját tettelegesen bántalmazza,² az ellen fellá-zad, annak ellenszegül, jogos parancsainak teljesítését megtagadja, a mennyiben a cseléd tette a büntető törvény szerint büntetendő cselekményt nem képez, 50 frtig ter-jedhető bírsággal fenytendő.

¹ E fejezetnek a mezei munkások és napszámosok, valamint a munka-adókra vonatkozó része a munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról szóló 1898: II. t.-cz. 78. §-a által hatályon kívül helyeztetett.

² Azon rendelkezés, mely szerint azon cseléd, ki gazdáját tetteleg bántal-mazza, büntetendő, az 1878: V-ik és az 1880: XXXVII. t.-cikkkel hatályon kívül jutott, mert tetteleg bántalmazás — testi sértés nélkül — az 1878: V. t.-cz. 261. §. alapján, mint becsületsértés büntetetik.

110. §.

Azon cseléd vagy mezei munkát vállalt munkás, ki cseléd-, illetőleg munkatársait engedetlenségre ösztönzi, vagy azokat arra csábítja, hogy gazdájukat, illetve munkaadójukat bizonyos cselekvényekre vagy ígéretekre kényszerítsék az által, hogy munkáik vagy kötelességeik teljesítésével a törvényszerű felmondás mellőzésével a szerződés lejárta előtt egyszerre vagy egyenként felhagyjanak, az ebből támadható károk megtérítésén felül, mennyiben az eset körülményei bünyfenyitő eljárást nem igényelnek, 50 frtig terjedhető bírsággal vagy a 107. §. aránya szerint megfelelő elzárással fognak fenytettetni.

111. §.

Azon gazda ellen, ki tanköteles gyermek-cselédjének az iskola látogatására kellő időt nem enged, a népiskolai oktatás tárgyában keletkezett 1868. évi XXXVIII. törvényzcikk 4. §-ban kiszabott bünyfenyítés és eljárás alkalmazandó.

Azon gazda pedig, ki az ily gyermek-cselédet testi kifejlődését és növényését akadályozó nehéz munkával terheli, vagy ki az ily gyermek-cseléd irányában kegyetlenkedik, a mennyiben az eset bünyfenyitő eljárás alá nem tartozik, 50 frtig terjedhető bírsággal fog bünyfettetni, mely ismétlés esetében megkétszeresíttethetik.

112. §.

Azon cselédszerző, ki személye felett nem rendelkezhető egyént az atya vagy gyám vagy hatóság beleegyezése nélkül, vagy egy oly egyént ajánl elszegődésre, ki arra még, vagy már nem jogosult, a cselédszerzési díjak visszatérítésén kívül 5 frttól 50 frtig, azok pedig, kik

a jelen törvény 82. §-a ellenére foglalkoznak cselédszerzéssel,¹ attól eltiltandók s amellet 10 frttól 100 frtig terjedhető bírsággal sújtandók.

Ugyanezen bünyfenyítés alkalmazandó azon cselédszerzőre is, ki valamely cselédet szolgálatának elhagyására csábít.

Az illetékes hatóságról.²

115. §.

Minden, a jelen törvényben tárgyalt kérdések iránt a gazda és cseléd, valamint mezei munkások vagy napszamosok között támadható viták elintézésére, úgyszintén a törvény rendeleteinek áthágása esetében a törvényszerű megtorlásra elsőfokú hatóság:

- a) megyékben a szolgabíró,
- b) rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitány, vagy a hol ez nincs, a tanácsnak e részben megbízott tagja;
- c) a törvényhatósági joggal felruházott és szabad kiráívi városokban a rendőrkapitány;
- d) Budapest fővárosban a kerületi alkapitány.

¹ A ki a 82. §. ellenére foglalkozik cselédszerzéssel, az az 1884. t.-cz. 158. §. szerint bünyfettendő kihágást követ el, ennél fogva a törvény felekezése, a későbbi törvény folytán hatályát veszítette (a 171. oldalon).

² E fejezetnek a mezei munkások és napszamosok, valamint a munkaadókra vonatkozó része, a munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról szóló 1898 : II. t.-cz. 78. §-a által hatályát veszítette.

10. A szolgálatukból eltávozott cselédeknek gazdájukhoz való visszavezetése tárgyában 1884. évi június hó 26-án 36.429. sz. alatt kiadott belügyministeri rendelet.

A szerződési idő eltelte előtt a szolgálatukból eltávozott cselédeknek gazdájukhoz való visszavezetése a közrendészet köréhez tartozik, s ennél fogva ezen szolgálatok a szolgálati utasítás, különösen pedig 1883. évi szeptember hó 25-én 53.081. szám alatt kelt rendeletem értelmében a helyi rendőrség által teljesítendő, ugyan, tekintettel azonban az ezen szolgálatok teljesítése körül tapasztalt azon gyakorlati esetekre, hogy az eltávozott cseléd az elhagyott gazdával nem egy község területén tartózkodik, a helyi rendőrség pedig szervezeténél fogva nem rendelkezik oly erővel, hogy a cselédek a szomszéd, sokszor igen távol eső községekből visszavezethesse s minthogy az 1876. évi XIII. t.-cz. 57. §-a értelmében az említett módon eltávozott cseléd szolgálatába való visszatérésére hatóságilag kényszerítendő, utasítom a czímet, miszerint intézkedjék az iránt, hogy az őrsparancsnokságok a járási szolgabírói hivatalok azon felhívásának, hogy a szerződési idő eltelte előtt szolgálatból eltávozott cseléd gazdájához visszavezetessék, — azon esetben, ha az eltávozott cseléd az elhagyott gazdával nem egy község területén tartózkodik — mindenkor eleget tegyenek. A szóbanforgó cselédek azonban nem közvetlenül az elhagyott gazdákhöz kísérendők vissza, hanem a szolgabíróság székhelyén a szolgabírói hivatalnak, a szolgabírói járás többi községeiben pedig a községi elöljáróságoknak adandók át. Az elhagyott gazdával ugyanazon községben tartózkodó eltávozott cselédek visszakísérésére azonban mindenkor a helyi rendőrség lévén hivatva, ily irányú felhívások a csendőrség által nem teendők.

11. Az 1876. évi XIV. törvénycikk:

„A közegészségügy rendezéséről.“

Általános határozatok.

4. §.

A hatóságok rendőri biráskodására nézve pedig következő fokozatok állapittatnak meg:

Elsőfokulag biráskodik:

- a) nagy- és kis községekben: a szolgabíró;
- b) rendezett tanácsu városokban: a polgármester vagy a tanács által e czélra kijelölt helyettes;
- c) törvényhatósági joggal felruházott városokban: a rendőri (kapitányi) hivatal, illetőleg annak e czélra kijelölt tagja vagy tagjai;
- d) Budapesten a kerületi elöljáróság e czélra kijelölt tagja vagy tagjai.

Másodfokulag:

az a) és b) alatti községek- és városokra nézve az alispán; a c) és d) alatti városokra nézve a városi tanács.

Harmadfokulag:

a belügyminister.

7. §.

Jelen törvénynek, úgy az ennek alapján fennállott vagy kibocsátandó rendeleteknek vagy szabályzatoknak áthágásai, amennyiben büntetett vagy vétséget nem képeznek, a fennálló, illetőleg az alkotandó s kellőleg kihirdetendő szabályrendeletek,

vagy az eddigi gyakorlat szerint, ezek hiányában pedig 300 frtig terjedhető birsággal és nemfizethetés esetében 60 napra terjedhető fogsággal közigazgatási uton büntetendők.¹

8. §.

Az egészségre ártalmas tápszerek, italok és edények, valamint az egészségre káros vagy veszélyes oly anyagok, szerek és készítmények, melyeknek tartására az illető jogositva nincs, az előbbi §-ban említett büntetésen kívül rendőrileg elkobozhatók és megsemmisíthetők. Mikor kell az elkobzásnak és megsemmisítésnek bekövetkeznie, azt részletesen az e tekintetben kiadandó szabályrendelet állapítja meg.

Ha ipari és tudományos czélokra szánt anyag, szer vagy készítmény előállítására s tartására az illetők fel vannak jogositva (habár ezek az egészségre ártalmasak is) de az előállítás vagy árulás és tartás körül az egészség megóvása tekintetéből hatóságilag megállapított szabályok pontosan meg nem tartatnak: lefoglalásnak van helye.

A lefoglalás mindaddig tart, míg az óvszabályok szigoruan végre nem hajtatnak; ismétlés esetében elkobzásnak van helye.

Intézkedések a közegészségügy előmozdítására és megőrzésére.

9. §.

A belügyminister oly vidéken, hol a halálozás járvány nem létében — a rendes arányt tetemesen

¹ Bordélyügyi szabályrendelet hiányában titkos kéjelgés előmozdítása miatt a közegészségügyi törvény alapján senki sem büntethető. (Belügyminister 1894 : 4023. sz. rendelete.)

felülmúlja, s ennek elhárításáról az illető törvényhatóság sikerrel nem intézkednék: saját küldöttje által e körülmény okait kinyomoztatja és a szükséges intézkedések megtételét elrendeli.

10. §.

A lakhelyek légkörének tisztántartása tekintetéből, a hatóság az egészségre ártalmas posványok és mocsarak lecsapolását vagy kiszáraitását, a közegészség igényeinek megfelelő csatornázás rendszerének behozatalát, vagy más e tekintetben czélszerűnek bizonyult intézkedés megtételét, úgyszintén növényzet ültetését elrendeli.

A hatóság továbbá számos egyéneknek szűkebb lakásokba összezsúfolását megakadályozza, és intézkedik az utcák, terek, lakházak, iskolák, növeldek, gyárak, börtönök, vágóhidak tisztántartása, úgyszintén állati hullák és azok maradványainak eltakarítása iránt: szóval mind annak eltávolítását, mi a légkört, talajt és vizet¹ tisztatlanná teszi (például a kender- vagy lenáztatók)², s mind annak létesítését, mi a közegészségügyet előmozdíthatja, kényszer útján is eszközölheti^{3 4}

11. §.

Lakházak építésénél a közegészségi feltételek figyelembe veendők.

¹ Lásd a „Vizjogról“ szóló 1885 : XXIII. t.-cz. 24. §-ához írt 2. jegyzetet (a 179. oldalon).

² Lásd a „Vizjogról“ szóló 1885 : XXIII. t.-cz. 24. §-ához írt 3. és 4., (a 179. oldalon) és a mezőgazdasági és mezőrendőrségről szóló 1894 : XII. t.-cz. 17. §-ához fűzött 2. alatti jegyzetet (a 355. oldalon).

³ Lásd a kihágásokról szóló büntető törvény: az 1876 : XIV. t.-cz. 10. §-a, 1879 : XL. t.-cz. 105. §-át.

⁴ Korcsmáknak tisztátalanul való tartása nem az 1876 : XIV. t.-cz. 10. §-a, hanem az 1892. évi 53.236. sz. pénzügyministeri rendelet 20. §-ába ütköző kihágást képez. (Belügyminister 1894. évi 1115. sz. határozata.)

Az építészeti szabályokat új építkezéseket illetőleg, tekintettel a helyi viszonyokra s a közegészségi szempontokra, a szabályrendelet útján, az egészségügyi bizottmánnak meghallgatásával, a törvényhatóság állapítja meg.

Újonépült vagy átalakított helyiségek lakhatása városokban csak kielégítő egészség-rendőri szemle után engedhető meg.

Közegészségileg veszélyessé vált lakhelyeknek azonnali kiürítése hatóságilag elrendelhető.¹

13. §.

A vágóhidakon és mészárszékekben elárulás végett levágandó állat egészségi szempontból előleges szemle alá veendő.

Ha ezen szemle által igazoltatnék az, hogy a közfogyasztásra szánt állatnak húsa az egészségre ártalmas lenne, a levágatás a fentebbi célból meg nem engedhető.

Ezen szemlén kívül mindennemű nyilvánosan áruba bocsátott hús egészségi szempontból szintén vizsgálat tárgyát képezi.

Az ily alkalommal egészségellenesnek talált húsról nézve a 8-ik §-ban foglalt eljárásnak van helye.²

14. §.

Ártalmas gyümölcsnek, gombáknak, valamint minden romlott, hamisított vagy ártalmas anyagokkal kevert tápszereknek és italoknak árulása, nemkülönben az ezek előállítására és eltartására szolgáló, egész-

¹ A betiltott pinczelakásoknak használata, továbbá a lakásoknak lakókkal való túlszűfélése egészségrendőri kihágást képez. (Belügyminister 1891 : 3469. kihág. sz. rendelete.)

² Lásd az 1879 : XL. (kihágási) törvény 104-ik, illetve az állategészségügyről szóló 1888. évi VII. t.-cz. 151. §§-ait.

ségre ártalmas edényeknek készítése és használata tilos.^{1 2 3 4 5 6 7}

17. §.

Gyógyszereszek mérgeket és méregtartalmu anyagokat csakis orvosi vényre szolgáltathatnak ki.

Méregtartalmu anyagoknak és gyógyszerféléknek kereskedők általi árulása külön szabályok által korlátoztatik. ^{8 9 10 11 12}

¹ Lásd a büntettek és vétségekről szóló btkv. (1878 : V. t.-cz.) 314. és 315-ik, valamint a kihágásokról szóló 1879 : XL. t.-cz. 107. §-át.

² Ásványvizek forgalomba hozatala csakis belügyministeri engedéllyel történhetik. (Belügyminister 1893 : 60.889. sz. rendelete.)

³ Ecetgyárakban lepárló (destilláló) készüléket tartani tilos. (Pénzügyminister 1888 : 45.145. sz. rendelete.)

⁴ Fertőző betegségben (roncsoló toroklob, himlő, cholera) szenvedő egyének lakta helyiségekből származó tejet, tejfölt elárúsítani tilos. (Belügyminister 1894 : 94.955 sz. rendelet 11. pontja és az 1893. évi 69.840 sz. rendelet.)

⁵ Lásd az egészségre nézve ártalmas élelmi szerek és italok leforgalolásáról szóló 1876 : 31.026. számú, mellékelt belügyministeri szabályrendeletet a 33. oldalon.

⁶ A borfestékekkel való tilos üzérkedés meggátlása végett a m. kir. belügyminister 1879. december hó 30-án 58.053 sz. a. kelt körrendeletével elrendelte, hogy méregtartalmu borfestékek (fuxin és egyéb kátrányfestő anyagok), melyekkel a borok általában, de különösen a vörös borok hamisítatni szoktak, a kereskedésekben elárúsítása tilos és mint kihágás büntetettik.

⁷ Lásd k o r c s m á k stb. ellenőrzése tárgyában kiadott 1899 : 78.543. sz. belügyministeri rendeletet, az állami italmérési jövedékről szóló 1899 : XXV. t.-cz.-hez a 430. oldalon.

⁸ Lásd 1879 : XL. (kihágási) t.-cz. 108. §-át.

⁹ Sebkeötöző szereket oly helyen, hol gyógyszerár nincs, hatósági engedéllyel kereskedők is árúsíthatnak. (Belügyminister 1889. évi 32.692. sz. rendelete.)

¹⁰ Fertőtlenítő anyagokat hatósági engedély nélkül árúsítani tilos. (Belügyminister 1885. évi 20.476. sz. rendelete.)

¹¹ Lásd gyógyszerek, gyógyszerfélék, a mérgek és méregtartalmu anyagokkal való kereskedés tárgyában kiadott és mellékelt 1895 : 111.005/1894. sz. belügyministeri rendeletet a 36. oldalon, továbbá

¹² a maszlag eladásának korlátozása tárgyában kiadott 1893 : 13.808. sz. mellékelt belügyministeri rendeletet a 38. oldalon.

18. §.

A hatóság intézkedik, hogy a házi, úgyszintén a ragadozó állatok által előidézhető veszélyek ellen czél-szerű óvrendszabályok alkalmaztassanak.^{1 2 3}

Intézkedés a gyermekek és az iskolák iránt.

20. §.

A ki a gyermekek ápolására s gondozására törvény-szerűleg hivatva van, vagy azt magára vállalta, tartozik a hét évnél fiatalabb gyermekeket megbetegedés esetén mielőbb orvosi segélyben részesíttetni.⁴

24. §.

Az, ki saját lakásán valamely csecsemőt szoptatás, avagy kisdedeket dajkálás végett akar elvállalni, tar-tozik e szándékát a község elöljárójának bejelenteni; ez — miután a dajka egészségi állapotát és azon helyiséget, melyben a csecsemő vagy kisdedek elhelyezése történ-nék, előzetes orvosi vizsgálat alapján kielégítőnek találta, — az engedélyt megadhatja; ellenkező esetben az enge-délyt egyelőre megtagadja, s az ügyet a közegészségi tár-gyakban elsőfokú hatóságnak határozathozatal végett be-jelenti.

25. §.

Szoptatásra ugyanegy nő egy csecsemőnél többet nem vállalhat.

¹ Lásd a ragadozó és kártékony állatok mérgezésé-séről követendő eljárás szabályozása tárgyában kiadott és mellékelte 1895: 23.542. sz. Belügyministeri rendeletet a 39. oldalon.

² Lásd a házi állatok, patkányok mérgezése tárgyában kiadott 1898: 104.455. sz. belügyministeri rendeletet.

³ Lásd ezen §-ra nézve még az 1876: 31.026. sz. belügyministeri kör-rendeletet 10. §. 2. és 3. pontjait is a 35. és 36. oldalon.

⁴ Lásd kihágási (1879: XL.) törvény 99. §-át.

A dajkálásba adott csecsemőket a község elöljárósága jegyzékbe venni tartozik.

A dajkák bánásmódját, a kisdedek táplálását és hogy-létét első sorban a hatósági és községi orvosok, a hol pedig községi orvos nem létezik, a községi elöljáróságnak e célra kirendelt tagja vagy tagjai gyakori szemlék által folytonosan ellenőrzik s a tapasztaltakról hatóságuknak jelentést tesznek.¹

26. §.

Altató, vagy kábitó szereknek orvosi rendelet nélkül való alkalmazása, a mennyiben ez büntettet vagy vétséget nem képezne, minden egyes esetnél 5—20 frtnyi bírság-gal, esetleg 4 napig terjedhető fogsággal büntetendő.

28. §.

Ragályos betegségben szenvedő tanulók a tanoda látogatásától mindaddig eltiltandók, míg orvosi bizonylat által ki nem mutatták, hogy tökéletesen meggyógyultak és általuk ragályozás nem történhetik.

30. §.

Ha valahol oly ragályos vagy járványos kór esetei mutatkoznak, mely kór a tanulók egészségét nagy mérvben veszélyezteti: ez a közigazgatási hatóság által a belügyi-és közoktatásügyi ministernek haladéktalanul bejelentendő s egyszersmind a község tudomására is juttatandó.

31. §.

Az ily hivatalos értesítés után köteleztetnek a szülők és gyámok mindazon tanulókat a tanodától távol tar-

¹ Lásd a hihágásról szóló 1879: XL. t.-cz. 106. §-át.

tani, kik ragályos vagy járványos betegekkel érintkezésben voltak.

33. §.

Ha a ragályozás magában a tanodában történt, vagy ha a gyermekek és ifjak közt nagyszámu kóresetek fordulnak elő: a tanoda a betegülések tökéletes megszűntéig, a közigazgatási hatóság által bezáratható, miről azonban mindenkor a belügyi- és közoktatási minister értesítendő.

35. §.

Az ezen rendszabályok ellen vétők, az eset súlyosságához képest, 100 forintig, esetleg 20 napi fogságig terjedhető büntetéssel fenytendők.¹

Az állami fegyházakról és börtönökről.

37. §.

Járvány kiütése esetén, az állami fegyház, valamint a börtön igazgatója erről a törvényhatóságban levő közigazgatási bizottságot azonnal értesíti, mely a tisztí főorvost, vagy annak akadályoztatása esetében más törvényhatósági orvost rögtön a helyszínére küldi.

Segélynyújtás balesetek alkalmával.

39. §.

Rögtöni balesetek, valamint gyanítható tetszhalál alkalmával a segélynyújtás mindenkinek, a ki ehhez

¹ E §. alapján büntettetnek e törvénycikk 28., 30., 31. és 33. §-ai ellen vétők.

tettel vagy tanácscsal járulni képes, kötelességében áll.^{1 2 3 4}

40. §.

Mindazok, kik foglalkozásuknál fogva gyakrabban jönnek azon helyzetbe, hogy balesetek alkalmával segédkezet nyújthatnak, mint pl. hajósok, halászok, mozdony- és vonatvezetők,⁵ bányászok, rendőrök⁶ stb., a tetszhalálból felélesztésnek s a segélynyújtásnak lényegesebb eszközlésében oktatóndók.

49. §.

Mindazok, kik bármely jogon, a jelen törvény kihirdetéséig szülésznői gyakorlatot folytattak, abban továbbra is meghagyatnak.

¹ Lásd az „ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről” szóló 1893: XXVIII. törvénycikk a 345. oldalon.

² A bányamunkások elvérzésének megakadályozására a törvényhatóságok által szabályrendeletek alkotandók. Ezekben a magántulajdont képező bányák művezetőségeit is pénzbírság, illetve megfelelő elzárás terhe alatt kötelezni kell, hogy legalább is a géptulajdonosok részére előírt vérzésesillapító és kötőszereket állandóan készletben tartsák. (Belügyminister 1885. évi 54.771. sz. rendelete.)

³ A gézgépkészítőknek tiltva van szolgálatuk teljesítése közben vagy előtt szeszes italokat élvezni. E rendelkezés többszörös áthágása a képesítés elvonását vonja maga után. (Keresk. min. 1891. évi 55.945. sz. rendelete.)

⁴ A ki emberéletet mentett meg s az erre kitűzött (50 korona) jutalmat elnyerni óhajta, tartozik négy hét alatt az illetékes hatóságnál azért jelentkezni. (Belügyminister 1871. évi 20.177. sz. rendelete.)

⁵ A vasuti mentőszolgálat a kereskedelemügyi minister 1890. évi 671. sz. „Szabályzat”-ában nyert rendezést.

⁶ Az 1900. évi február hó 14-én 10.146/XVI. sz. alatt kelt honvédelmi ministeri rendelet értelmében a m. kir. csendőrséget az első segélynyújtás iránti teendőkben úgy elméletileg, mint gyakorlatilag ki kell képezni, s ezen kiképzés részint a kerületek székhelyein ez idő szerint az oktató tisztek, részint az őrsőkön katonai, honvéd vagy polgári orvosok segélyével eszközöltetik.

A csendőrr járőrök előforduló balesetek alkalmával nyújtandó segély czéljából „sebkötöző csomagocská”-kat visznek magukkal szolgálatba.

50. §

Ezentúl szülésznői gyakorlatra csak az bocsáttatik, ki az ország területén érvényes szülésznői oklevéllel, vagy tisztii főorvosi képesítő okmányával van ellátva.^{1 2 3}

Kuruzslás.^{4 5 6 7}

52. §.

Orvosi gyakorlatra nem jogosított egyéneknek bete-

¹ A szülésznői gyakorlat szabályozása tárgyában a m. kir. belügyminister 1882. évi 8824. sz. rendelete értelmében:

a) a bábák letelepedésüket a helyi hatóságnál bejelenteni és oklevelüket további eljárás és kihirdetés végett ennek útján bemutatni. kötelesek.

Lakásuk kifüggesztett táblával feltüntetendő.

b) Meghívásra kötelesek éjjel úgy, mint nappal, a szülő nőhöz sietni s annak segédkezni, szokatlan és veszélyes esetekben pedig idejekorán orvosi segély után küldeni.

(A sürgős esetekben hivatásával járó és igénybe vett szolgálatnak alapos ok nélkül való megtagadása vagy elhalasztása esetében a bába a kihágási (1879: XL. t.-cz.) törvény 93. §-a értelmében büntetendő.)

c) Tetszhalott szülötteknél a felélesztési kísérleteket megtenni, súlyos esetekben orvos után küldeni tartoznak.

d) A bába köteles minden szülést, melynél segédkezett, 24 óra alatt írásban vagy szóval az anyakönyvvezetőnek, (ha írni nem tudna, élőszóval a község eljárárságának) s minden halva szülöttet a halottkémnek bejelenteni.

e) A terhesek és a szülők titkait felfedezni nem szabad, de bűnös eseteket az illetékes hatósághoz fel kell jelenteni.

Magzatrontás, elűzés, csecsemők alácsusztatása vagy kicserélése a köztörvények értelmében büntetettetik.

² A gyermekági láz meggátlása céljából kiadott 1899. évi 2771. sz. belügyministeri rendelet értelmében pénzbírság, esetleges elzárás terhe mellett tiltva van, hogy a bába gyermekági megbetegedésben szenvedőket ápoljon (hacsak más ápoló egyén teljes hiányában erre orvosi engedélye nincsen), továbbá hogy genyes vagy éves váladékkal járó, úgyszintén ragadós betegségben szenvedők ápolását elvállaljon, végül a vallás- és közoktatási minister 1895: 65.766/94. sz. rendelete szerint tilos oly foglalkozást ütnie, melyek által kezei beszennyeztetnének, p. o. husvágás, huskimérés, halottak mosása, öltöztetése, stb.

³ Ha a bába kezének és eszközeinek tisztaságára kellő gondot nem fordít, vagy a szüléskor előállott nagyobb betegség alkalmával a szüléshez orvost nem hivat, az abból származott gondatlanságért büntetőjogilag felelős. (A m. kir. curia 1898. évi 11.928. sz. határozata.)

⁴ Lásd a foggyógyászati gyakorlat tárgyában kiadott és mellékelt 1871: 18.644. sz. b. m. rendeletet a 41. oldalon.

⁵ Lásd a hypnotizálás gyakorlása tárgyában kiadott és mellékelt 1894: 103.816. sz. b. m. rendeletet a 41. oldalon.

⁶ Lásd a vérbocsátással való visszaélés megszüntetése iránt kiadott és mellékelt 1876: 49.399. sz. b. m. rendeletet a 42. oldalon.

⁷ Betegeket masszálni (kenni, gyurni) nem orvos-massálóknek csak orvosi utasítás és felügyelet mellett szabad. Beteg hasi szerveket, ivarszerveket és szemeket nem orvosoknak masszálni egyáltalán tilos. (B. m. 1898: 64.528. sz. rendelete.)

geket keresetképen gyógykezeltetni és díjazás mellett gyógyszereket rendelni tilos.

53. §.

Titkos összetételű gyógyszereknek használatra való készítése és árulása belügyministeri engedély nélkül mindenkinek tiltatik.

Kórházak és gyógyintézetek.

56. §.

Köz- és magán-kórházak és gyógyintézetek, az illető törvényhatóság meghallgatásával csak a belügyminister engedélyével állíthatók fel.

Tébolydai ügy.^{1 2}

71. §.

Mindazon gyógyítható és gyógyíthatatlan elmebetegek, kik a közbiztonságra veszélyesek, gyógyítás, illetőleg eltartás végett tébolydába helyezendők.

Ellenben nem közveszélyes gyógyíthatatlan elmebetegek, továbbá ártalmatlan bárgyuk, buták és hülyék, vagyontalanságuk esetén, amennyiben az őket eltartani köteles rokonok vagyonnal bírnának, ezeknek terhére, különben pedig illetőségi községeik által tartandók el.

72. §.

Arra, hogy valaki gyógyítás és ápolás végett tébolydába felvétethessék, közhivatalban levő orvostudornak és amennyiben kezelő orvosa már volt, ennek abbéli bizonyítványa, hogy az illető elmekórban szenved, szükséges.

¹ Lásd közveszélyessé válható elmebetegek felügyelete tárgyában kiadott és mellékelt 1899: 124.388. sz. b. m. rendeletet a 43. oldalon.

² Elmebetegeknek szállításánál csendőrségi segédlet igénybe nem vehető. (Belügyminister 1885: 5845. és 1903: 10.583/IVa. sz. rendeletei.)

Járványok és ragályok.^{1 2 3 4 5 6 7 8 9}

80. §.

Mihelyt valahol több egyén egyidejűleg ugyanazon betegségbe esik, vagy ha ragályos kórok esetei mutatkoznak, a községi elüljáróságnak kötelessége ezt a közegészségi ügyekben elsőfoku hatóságnak azonnal bejelenteni, ki erről a törvényhatóságot értesíti.

E bejelentés tételére nemcsak az elüljáróság, de az orvosok, lelkészek, tanítók, általában pedig mindazok kötelezettek, kik ily betegülési esetekről tudomással bírnak.^{10 11}

¹ Lásd kihágási törvény (1879 : XL. t.-cz. 99. §-át.

² Lásd a roncsoló toroklob terjedésének megakadályozása tárgyában kiadott 1894 : 94.955. sz. B. m. mellékelt rendeletet a 44. oldalon.

³ Lásd a járványos agy- és gerinczagyburoklob felismerése és az abban való első segélynyújtás tárgyában kiadott 1880 : 17.953. sz. mellékelt b. ü. m. rendeletet a 45. oldalon.

⁴ Lásd a Trachoma elleni eljárás tárgyában kiadott 1884 : 51.066. sz. b. ü. m. mellékelt rendeletet a 46. oldalon.

⁵ Lásd az ázsiai cholera tárgyában kiadott és mellékelt 1892. 78.771. sz. b. ü. m. utasítást a 48. oldalon.

⁶ A cholerajárvány tovaterjedésének megakadályozása céljából a m. kir. csendőrségre nézve fennálló és a m. kir. honvédelmi minister által kiadott 1886. évi július hó 10-én 30.211/IV. és 1894. november hó 24-én 59.169/XVI. sz. alatt kelt rendeleteit lásd 54—57. oldalon.

⁷ A pestis betegség tárgyában kiadott 1899. évi 112.391. sz. belügyministeri rendeletet lásd az 58. oldalon.

⁸ Az ebdüh elleni védőtás tárgyában kiadott 1890. évi 32.047. sz., valamint a vagyonatlan betegek vasuti szállítási költségei tárgyában kiadott 1890. évi 34.929. és 1893. évi 71.316. sz. belügyministeri rendeleteket lásd a 60. és 61. oldalon.

⁹ Bujakór tovaterjedésének megakadályozása céljából kiadott 1893. 36.152. sz. belügyministeri rendeletet lásd a 61. oldalon.

¹⁰ Ragályos betegség alkalmával a lakásra kifüggeszteni rendelt intőlapnak eltávolítása a közegészségügyi törvény alapján büntetendő. (Belügyminister 1897 : 628. kih. sz. rendelete.)

¹¹ A belügyminister 1893 : 17.415., illetve az 1894 : 91.954. sz. rendeletei szerint a következő fertőző bántalmak vannak bejelentésre kötelezve : 1. Roncsoló toroklob és torokgyík (croup); 2. Vörheny; 3. Kanyaró (vörös himlő); 4. Hólyagos himlő minden faja (a bányahimlő is); 5. Kiütéses hagymáz; 6. Hasi hagymáz; 7. Vérhas; 8. Ázsiai és honi kolera; 9. Szamárhurut; 10. Járványos fültőmirigy-gyuladás; 11. Járványos agy- és gerinczagyhártya-gyuladás; 12. Trachoma; 13. Gyermekági láz; és a belügyminister 1899 : 112.391. sz. rendelete értelmében 14. a pestis.

81. §.

A törvényhatóság a járványt constatálja, intézkedik a járvány elfojtása, illetőleg terjedésének meggátlása céljából a koronkint fennálló járványszabályzatban foglalt óv- és gyógyeljárás pontos foganatosítása iránt.

Eljárás a hullák körül, a temetkezésről és a temetőkről.

109. §.

Halál esetében megállapítandó:

a) vajjon a halál valósággal bekövetkezett-e?

b) vajjon a haláleset nem valamely bűnös cselekvény eredménye-e?

110. §.

A halál bekövetkeztét bizonyító szakszerű halottkémelés az egész országra nézve kötelezőleg elrendeltetik, s a hatóságilag kirendelt halottkémnek a halált bizonyító írásbeli nyilatkozata előtt senkit eltemetni nem szabad. A halottkémelés részletes szabályozása rendeleti uton történik.¹

Az ez iránti szabályokban foglalt esetek kivételével, az eltemetés a halál bekövetkeztétől számítandó 48 óra letelte előtt tilos.

¹ Ez iránt a belügyminister 1876. június hó 4-én 31.025. sz. a. kiadott és mellékelt „Szabályrendelet a halottkémelés részletes szabályozása tárgyában” intézkedik, lásd a 62. oldalon.

111. §.

Orvosrendőri hullabonczolások eszközrendök:

- a) talált hullákon;
- b) járványos vagy ragályos betegségek megállapítása czéljából;
- c) midőn a hatóság azt köztekinteteből szükségesnek tartja.

113. §.

Minden halottat a törvény által vagy a szabályrendeletileg kitűzött időben el kell temetni s ez rendszerint azon község területén eszközrendő, melyben a halál bekövetkezett.

118. §.

Elhagyott temetők beépítése csak az utolsó temetkezéstől számítandó 30 év lefolyta után engedhető meg.

Sírok vagy sírboltok kinyitása, valamint hullák kiásatása csak hatósági engedély folytán, az eljárásnál az egészségügyi szempontból szükséges — rendeleti úton kiadandó — szabályok szigorú megtartása mellett történhetik.

Gyógyszerészeti ügy.¹

125. §.

A gyógyszerészek tartoznak a gyógyszerészet körül fennálló törvényeket és szabályokat pontosan megtartani.²

A gyógyszerértár tulajdonosa és kezelője nem okleveles segédszemélyzetének a gyógyszerészet körébe vágó

¹ Lásd kihágásokról szóló törvény (1879: XL. t.-cz.) 96. §-át.

² Lásd az 1894: 111.005. sz. mellékelt b. m. rendeletet a 36. oldalon.

működéseért, úgyszintén a gyógyszerek jó minőségeért, tisztaságáért és helyes kiszolgáltatásaért a 7. §-ban kiszabott büntetés terhe alatt felelős.

Okleveles segédek saját működésükért első sorban maguk felelősek.

127. §.

Hitelezni a gyógyszerész csak sürgős veszély esetében köteles, melynek igazolása a rendelő orvos által történik.

A gyógyszerészek által szabályszerűn vezetett és kellőleg bélyegezett üzleti könyvek a többi kereskedelmi könyvekhez hasonló bizonyítási erővel bírnak.

12. Az egészségre ártalmas tápszerek és italok, valamint az egészségre veszélyes tárgyak lefoglalásáról, elkobzásáról és megsemmisítéséről szóló 1876. évi július 4-én 31.026. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet.¹

1. §.

Az egészségrendőri teendőkkal megbízott közegek folytonos felügyeletet gyakorolnak arra, hogy a megromlott vagy az egészségre és életre közvetlen használat által veszélyessé válható, továbbá az undort okozó élelmi szerek és italneműek közárulásra ne bocsájtassanak.

2. §.

Azon esetekben, midőn az eladásra szánt ilyenmű élelmi szerek és italok káros hatást még nem idéztek elő, és az árust akár figyelmeztetés, akár eltiltás útján megakadályozni lehet, ezen enyhébb eljárás alkalmazandó.

A tápszerek és italok iparszerű eladásánál azonban, továbbá ott, a hol szándékos hamisítás-ismétlés, a rendőri tilalom áthágása vagy már bekövetkezett káros hatás esete forog fenn, mindenkor lefoglalásnak van helye.

¹ Konkolyal és bükkönnyel kevert liszt árusítása a közegészségügyi törvénybe ütköző kihágást képez. (Belügyminister 1899. évi 583. sz. határozata.

Mindazon piacz vagy vásáron kívül eladásra szánt tárgyakat, melyekre vonatkozólag jelen szabályrendelet intézkedik, a rendőri közeg bármikor megvizsgálhatja, gyanusnak tetsző tárgyaknál a szakértő közeget (orvost) értesíti, oly esetben pedig, midőn a kérdéses tárgy eltávolítása vagy megmásítása vélelmezhető, abból mutatóványt vesz, melyet — lehetőleg a tulajdonos pecsétjével lezárva — a szakértőnek átad.

4. §.

A rendőri közegek a lefoglalásnál rendszerint szakértők véleménye s utasítása alapján járnak el.

5. §.

Szakértői közegek: a községi és körorvosok. Ilyen közegekül tekinthetők nagyobb városokban az élelmi szerek, italok és edényekre nézve a vásári felügyelők, ha ebbeli ismereteikre nézve az erre kirendelt bizottság előtt vizsgát tettek.

6. §.

A következő tárgyak minden esetben lefoglalandók:

a) a közvetlen fogyasztásra (tehát nem befőzésre, eltartásra vagy egyébként való feldolgozásra) szánt s áruba bocsátott azon gyümölcs, mely annyira éretlen, vagy annyira megromlott, hogy az emberi egészségre kártékony lehetne;

b) azon tej, turó, sajt, kenyér vagy lisztnemű, mely akár magától, akár az előállítás vagy az eltartás helytelen volta, akár pedig hamisítás következtében az emberi egészségre ártalmassá vált;

c) mindennemű ártalmas gombák;

d) azon étkek és italok, melyek méregtartalommal bírnak;

e) a rothadásnak indult vagy oly hús és húskészítmény, mely az élő állatban jelen volt betegség következtében az azt elfogyasztók egészségére ártalmas lehetne;

f) azon zsír, olaj, vaj, mely annyira meg van romolva, vagy akként van meghamisítva, hogy emberi étkekhez használva, az egészségre ártalmas lehet;

g) azon gabonanevek, melyek közé az emberi egészségre ártalmas hatású növénymagvak vannak vegyülve, vagy pedig azon gabonaliszt és burgonya, mely egyébként annyira meg van romolva, hogy felhasználása az emberi egészségre ártalmas lehet;

h) az eladásra vagy kimérésre szánt italok, melyek annyira el vannak romolva, vagy akként vannak készítve vagy meghamisítva, hogy azok mértékletes használata is az emberi egészségre kártékony hatást gyakorolhat;

i) mindazon eladásra szánt étkek, élelmiszerek és italnevek, melyeknek előállítása, árulása vagy kiszolgáltatása körül a megfelelő tisztasági szabályok annyira elhanyagoltatnak, hogy a nevezett tárgyak undort gerjesztőkké válnak, vagy a melyeknek az emberi egészségre egyébként ártalmas voltát a szakértő közeg indokolja.

7. §.

Ha a lefoglalás szakközeg közbejötté nélkül történt, úgy annak megérkezével a lefoglalt tárgyak közül azok, melyek egészségi tekintetben kifogás alá nem vétetnek, az illetőknek visszaadandók, illetőleg további elárusításuk nem akadályozandó.

10. §.

Az élelmi szereken és italokon kívül a rendőri közeg felügyelete alatt áll és a szakközeg utasítása folytán lefoglalandó s egyttal az első fokú hatóságnak bejelentendő, illetve beküldendő: minden eszköz, tárgy és készítmény, mely az emberi életre és egészségre nézve veszélyes lehet, a mennyiben azok jogosulatlanul tartatnak, vagy árulnatnak; ilyenek:

1. Minden emberi étel vagy ital készítésére használt edény, melynek anyaga az egészségre általában véve veszélyes lehet, ha az nincs kellőképp veszélymentessé téve.

2. A jogosultság nélkül készített vagy birt méregszerek, továbbá a jogosulatlanul készített s eladásra szánt gyógyszerek, melyeknek készítése és eladása megszorító rendeletek által van korlátolva.

3. Minden szövet és készítmény, melynek készítéséhez vagy festéséhez erősen ható mérgek használatnak, ha azokban a méreganyag az emberi életre, vagy egészségre kártekonynya válható mennyiségben és minőségben még mindig jelen van.

4. Ha eladásra szánt valamely ruha, ágynemű vagy egyéb használati tárgyról kiderül, hogy ragályos beteg által használtatott és ezután kellőleg nem fertőtlenített.

13. A gyógyszerek, gyógyszerfélék, mérgek és méregtartalmú anyagokkal való kereskedés tárgyában, a m. kir. belügyministernek 1895. január hó 14-én 111.005/94. sz. alatt kelt körrendeletével kiadott „Szabályrendelet.”

A gyógyszerek, gyógyszerfélék, mérgek és méregtartalmú anyagok a jelen rendelethez kapcsolt I., II., III., IV. és V. számokkal jelzett táblázatokba soroztatnak.¹

2. §.

Az I. táblázatban foglalt és kizárólagosan gyógycélokra használt szereket a közönség számára csakis gyógyszerári jog élvezetében és gyakorlatában levő gyógyszerészek tarthatják és árusíthatják el. Vegygyárosok és gyógyszeráru-kereskedők azonban vegygyáraknak, gyógyszeráru-üzleteknek és nyilvános gyógyszeráraknak e szereket, mint árucikkeket, bármily mennyiségben eladhatják.

3. §.

A II. táblázatban foglalt gyógyszerféléket, a melyek ipari és házi célokra is szükségesek, a gyógyszerészekon kívül csakis droguisták tarthatják, de az utóbbiak a táblázatban megjelölt súlymennyiségen alul, vagy annál kisebb részekre osztva a közönség számára ki nem szolgáltatathatják. A melyeknél a súlymennyiség kitüntetve nincs, azok bármely mennyiségben elárúsíthatók.

¹) Az I., II., III. és IV. számokkal jelzett táblázatok közlése — minthogy azok a csendőrséget egyáltalán nem érdeklik, — e helyütt mellőztetik.

4. §.

A III. táblázatban foglalt, gyógyszerként is használt szereket, a melyek ipari és gazdasági és más célokra is használatnak, kereskedők is elárúsíthatják.

5. §.

A IV. táblázatban foglalt erősebb hatású gyógyszeranyagok, a melyek más célokra is használatnak, a megállapított súlymennyiségben és ezen felül, de a megengedett legkisebb súlymennyiségnél kisebb részekre nem osztva, azon gyógyszerek pedig, melyeknél súlymennyiség megállapítva nincsen, bármely súlymennyiségben, a fennálló óvszabályok megtartása mellett, kereskedők által is elárúsíthatók.

6. §.

Az V. táblázatban foglalt szigorúan vett mérgeket droguisták vagy oly bejegyzett cégű kereskedők tarthatják, kik mérgek eladására a belügyministertől engedélyt nyertek és azokat csak hatósági engedélyre szolgáltatathatják ki.

7. §.

Az V. táblázatban¹ foglalt szereket a kereskedők egyéb áruktól elkülönített helyen, zár alatt tartani és őrizni tartoznak s csak hatósági engedély és a vevőnek átvételi elismervénye mellett adhatják el.

Minden eladásnál az eladás napja, a vevőnek neve és foglalkozása, valamint az eladott mérgek minőségének és mennyiségének megnevezése, végül a hatósági engedély száma és kelte szabályszerű kereskedelmi könyvbe bejegyzendő.

¹ Az V. táblázatban foglalt mérgek a következők: Acidum arsenicosum (egérkő, patkánymérgek). Aqua amygdalar. amar. (keserű mandula-viz). Aqua laurocerasi (borostyán-meggyviz). Auripigmentum (operment). Cobaltum. Hydrargyrum bichloratum (szublimát, szerecsika, maróhigany). Hydrargyrum oxidatum rubrum (vörös kéneső). Kalium cyanatum (cziánkáli). Oleum amygdal. amar. aeth. (illó, keserű mandula-olaj). Oleum laurocerasi aeth. (illó, borostyán-meggy-olaj). A többi táblázatok csekély fontosságuknál fogva nem vétettek fel.

9. §.

Óvó és gyógyító czélokra szolgáló titkos szereket, továbbá elkészített összetett gyógyszereket, még ha az egészségre ártalmatlan szerekből állanak is, gyógyszerként árulni és aladni tilos.

10. §.

Az e szabályrendeletbe foglalt bármely rendelkezés megszegése, a mennyiben súlyosabban büntetendő cselekményt nem állapít meg, kihágás, mely 15 napig terjedhető elzárással és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.¹

E kihágások eseteiben az eljárást a belügyministerium által 1880. évi 38.549. szám alatt kibocsátott rendelet szabályozza. A mennyiben pedig oly kihágás követtetnék el, a mely az 1879. évi XL. t.-cikk rendelkezéseibe ütközik, az eljárás tekintetében ugyanezen törvénycikk rendelkezései is irányadók.

A fennebbi büntetésen felül az illetőtől a belügyminister által adott engedély meg is vonható.

11. §.

A szabályrendelet 1895. évi február hó 1-én lép hatályba, a mikor is az 1875. évi 26.033. sz. belügyministeri rendelet hatályát veszti.

14. A maszlag elárusításának korlátozása tárgyában 1893. február hó 23-án 13.808. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet.

Tapasztaltatott, hogy a maszlag, a melynek használata a halászlászló törvény (1888: XIX. t.-cz. 23. §. e) pontja) által tiltva van, gyakran orvhalászlásra használtatik; továbbá, hogy ugyanezen anyaggal a sört is hamisítani szokták . . . a felmerülő veszélyek és szerencsétlenségek elhárítása céljából . . . elrendelem, hogy a maszlagnak csakis a droguisták által való elárusítása engedtetik meg s annak eltartása, elárusítása, valamint kiszolgáltatása körül a mérgekre nézve fennálló szabályok mérvadók.

¹ Azon gyógyszerész, aki gyógyszeráránál a mérgek szerek tartására vonatkozó szabályokat megszegi, az 1879: XL. törvénycikk 108. §-ába ütköző kihágást követi el, a melynek elbírálása a kir. járásbiróság hatáskörébe tartozik. (Belügyminister 1898. évi 711. sz. határozata.)

15. Ragadozó és kártékony állatok mérgezésénél követendő eljárás szabályozása tárgyában kiadott, 1895. április hó 3-án 23.542. sz. a. kelt belügyministeri rendelet.

1. §.

Ragadozó vagy kártékony állatoknak méreg által való pusztítása csakis hatósági engedély alapján eszközölhető.

2. §.

A mérgezésre engedélyt nyert személyeknek a törvényhatóság első tisztviselője, az elsőfokú egészségügyi hatóság¹ meghallgatása után utalványt ad az esetről-esetre megállapítandó mennyiségű méreg kiszolgáltatására, melynek alapján az engedélyezett méreg-mennyiség az illetőnek orvosi vényre a gyógyszerész által kiszolgáltatható.

Ezen utalvány kiadása alkalmával az elsőfokú egészségügyi hatóság¹ megszabja egyuttal azon módokat, melyeket a méreg kezelése, eltartása, ezek ellenőrzése körül az egyes vidékek sajátos viszonyai között szükségeseknek talál.

4. §.

Az engedély annak megnevezésével, hogy az kinek számára adatott meg, valamint azon határrészek (hegy, erdő, dűlő) megjelölésével, a melyeken a mérgezés eszközzése engedélyezve lőn, a községben, valamint a szomszédos községekben és mindezekhez tartozó puszták és telepeken is a méreg használatba vétele előtt kellő időben a szokásos módon közhírré teendő, azon figyelemzetéssel, hogy a mérgezett tárgyakhoz hivatlanul hozzányulni, vagy azokat eltulajdonítani a 10. §-ban meghatározott büntetés terhe alatt tilos.

Mérgezett hullák (ló, sertés, birka, kutya), szárnyasok, vér, zsiradék, tojások: erdők sűrűjében, csenderekek belsejében s egyéb a mérgezési időszak alatt művelés alatt nem álló vagy legeltetésre nem használt területeken pedig oly helyekre teendők ki, melyek a közlekedési utaktól távolabb, a legkisebb távkört 100 méterre szü-

¹ Szolgabíróság (rendőrkapitányság).

mitva esnek. A mérgezett tárgy kitevéséről az illető községek elüljáróságai a mérgezett tárgy kitevése által annak megtörténtét megelőzőleg legalább 5 nappal írásbelileg értesítendő.

6. §.

A mérgezett tárgyra annak kitevése szigorúan felügyelni tartozik; a mely kötelességéből folyólag az engedélyező hatóságtól nyert e részbeni jogosítvány alapján, az illető terepen nem birtokos — idegen — személyeknek a mérgezési záros időtartam alatt a járás-keletést megtiltani jogosult.

7. §.

Ha a mérgezett tárgy kitevése, vagy bárki más annak tudomására jönne, hogy a mérgezett tárgyat valaki elvette, személyes felelősség terhe alatt kötelesek arról a községi elüljáróságnak, városokban a rendőrkapitánynak jelentést tenni.

8. §.

Ahol házi sertések járnak, a mérgezésnek helye nincsen.

9. §.

A mérgezési időszak elteltével a mérgezett tárgyat annak kitevése eltávolítani, illetve elégetni s ha vérrel történt a mérgezés, a földet felásatni és kiegészíteni köteles.

A mérgezett tárgyak eltávolításának, illetve elpusztításának megtörténte a községi elüljáróságnál bejelentendő.

10. §.

Aki hatósági engedély nélkül mérgez, vagy a kiadott órendszabályokat megszegi, amennyiben cselekménye vagy mulasztása súlyosabb beszámítás alá nem esik, kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 150 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

11. §.

Kihágások esetén az eljárás az 1880: 38.547. sz. belügyminis-
teri körrendelettel kiadott eljárási szabályok szerint, az ennek 8. §-ában megjelölt hatóságok által eszközöltetik.

*Foggyógyászati gyakorlat szabályozása tárgyában kiadott 1871. évi augusztus hó 1-én 18.644. sz. a. kelt belügyminis-
terei rendelet.*

1. §.

A foggyógyászati gyakorlatra azok vannak feljogosítva, kik a magyar állam területén érvényes orvos-, sebésztudori, sebészmes-
teri, vagy polgári sebészi oklevéllel bírnak.

2. §.

Az úgynevezett fogművészek, — fogtechnikusok — kik mesterséges fogak vagy fogsorok készítésével foglalkoznak, fog-
orvosoknak nem tekinthetők, és így semmiféle műtétet a száj-
üregben nem végezhetnek, sem pedig fogászati gyakorlatot nem
üzhetnek.^{1 2}

3. §.

Mindazok, kik az 1. §. alatt említett oklevelekkel nem bírva,
fogászati gyakorlatot üznek, jogtalan gyakorlatuktól eltiltandók és
kuruzslók gyanánt büntetendők.

*17. A hypnotizálás gyakorlása tárgyában kiadott 1894. évi december
hó 19-én 103.816. sz. a. kelt belügyminis-
terei rendelet.*

1. §.

Orvosi gyakorlatra nem jogosított egyéneknek a hynoti-
zálás egyáltalán tiltatik.

2. §.

Orvosok a hypnotizálást csak gyógyítás céljából s a követ-
kező feltételek mellett gyakorolhatják:

a) nagykoru egyén a saját, — kiskorú vagy gondnokság alatt
álló egyén szülei, gondnoka, vagy gyámja beleegyezése nélkül nem
hypnotizálható.

¹ Mesterséges fogak és fogsorok készítésével foglalkozóknak iparigazol-
vánnyal kell bírniok. (Lásd a fentidézett rendelet 2. §-át és az 54.731/1885.
sz. b. ü. m. rendeletet.)

² Foghuzással arra törvényileg nem minősített egyének, pl. borbélyok,
hatósági engedéllyel is csak oly helyeken foglalkozhatnak, a hol törvényes
minősítésű egyének nincsenek, vagy ha vannak is, de foghuzással nem fog-
lalkoznak. (B. m. 1896. 114.530. sz. rendelete.)

b) a hypnotizálás csak harmadik személy jelenlétében van megengedve.

A jelen rendelet ellen vétők kihágást követnek el, s amennyiben cselekedeteik a büntető törvénykönyv rendelkezései szerint súlyosabb beszámítás alá nem esnek, 15 napig terjedhető elzárással és 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

18. A vérbocsátással való visszaélés megszüntetése iránt 1876. nov. 9-én 49.399. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet.

1. §.

Azoknak, kik nem orvosok, tiltva van feljogosítás nélkül vérbocsátással foglalkozni.

2. §.

Az érvágás, köpölyözés és nadályozás azonban az arra feljogosított egyéneknek is csak akkor van megengedve, ha azt írásban kiadott orvosi rendelvény folytán teszik.

3. §.

A vérbocsátásra feljogosítottaknak tekintendők az állandóan megtelepedett borbélyok és segédek, ez utóbbiakért mestereik felelősek.

5. §.

Nadályozásra az okleveles bábák is fel vannak jogosítva.

8. §.

Nyilvános fürdőben a vérbocsátás csak elkülönített helyen történhetik.

12. §.

Ha a vérbocsátásra jogosított ezt orvosi rendelet nélkül teszi, büntetendő; kivéve, ha a vérbocsátás halaszthatatlanságát és az orvosi rendelet megszerzésének lehetetlenségét kellőleg igazolja, s a hatósági orvos azt, hogy a vérbocsátás szükséges volt, utólag igazolja.

19. A m. kir. belügyminister 1899. deczember hó 12-én 124.388. sz. a. kelt körrendelete a kórházak elmebeteg-osztályairól kibocsátott s a közbiztonságra esetleg veszélyessé válható betegek felügyelet alatt tartása tárgyában.

Az elmebetegek által okozható szerencsétlenségek megelőzése szempontjából felhivom a törvényhatóságot, miszerint intézkedjék az iránt, hogy a törvényhatósága területén létező kórházak igazgatói a kórház elmebeteg osztályából elbocsátandó felgyógyult, vagy már többé nem közveszélyes elmebetegek elbocsátásakor, — ha azok előrelátható, vagy gyanítható visszaesés folytán a közbiztonságra veszélyessé válhatnak, — azon rendőri hatóságot, a melynek illetékességéhez az illető elmebeteg tartozik, figyelmeztessék, hogy az saját hatáskörében és szabályai szerint gondoskodjék arról, miszerint az ily, esetleg ismét közveszélyessé válható, különösen a már büntetendő cselekményt elkövetett egyén, az illető kórház igazgatójától nyert tájékoztató adatok figyelembe vételével, a szükséghez képest legmegfelelőbb módon felügyelet alatt tartassék és más hatóság területére való távozás esetén új tartózkodási helyén is azonos felügyelet alatt maradjon.

20. A különböző nemű, de különösen a roncsoló-toroklob járvány alkalmával követendő eljárás tárgyában kiadott 1892. márczius hó 23-án 5616. sz. a. kelt belügyministeri rendelet szerint:

Figyelmeztetendő a lakosság, hogy mindenben, úgy az utcán, mint háza táján és a lakásban, nemkülönben testén és a ruházatában a legnagyobb tisztaságra iparkodjék; szorgalmasan söpörjenek és suroljanak, a lakóhelyiségeket naponta legalább kétszer jól szellőztessék, fürödjének, mosakodjanak és szájukat minden étkezés után esetleg borszeszes vízzel öblögessék. Csoportosulások, a minőkre vásárok, búcsúk, búcsújárások, népes lakodalmak, halotti torok stb. alkalmat szolgáltatnak, ragályos járvány idején betiltandók.

Roncsoló toroklob járvány alkalmával oly beteg, kinél torokfájás, nyelési nehézség, köhögés fejfájással, lázzal, forrósággal jelentkezik, a család többi tagjától azonnal elkülönítendő, nyakára jeges borogatás alkalmazandó, vele jéglabdacok nyeltessenek, az orvos pedig azonnal értesítendő.

21. A m. kir. belügyminister 1894. évi deczember hó 21-én 94.955. sz. a. kelt körrendelete a diphteria terjedésének megakadályozása tárgyában.

1. A törvényhatósági városok rendőrkapitányainak, a rendezett tanácsú városok polgármestereinek és a főszolgabíráknak kötelessége, hogy az 1876 : XIV. t.-cz. 20. §-ának, mely a hét éven aluli gyermekeknek megbetegedésük esetén való gyógykezelését rendeli, érvényt szerezzenek.

A községi elüljárásnak kötelessége minden tudomására jutott diphteria- vagy torokgyikesetet azonnal a főszolgabírónak bejelenteni.

8. Diphteriás vagy torokgyikban szenvedő beteget közhasználatra szánt járműben szállítani nem szabad. A hatóság kötelessége az azok ellen vétőket kipuhatolni, megbüntetésük iránt a szükséges lépéseket megtenni s különösen a legszigorúbban intézkedni, hogy ily eset előfordulásánál az illető jármű megbízható fertőtlenítése azonnal megtörténjék és addig a közforgalomból elvonassék.

Diphteriában, vagy torokgyikban szenvedő beteget a hatóságtól előre kikért engedély nélkül egyik házból a másikba sem szabad szállítani, még kevésbé egyik községből a másikba.

9. Diphteriában, vagy torokgyikban elhaltak tetemei mielőbb, és pedig kizárólag halottszállításra szánt kocsin, a meglévő vagy a járvány uralkodása alatt ideiglenesen felállítandó hullaházba szállítandók. Magán lakásokban diphteriában, vagy torokgyikban elhaltak holtteste csak teljesen elkülönített helyiségben terithetők ki. A gyermekkoporsóknak sok helyütt szokásos kézben, vagy ölben való kivitele a legszigorúbban eltiltandó.

Szigorú ellenőrzés gyakorlandó, hogy ily temetéseknél gyermekek semmi szín alatt részt ne vegyenek.

11. Oly házakból, a melyekben diphteria, vagy torokgyikeset fordult elő, feltétlenül és minden körülmények között eltiltandó a tej kivitele.

Általában nagy súly fektetendő a tejnek gondos ellenőrzésére, mert ez a diphteria-ragály anyagának igen kedvező tenyésző talaja. Ragálylepte helyen nyers, forralatlan tejnek élvezete eltiltandó, sőt a tejnek piaczi forgalomba hozatala is korlátozandó oly módon, hogy fertőzött községekből származó mindenféle tejnek és tejpro-
duktumnak piacra vitele és elárúsítása csak külön hatósági engedély mellett történhetik.

22. A járványos agy- és gerincez-agyburoklob felismerése és a betegnek az orvos megérkezéig való ápolása tárgyában a m. kir. belügyminister 1880. évi május hó 4-én 17.953. sz. a. kelt rendelete.

A járványos agy- és gerincez-agyburoklob többnyire minden más betegeskedési előzmények nélkül rögtön, fázással és ezt követő hősséggel, hányással és fejfájással kezdődik; a fejfájás nagy kinokat idéz elő, melyeket a beteg, míg magánál van, jajgatás, ha pedig magánkívül van, nyögés s a fejhez való kapkodás által jelez.

E kínos fájdalom a nyak hátsó részére, sőt gyakran az egész gerinczre kiterjed, e mellett a nyak megmered s a merevség a hát izmaira is kiterjedvén, a törzs hátrahajlik.

Nemsokára a fejfájás fellépése után a betegek félrebeszélnek, örvöngési mámor és teljes öntudatlanság következik; a végtagok megbénulnak s végre a leirt jelenségek között beáll a halál.

Némelykor a leirt súlyos tünetek mellett a bőrön, főleg az arczon hólyagcsás kiütés — küteg — jelenik meg s az egész kórfolyamat alatt makacs székrekedés van jelen.

Már a rosszul érzés felléptekor azonnal orvost kell hivatni, annak megjelenéséig pedig a következő eljárást kell követni:

A beteget, amennyire lehetséges, külön, hűvös és csendes szobában lévő ágyba kell fektetni és pedig úgy, hogy feje magasan és ha van, lószőrrel, ha nincs, szecskával tömött vánkoston és nem tollpárnán feküdjék. A nagyobb világosságot, napsugarakat távol kell tőle tartani, úgyszintén, míg magánál van, tiltani kell minden látogatást, beszélgetést és felizgatást.

Legüdösebb hatást gyakorolja a fejre és főképen a nyak hátsó részére hideg alkalmazása, tehát ott, ahol van, apróra tört jég, marha- vagy disznóhólyagba tétetvén és beköttetvén, a fejre és tarkóra helyezendő; vagy jeges vízbe könnyebb, tiszta törülköző, vagy egyéb vászonruhaféle mártatván, jól kifacsarva és negyedóránként változtatva, a fentemlitett helyekre rakandó; ha jég nincs, hideg vizet kell alkalmazni s mihelyt a borogató-ruha megmelegszik, azt újjal kell felváltani.

A betegnek italul friss tiszta, vagy citromlével vegyített víz adandó s ha kábult állapotban van, ez szájába betöltendő.

Táplálékul lehetőleg czibereleves vagy tej nyújtandó.

Bor, sör, pálinka a betegséget a legnagyobb mértékben fokozná, miért is azoktól óvakodni kell.

23. A szemcsés köthártyalob (trachoma) elleni eljárás tárgyában a belügyminister által 1884. december hó 7-én 51.066. sz. a. kiadott utasítás és rendelet.¹

Oly kisebb községben, hol 3—4 beteg van, szükséges, hogy az orvos az összes lakosságot megvizsgálja és a betegeket összeírja.

Az orvos által betegeknek nyilvánítottak a legnagyobb szigorral kényszerítendő, hogy magukat gyógykezeltessek.

A családjuk körében maradó trachomás betegek kellőképp elkülönítendő. Ezen elkülönítés legalább az ágy, mosdótál, törülköző és az ivópohárra terjedjen. Az általuk használt fehérnemű (ágynemű) előbb 2—3 napra oly helyre függesztendő ki,

¹ A szemcsés köthártyalob (trachoma) terjedésének meggátolásáról a 1886 : V. törvényzikk intézkedik.

hol a levegő jól átjárja, s csak aztán külön is gyökeresen lűgés szappannal kimosandó. A beteg ápolói és mindazok, kik holmijával bibelődnek, addig szemükhöz ne nyuljanak, míg kezeiket szappannal és jó sok vízzel le nem mosták. Különös figyelmet kell az ajtókilincsre fordítani, melyhez a beteg ne is nyuljon, de ha ez mégis megtörtént, a kilincs jól ledörzsölendő.

A szobákat ágyakkal nem szabad túltömni, gyakran kell szellőztetni és füsttől, valamint göztől mentve tartani.

Ezen szabályok a legnagyobb szigorral és pontossággal foganatosítandók oly betegeknek, kik a bajnak heveny-stádiumában vannak, vagy kiknek szemei genyt vagy nyákot mutatnak, reggel csipáznak, vagy éppen összeragadnak. Ha ily betegek otthon a kellő elkülönítést nem nyerhetik, akkor azok a legközelebbi kórházba szállítandók.

Ha egy zárt körben, mint növelében, laktanyában, fegyházban, vagy végre éjjelező szállásokon szemcséslob-járvány üt ki, akkor az egészségesek azonnal eltávolítandók, de más ilyen intézetbe vagy családjaikhoz csak 6—8 napi megfigyelés után bocsáthatók el.

Oly szobában, melyekben a szemcsés köthártyalob kiütött, vagy a betegek gyógykezeltettek, ezek eltávolítása után a falakat jól leporozni, a padlót lesurolni, a szobában levő tárgyakat, de leginkább azokat, melyekhez a betegek nyultak, nedves ruhával jól letörölni, illetőleg szintén lesurolni, az egész ágyneműt, bezárólag a pokróczot és szalmazsákot, a fentemlitett módon kimosni, a szobákat egészen kiüríteni és 5—7 napon át a léghuzamnak kitenni kell.

Azon községekben, hol a trachoma a lakosság között elharapódzott, nemcsak a gyógykezelés folyama alatt, hanem azon túl még néhány éven keresztül a legpontosabb ellenőrzést kell tartani. Az iskolák növendékei minden hóban az orvos által megvizsgálandók, azon családok, melyek körében trachomás van, az orvosnak minden hónapban egyszer bemutatandók, de az összes lakosság megvizsgálása is az első időben minden negyed- vagy félévben, később pedig minden esztendőben ismétlendő.

A hazatérő katonák, éppúgy a bevándorlók és azon munkások, kik hosszabb távollét után a községbe visszajönnek, azonnal a községi orvos elé vezetendő.

Nagyobb városokban, melyek fertőzött vidéken fekszenek, az ellenőrzésnek leginkább az iskolákra, a tömegszállásokra, a hazatérő katonákra és betegeknek elismert egyének családjára kell kiterjednie.

Azok, kik az ezen utasításban foglalt határozmányok ellen vétének vagy cselekesznek, kihágást követnek el és büntetnek.

24. Az ázsiai cholera tárgyában a m. kir. belügyminister 1892. október hó 24-én 78.771. sz. a. kiadott „Utasítás“-a.¹

10. §.

Cholerába esés ellen a következő életrend szabályok megtartása által óvhatják magukat a legsikeresebben:

1. Szigorú mértékletességet kövessenek ételben, italban, munkában és élvezetben; kerüljék azért a gyakori és sok étkezést, részegeskedést, testi és szellemi munkában való megerőltetést, éjszakázást és nemi kicsapongást.

2. Az étkezésre nézve maradjon mindenki a szokott tápszerei mellett, ha t. i. azok eléggé táplálók s könnyen emészthetők. A vacsorát, mely bőséges ne legyen, néhány órával kell a lefekvés előtt elkölteni. A hasmenésre hajlandók igyanak makkávé, csokoládét; ha borivók, jó minőségű vörös bort, és kerüljék mindazon ételeket, melyek náluk hasmenést szoktak előidézni.

Italul legcélszerűbb a tiszta friss víz, avagy a jó minőségű bor, valamint friss ásványvíz (borvíz, savanyúvíz). Rossz bor, vagy tökéletlen forrott sör ártalmas.

¹ A csendőrség által a forgalom korlátozása tekintetében teljesített ellenőrzés csakis a podgyász és balyu vizsgálatára szorítkozhatik. Egészséges emberek szabad forgalmának korlátozása csak annyiban engedhető meg, hogy az oly házak, melyekben az első megbetegedések előfordultak, a lakosság elől elzárhatók s ezekből az ápolásban részt nem vevő családtagok kihelyezendők. (Belügyminister 1893: 60.992. számú rendelete.)

Igen káros lehet továbbá az egészségre az olyan víz, mely szemét, hulladék, ganéjlé, árnyékszékek közelében fakad s azoknak kiszivárgása által beszenyeztethetett és az olyan folyóvíz, mely csatornák beszajadzásához közel merítettet. Gyakran a vízűtésre használt jég is ártalmas, ha tisztátalan helyről gyűjtik.

A tisztátlan, avagy gyanús vizet homokkavicsrétegen kell filtrálni; még jobb a gyanús vizet felforraltatni és lehűtve kevés borral, pálinkával, avagy citromlével, vagy kevés eczettel, esetleg 4—5 csepp higitott sósavval vegyíteni.

3. Célszerű naponként mérsékelt testmozgást tenni a szabadban.

4. A ruházat védje a testet az idő viszontagságai ellen. Kik könnyen meghűlnek és a hasmenésre hajlandók, viseljenek hasukon és lábaikon melegen tartó kelmét (flanelt).

5. A lakhely száraz, világos, tágas és kivált jól szellőzött legyen; nedves, dohos és homályos szobában való lakás, kivált ha még azokban sokan vannak együtt, felette ártalmas.

6. A tisztaság úgy a testre, mint a ruházatra, ágy-neműre s lakásra nézve szigoruan fentartandó; ugyanazért gyakran kell mosakodni, időnkint óvatosan fürödni; a ruhát és ágyneműt gyakran kell kiszellőztetni és tisztával felváltani; a lakásban, a lakás körül szenny megürni nem szabad. Ártalmas a tartózkodás oly helyeken, melyeknek levegője rothadt állati vagy növényi hulladékok bűze által meg van fertőzve; legveszélyesebbek a többi közt a vermek, ganajdombok, árnyékszékek, éji szekrények stb., ha azokba a cholerások bélürülékei, hánnya öntettek.

7. Az egészség fentartásának feltételeihez tartozik még: a kedélynyugalom, bátorság, jókedv, ellenben ártalmas a nagy félelem, aggodalom, bizalmatlanság.

8. Óvakodjunk a cholerás ürülékeivel, szennyes ruháival tulságosan érintkezni; azért a beteg ápolása közben tisztaságukra lehetőleg ügyeljenek s az ürülékeket, valamint a beszenyezett tárgyakat azonnal távolítsák el, illetőleg tisztítsák meg és fertőtlenítsék.

Cholerajárvány idején minden községben járványbizottság azonnal megalakul.

14. §.

A hatóság choleraanak, sőt arra nézve csupán gyanus megbetegedésnek rögtön bejelentésére ismételve figyelmeztesse az orvosokat, a családfőket, a vendéglősöket, közlekedési vállalatokat stb.

Cholera-betegüléseket, különösen az első cholera-eseteket eltitkolni nem szabad.

15. §.

Gondoskodjék a hatóság, hogy különösen a járvány első esetei felmerülése gyanujánál, a betegség minősége gyorsan és lelkiismeretesen kipuhatoltassék.

16. §.

Ha a beteg lakásában arra alkalmas hely van, akkor a beteg ott hagyható, ha ellenben a beteggel egy szobában többen, kivált idegenek is laknak, akkor a beteg onnét eltávolítandó, vagy pedig a lakótársak üritik ki a lakást.

A hatóság idejekorán gondoskodjék járványkórházról, vagy egyéb alkalmas helyiségről.

17. §.

A betegek czélszerű szállításáról a hatóság gondoskodjék; e célra esetleg béreljen kocsikat, míg ellenben a cholera-betegeknek nyilvános bérkocsikban való szállítását tiltsa be.

24. §.

Azon cholera-hullák, melyeknek teljes elkülönítése a magánházaknál eszközölhető nem lenne, lehető rövid időn a halottas házakba szállítandók át.

A hullák lehetőleg zárt vagy beszurkolt koporsókba téve, kocsin szállítandók a temetőbe.

Cholera-hullát szemlére kitenni, vagy templom elébe vagy annak belsejébe vinni nem szabad.

A halottitorok és halottvirrasztások szigorúan tiltandók.

25. §.

A hatóság ügyeljen, hogy az utcák tisztán tartassanak, hogy nagyobb városokban a nyílt csatornák naponta vízzel leöntessenek, a házak udvarai tisztán tartassanak; hogy mindennemű szerves hulladékok és rothadó állományok az emberek lakásai köréből és környezetéből a lehető legtökéletesebben eltakarítsanak; hogy a kutak tisztán tartassanak, olyanok pedig, melyek csatornák közelében vannak, és kivált nagyobb városokban járványok kiütésére alkalmat szolgáltatnak, vagy már szolgáltatnak, előzetesen megvizsgáltassanak, végül hogy az árnyékszékek, emésztő gödrök és csatornák tisztíttassanak.

26. §.

A kutak vize megfertőztetésének akadályozására a vizmerítés az illetőknek saját edényeikkel betiltandó és intézkedés teendő arra nézve, hogy a víz a kutgémén levő edényből, — melyből senkinek sem szabad inni, — az illetőknek saját edényébe töltsék; ez intézkedésre a járvány tartama alatt különös felügyelet legyen. Álló vizek, pocsolyák képződését egész erővel igyekezzék megelőzni, illetőleg azokat megszüntetni.

27. §.

A lakosság figyelmeztetendő, hogy a lakóhelyiségek tisztán tartassanak és lehetőleg gyakran szellőztessenek; egészségelleneseknek ismert lakhelyiségek, nevezetesen azok, melyekben a cholerajárványok alkalmával ismételve sok megbetegedés fordult elő, egészségi szempontból megvizsgálandók, s ha szükséges, hatóságilag betiltandók; végül sok egyéneknek szűk lakásokba összezsufolása lehetőleg megakadályozandó.

28. §.

A szegény és ügyefogyott egyének, ha nem betegek is, tápszerekkel és tartózkodási helyiséggel ellátandók; betegülés esetében pedig minden vagyontalan orvosi felügyelet alá helyező és a szükséges gyógyszerekkel is ellátandó.

29. §.

A lakosság kellőleg figyelmeztessék, hogy a kontár gyógyítóktól, kik ellen különben is a megfelelő eljárás a legszigorúbban megindítandó, úgyszintén a titkos szerek használatától saját érdekében óvakodjék, betegség esetén pedig azonnal orvoshoz folyamodjék.

30. §.

Egészségellenes élelmi szerek, mint éretlen gyümölcs, állott hús, romlott halak, stb. árultatása szigorúan eltiltandó.

31. §.

Ugyanakkor a lakosok nagyobb csoportosulásai is betilthatók; a szükséghez képest az iskolák bezárása is elrendelhető, s a mennyiben cholera-járvány helyén netán nagyobb katonai összpontosítás, avagy elszállásolás tervezetnék, a hatóság ennek a járvány tartama idejére való beszüntetése iránt a kellő lépéseket megteszi.

32. §.

A hatóságok, a helyi viszonyok és a szomszéd törvényhatósági terület kereskedelmi érdekeinek szem előtt tartása mellett a heti és országos vásárokat¹ a szükséghez képest a járvány idejére betilthatják; úgyszintén a búcsújáratok és éjjeli dőzsölések betiltása iránt is intézkedhetnek.

68. §.

A cholerás beteg szobáját meggyógyulása vagy elhalálózása után desinficiálni kell, mielőtt mások használják.

73. §.

Köztisztaság. Általában ügyeljen a hatóság a köztisztaságra s azt choleraveszedelem idején különös éberséggel ellenőrizze.

¹ Az országos vásárok betiltását — kellő időben — országszerte, a hivatalos lapban való közzététel által széles körben tudomásra kell hozni. (Belügyminister 1892: 87.528. sz. rendelete.)

Irányadóul szolgáljon, hogy a hol még nem mutatkozik a járvány, ott a köztisztaságot egyszerű és természetes, olcsó eszközökkel törekedjenek fentartani; így a szennyes anyagok elhordatásával, eltávolításával, vízzel öblítésekkel, söpréssel stb. Ha azonban kitört a járvány, akkor a hathatósabb desinficiáló eljárásokat kell alkalmazni.

74. §.

Mindennemű állott élelmiszer aggodalmas; portól, légytől lepott élelmi szer, gyümölcs élvezete kerülendő. Ennél fogva leghelyesebb, ha csupán frissen főzött, süttött, párolt élelmi szerrel élünk.

Tejet is frissen forralva együnk, sajtot, vaját, gyümölcsöt kerülünk. Kenyeret, zsemlyét piritással, süttő csőben erős felmelegítéssel desinficiáljuk.

Vizet ne igyunk cholerás helyen, hacsak legkisebb gyanunk lehet, hogy be van szennyezve. — Gyanus vagy fertőzött víz ártalmasságát legjobban elhárítjuk, ha a vizet felforraljuk, de a felforralt viz is ártalmassá válhatik, hacsak 2–3 órán át is állott.

75. §.

A szennyos kocsiállások fertőtlenítendőek. Az árnyékszékerek kitisztítandók és tisztán tartandók.

Vasuti, hajózási várószobák folytonosan szellőztetve legyenek, a padló és butorok ismételve felmosandók, árnyékszékerek tisztán tartassanak, illetőleg ha az utasok közt cholerás vidékről valók is vannak, szigorúan fertőtleníttessenek.

Szennyos lakások kitisztítandók, meszelendők és szellőztetendők. Zsúfolások akadályozandók.

76. §.

Fertőtlenítés céljából magán vagyonon, kivált szegények tulajdonán ejtett kárt a hatóság megtéríti.

25. A magy. kir. honvédelmi minister 1886. évi július hó 10-én 30.211/IV. sz. alatt kelt rendeletében, — tekintettel a csendőrség sajátlagos elhelyezési és szolgálati viszonyaira, — a cholera-járvány tovaterjedésének meggátlása czéljából alábbi övrendszabályokat léptette életbe:

1. A csendőrruházata mindig az időjáráshoz legyen mérve, de inkább melegebb, mint könnyebb.

Nagyobb hidegnél vagy szeles időben a téli gyapoting is felöltendő.

Ha portyázás közben ezen ing viselése, időközben beálló nagyobb hőmérséklet miatt terhessé válnék, levetendő.

A gyapoting, ha portyázás közben nem használtatik, papirosba göngyölve gyalog csendőrök által a járőrtáskában, lovas csendőrök által pedig a kettős málhatáskában helyezendő el.

2. A hideg, nedves talajon való lefekvés kerülendő, a nedves, átizzadt fehérnemű vagy kapeza, mihelyt a viszonyok megengedik, szárazzal cserélendő fel.

Az őrsparancsnokok és helyetteseik arra szigorúan felügyeljenek, hogy a legénység éjnek idején mezitláb ki ne menjen.

3. Nagy melegben a portyázási szolgálatban levő csendőrnek a nagyobb pihenők a déli órákban irandók elő.

4. Az ételmezésre különös gond fordítandó.

A hol csak lehetséges, kiváltképen marhahús főzendő s a nehezen emészthető ételek, különösen a száraz hüvelyes vetemények mellőzendők s a fősúly arra fordítandó, hogy a legénység az ételt meleg állapotban vegye magához.

Éretlen gyümölcs, régi füstölt és romlott hús, véres hurkák, tepertő, gombák, ugorka, sült kukoricza, dinnye, valamint avas zsir és halak s rossz ivóviz, mint már magában véve egészségtelenek, gondosan kerülendők.

A szeszes italok mértéktelen élvezete, különösen a pálinka, rum stb. ivása határozottan ártalmas, míg ellenben a bornak, főleg a vörös bornak mértékletes ivása és pedig a déli étkezéshez 2—3 decziliter, ajánlatos.

5. Minden laktanyában a legnagyobb tisztaság tartandó be s e tekintetben az egészség ápolásáról szóló utasítás 3-ik §. ide vonatkozó pontjai szigorúan szem előtt tartandók.

Hol a helyiségek fertőtlenítése szükségesnek mutatkozik, avagy oly állomásokon, a hol a hatóságok az általános fertőtlenítést már elrendelték, ez a fertőtlenítés foganatosításáról szóló utasítás 15-ik §-a szerint eszközendő.

6. A netalán az említett betegségbe eső csendőrök oly helyeken, hol a choleras betegek számára berendezett katonai vagy polgári járvány-kórházak, vagy betegszobák léteznek, azonnal ezeknek átadandók, ellenben oly őrsőkön, hol ily kórházak nem léteznek, a cholerabeteghez azonnal orvos hivandó s ennek utasításai szerint járandó el.

Addig is, míg az orvos, különösen ha más helységről hivatott meg, megérkezik, az illető beteg csendőr a laktanyában egy elkülönített szobában ápolandó, s elvárható, hogy a ragály által meg nem támadott csendőrök — beteg bajtársukat — ily válságos időben is a legnagyobb odaadással fogják ápolni.

7. Hol a járvány tünetei mutatkoznak, az oly területen levő őrsőkön a takarodón túli kimaradás ideje a parancsnokok belátása szerint korlátozandó.

Ily helyeken a legtöbb figyelem a hasmenés jelentkezésére fordítandó, mely ellen a legszigorúbb étrend megtartása mellett legjobb, ha a beteg azonnal ágyba fekszik, hasára egy-két Priessnitz-féle borogatást tesz s ezen kívül az alábbi cseppekből bevesz és egy-két csésze jó meleg fodormenta forrázatot iszik.

Továbbá tekintettel azon körülményre, hogy a nevezett járválynak esetleges terjedése esetében előfordulhat, hogy a havesokon, pusztákon s más nemcsak orvosi, de minden emberi segélytől távol eső helyeken portyázó csendőrök szolgálat közben eshetnek cholera-ba, — nehogy ily körülmények között minden gyógyszer nélkül legyenek, — czél szerű nek mutatkozik, miszerint az ily szolgálatba menő csendőrök óvszer gyanánt az úgynevezett orosz cholera-tincturát (cseppeket) kis üvegcseben magukkal vigyék.

Ezen cseppek rendelve nye a következő:

Rp.

Tinct. Valerianae aeth.

gr m t a o c t o

Vini Ipecacuanha

Tinct. opii crocat.

ã ã g r m t a d u o

Aqu. menthae pip.
grmta viginti
Olei menth. pip. aeth.
guttas decem.

MDS. Jól felrázva belőle $\frac{1}{4}$ óránként 15—20 csepp veendő, míg a hasmenés vagy hasgörcsök nem szűnnek, azután pedig ugyanannyi csak 2—3 óránként veendő.

Ugyanezen cseppek használandók a laktanyában levő s cholera-bajba eső csendőrök által is mindaddig, míg az orvos megérkezik s a további rendelkezéseket megteszi; valamint igen ajánlható, hogy az ily ragályos betegségekre való tekintettel minden örsön, az említett tincturán kívül megfelelő mennyiségben fodormenta és székfű tartassék készletben, mivel ezen füvekből készült meleg thea, nemkülönben cukor nélküli meleg fekete kávé, továbbá a hányás és hasfájásnál a gyomorra és hasra alkalmazott nedves meleg vagy az úgynevezett Priessnitz-féle megmelegedő hidegvizes borogatások általában igen jó szolgálatot tesznek.

Hasonlólag jó a citromlé, s igen czélszerű, ha a portyázási szolgálatba menő csendőrök magukkal citromot visznek, melynek levét vízbe facsarva élvezik, és ha hányási inger állana be, a citrom levét tisztán magukhoz veszik, azon esetben pedig, ha hasmenés vagy hasgörcsök lépnének fel, a citromlé meleg vízbe facsarandó, melybe kevés rum vegyítendő s így élvezendő.

Továbbá az összes alosztályparancsnokságok és csendőröknek kötelességévé teendő, hogy a cholera-ban megbetegedett csendőrök fehér- és ágyneműje a fertőtlenítés foganatosisáról szóló szabályzat 8-ik és 9-ik §-ai szerint gondosan fertőtlenítették s egyáltalában az illető örs összes csendőreinek fehérneműje, melyet az örsön előforduló cholera-betegség alkalmával gyakran változtatni kell, hasonlódon kifőzendő s kimosandó.

Végre utasítom a csendőr-kerületi parancsnokságot, hogy alárendelt minden közeget, a hatóságok által elrendelt s a lakosság által teljesítendő övrendszabályok szigorú betartását folytonosan a legnagyobb éberséggel ellenőrizték s e tekintetben a csendőrségi szolgálati utasítás 37., 87. és 89-ik §-aiban foglalt határozmányok értelmében járjanak el.

26. A m. kir. honvédelmi minister által cholera-járvány alkalmával működő csendőr-különítménynek tisztekkel szemben követendő eljárása tárgyában 1894. november hó 24-én 59.169/XVI. sz. a. kiadott rendelete.

A cholera-járvány tovább hurczolásának megakadályozása czéljából különböző határállomásokon hatóságilag felállított orvosi megvizsgáló állomások egyikén előfordult az, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek egy utazásban levő tisztje ezen orvosi vizsgálat foganatosisa ellen tiltakozott, sőt a segédletként kirendelt csendőr altiszt ebbeli illedelmes felhívásának — az ő tisztí mi-voltára hivatkozva — szintén nem engedett; az altiszt pedig, — a szabályokban való tájékozatlansága folytán, — miután a katonai felebbvalóval szemben magát a szabályszerű fellépésre jogosultnak nem vélte, nem is talált módot arra, hogy az illető tiszt orvosi megvizsgálásának foganatosisát mégis biztosította volna.

Hogy ez így történhetett, annak csakis az eljáró altiszt fogyatékos szabályismerete volt az oka, a mennyiben ugyanis a szolgálatban levő csendőrt megillető törvényes jogokat és ezeknek érvényesítési módját illetőleg a csendőrségi szervezeti utasítás 9. és 10. §-ai, különösen a katona-egyénekkel szemben követendő eljárásra vonatkozólag pedig a Szolgálati szabályzat I. része 326., 327., 328. és 329. pontjai foglalják magukban a tüzetes határozványokat; a felszólítás folytán végzendő szolgálat kivitelére, valamint a segédleti szolgálat mikénti teljesítésére nézve továbbá a csendőrségi szolgálati utasítás 23. és 24. §-ainak rendelkezései mérvadók.

Hasonló helytelen és esetleg igen súlyos következményekkel járható ténykedéseknek elejét veendő, utasítom tehát a csendőr-kerületi parancsnokságot, miszerint a fentebb idézett szabálybeli határozványok alapján alosztályait a szükséges oktató utasítással lássa el és ez alkalommal még arra is figyelmeztesse, hogy a csendőrségi szolgálati utasítás 10. és 11. §-ait is mindenkor szem előtt tartva, érintkezés közben mindenkivel, de különösen tisztekkel szemben mindig a legnagyobb tapintattal, előzékenységgel és az őket megillető tisztelettel viselkedjenek.

27. M. kir. belügyminister 112.391/1899. sz. körrendelete valamennyi törvényhatósághoz, a pestis elleni védekezés tárgyában.

A pestis-betegség a jelen év folyamán eljutott Európa tözsom-szédságába, sőt ujabban magának az európai szárazföldnek két ellentétes szélén, a Volga mentén és Portugalban is mutatkoztak már pestis-megbetegedések. A szóban levő ragadós betegség a legujabb, megbízható tapasztalatok szerint szintén nem mindig lépcsőről-lépésre, hanem lappangási időszakának több napra kinyúló volta és a mai közlekedés gyorsasága mellett, olykor igen nagy távolságokat is átugorva szokott tovaterjedni; nem lehetetlen tehát, hogy a közeli vagy távolabbi jövőben egyes behurczolt esetekkel mutatkozni fog az európai szárazföld belsejében s így esetleg Magyarországi területén is.

Hogy ily behurczolt esetekből járvány ne fejlődjék, azt a pestis-betegségnél aránylag sokkal biztosabban elérhetőnek mondják mindazok a jelentések, a melyek a pestis természetének a helyszínén történt tanulmányozása alapján róla eddig megjelentek, mert a pestis csak fertőzött személyekkel vagy tárgyakkal való közvetlen érintkezés útján ragad át, ezért nem terjed szét gyorsan s így időt enged a hatósági védekező tevékenység számára, mely annál sikeresebb, minél gyorsabban léphet közbe.

Nagyon fontos ennél fogva az ország lakosainak biztonsága és a kereskedelmi forgalom szabadsága, tehát a közgazdaság érdekében, hogy a felmerülhető pestis- és pestis-gyanus esetek lehetőleg gyorsan bejelentessenek a hatóságoknak, de a pestis elleni nemzetközi védekezés tárgyában 1897. évi márczius 19-én megkötött velencei egyezményben (II. fejezet 1. cím) magunkra vállaltuk azt a kötelezettséget is, hogy az ország területén előforduló minden pestis-esetet késedelem nélkül tudomásukra juttatjuk az egyezményhez hozzájárult államok kormányainak.

Mindezek figyelembe vételével szükségesnek látom az 1876. évi XIV. t.-cz. 80. §-a alapján már most elrendelni, hogy az ország területén előfordulható minden pestis- vagy pestis-gyanus betegség eset bejelentésük a hatóságoknak. Felhivom ennél fogva a törvényhatóságot, utasítsa összes közigazgatási hatóságait, a községek elöljáróit és alkalmas módon való közzététel útján

mindazokat, akiknek az idézett törvényszakasz köteleességüké teszi a közveszélyes betegségek bejelentését, hogy a tudomásukra jutandó pestis- vagy pestis-gyanus eseteket az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-ában, illetve az 1879. évi XL. t.-czikk 99. §-ának második bekezdésében kiszabott és a pestis- vagy pestis-gyanus esetek bejelentésének elmulasztásáért a törvény által engedett lehetőleg szigorú mértékkel kimérendő büntetés terhe alatt az alább közlendő helyekre késedelem nélkül bejelenteni köteleességüknek tartásák. Nagyobb helyeken a munka- és lakásadók, vendéglősök és háztulajdonosok különösen is figyelmeztetendők ezen bejelentési kötelezettségükre.

A bejelentés módját következőleg állapítom meg:

akinek pestis- vagy pestis-gyanus eset jut bármely módon tudomására, azt élőszóval, postai vagy távirói uton késedelem nélkül bejelenteni tartozik:

a székes fővárosban a kerületi elöljáróságoknál,
egyéb városokban a rendőrkapitányi hivataloknál,
szolgabírói székhelyeken a szolgabírói hivataloknál,
egyéb községekben a községi elöljáróknál, kik a jelentést a legkisebb késedelem nélkül a szolgabírói hivatalba juttatni kötelesek.

A székes-fővárosi kerületi elöljáróságok, a rendőrkapitányi és szolgabírói hivatalok és a községi elöljárók a vett jelentést nyomban tovább adni tartoznak, még pedig:

a székes fővárosban és a többi törvényhatósági joggal bíró városokban a polgármesterhez, vármegyékben (rendezett tanácsu városokban a polgármester útján) az alispánhoz és egyidejűleg közvetlenül a belügyministerhez, még pedig minden késedelem nélkül, távirati uton, még éjjel is. A szolgabírói hivatalok a községi elöljáróságoktól hozzájuk érkező jelentéseket is mindkét felsőbb helyre tovább jelenteni tartoznak.

A jelentések átvételére kijelölt egészségügyi hatóságok a jelentés vétele után nyomban a tölem veendő további rendelkezésig is tartoznak megtenni szakközegeik véleménye alapján s azok közbejöttével a legsürgősebb óvó intézkedéseket.

28. *Az ebdüh elleni védoltás tárgyában a belügyminister 1890. május 16-án 32.047. sz. rendelete.*¹

Veszett eb által megmart vagyontalan betegek, akik védoltásoknak eszközölhetése végett Budapestre felutazni kívánnak, az oltó-intézetben felvételt, az üllői-úti kórházban díjtalan elhelyezést és ingyen ellátást az oltások tartama alatt akkor nyerhetnek, ha azt, hogy valóban veszett eb által marattak meg, hatósági orvosi bizonyítvánnyal, azt pedig, hogy vagyontalanok, hatósági okmánnyal igazolják.

Felnőttek mellé kísérő nem szükséges; gyermekek azonban úgy a felutazásnál, mint az oltások idejére, ugyancsak a hazautazásra mindenkor kísérővel látandók el.

A kísérők a kórházban elhelyeztetést és ellátást szintén díjtalanul kapnak.

29. *A m. kir. belügyminister 1890. július hó 6-án, 34.929/VI—11. sz. alatt kiadott körrendelete, az ebdüh elleni védoltás céljából utazó vagyontalan egyének szállítási kedvezményei tárgyában.*

A veszett eb által megmart s a vidékről védoltás eszközzése céljából a fővárosba utazó vagyontalan egyének és esetleg kísérőik részére a kamatbiztosítást élvező hazai vasutak, továbbá a gölnitzvölgyi, a nagy-kikinda-becskerekai és a torontáli helyi érdekű vasutak a díjmentes, a mohács-pécsi vasut az önkormányzati áron és a budapesti helyi érdekű vasut részvénytársaság a féláron való szállítás kedvezményét engedélyezték és ezen kedvezmény érvényesítésére valamennyien az állomásokat hatalmazták fel.

Az osztrák államvasut-társaság pedig — amely az említettek részére 50% menetdíjmérséklést engedélyezett — szintén hozzájárult a többi vasutak által elfogadott azon módozathoz, hogy a kérdéses egyének részére engedélyezett kedvezmények érvényesítésével az állomások bizattak meg — de az ellenőrzés érde-

¹ A honvédelmi minister 1898. február hó 3-án 6.846/XVI. sz. a. kelt rendelete szerint minden alkalommal, midőn állampolgárok élete veszélyeztetve van, vagy pillanatnyi veszély háritandó el, a csendőrségnek kötelessége a szabadban (községben) barangoló veszett ebet lelőni.

Mindannyiszor azonban szem előtt tartandó, hogy a lövés által esetleg emberélet ne veszélyeztessék.

kében azon intézkedést tette, hogy a teljes vagyontalanság és keresetképtelenségnek kétségtelen beigazolása alapján engedélyezendő szabadjegy kiállítása esetén, az állomás az utastól a teljes vagyontalanságot és keresetképtelenséget igazoló bizonyítványt bevenni és az igazgatóságához felterjeszteni tartozik.

30. *A m. kir. belügyminister 1893. évi február hó 13-án 71.316/VI—11. 1892. szám alatt kiadott körrendelete.*

1. Az ebmarás gyógykezelése céljából vasuton utazók, mielőtt a vonatba felszállanak, tartoznak személyesen vagy kísérőik által utazásuk okát és célját a vonatvezetőnél bejelenteni, ki viszont köteles a jegyvizsgáló kalauzok által útközben őket állandóan figyelemmel kísértetni.

2. Ezen egyének a többi utasoktól csakis azon esetben különítendők el, ha rajtuk útközben örvényes rohamok jelenségei észleltek.

3. Ha azonban a beteg utason a viziszony jelei már az utazás megkezdése előtt mutatkoznak, ez esetben az ilyen utas külön kocsiba, esetleg betegszállító kocsiba helyezendő el.

4. Azon kocsi, melyben már tényleg viziszonyban szenvedő egyén szállított, nyolcz napra a forgalomból elvonandó, jól szellőztetendő és carbolsavval hatályosan fertőtlenítendő.

5. Jelen rendelet a hivatalos lapban való közzétételt követő napon lép hatályba.

31. *A m. kir. belügyminister 1893. augusztus hó 22-én 36.152/VI/11. szám alatt kiadott körrendelete, a szállodai nő-személyzet orvosi vizsgálata tárgyában.*

Több ízben tétetett panasz tárgyává, hogy a vidéken némely szállodában és vendégfogadóban alkalmazott női szolgaszemélyzet egy része titkos kéjelgést űz, és minthogy orvosi felügyelet alatt nem áll, a bujakör terjedésére ad alkalmat.

Oly célból tehát, hogy ezen veszteljes ragály ily módon való terjedésének eleje vethessék, felhivom a törvényhatóságot, hogy a törvényhatóság területén létező szállodákat és fogadókat az említett szempontból legszigorúbban ellenőriztesse, és a mennyiben

azon gyanú alaposnak bizonyulna, hogy egyikében vagy másikában a női alkalmazottak tényleg kéjelgést üznek, intézkedjék az iránt, hogy az illetők úgy, mint a felügyelet alatt álló kénők, rendszeres orvosi vizsgálat alá vétessenek.

A mennyiben pedig az ott üzött titkos kéjelgés daczára az illető szállodatulajdonosok és vendéglősök abbeli rendelkezésnek, hogy az alkalmazott női cselédek orvosilag vizsgáltassanak, eleget nem tennének, ellenök a legszigorúbban járjon el.

Minthogy továbbá az is panasztatik, hogy számos szállodában a használt fehérnemű, különösen a törülközők és ágyneműek (mint lepedő stb.) használat után nem mosatnak ki, hanem vízzel befecskendezve és lepréselve újból használatba vétetnek, és mint-hogy a jelzett fehérneműek által igen könnyen mindennemű ragály terjesztőivé válhatnak: utasítom a törvényhatóságot, hogy a szállodákat és vendégfogadókat ezen tekintetből is legéberebb figyelemmel kísérje és az ily eljárásból származható ártalmak elhárítása céljából indokolatlan anyagi megterhelés és az olesó elszállásolás nehezítése nélkül alkalmas orvoslási módokatokról gondoskodjék.

Ez alkalomból felhivom a törvényhatóságot, hogy ha a szállodák és fogadók stb. tekintetében a törvényhatóság szabályrendeletileg eddig nem gondoskodott volna, ezen ügyet ilyenek alkotása által rendezni haladéktalanul igyekezzék.

Ha pedig a törvényhatóság ily szabályrendelettel már birna, de ebben a fentérintett irányokban intézkedés nem foglaltatnék, a szabályrendeletnek megfelelő kiegészítése iránt kellő módon haladéktalanul intézkedjék.

32. A m. kir. belügyminister 1876. évi június hó 4-én 31.025. sz. a. kiadott utasítása a halottkének számára.

5. §.

Az eltemetési határidő közönségesen 48 óra, a mennyiben pedig a hulla sajátsága, kivált a melegebb évszakban, közegészségi szempontból a korábbi eltemetést tenné szükségessé, orvostudori vagy sebészi oklevéllel bíró halottkének felhatalmaztatnak, hogy ily esetekben a hulla eltakarítását már a halál

bekövetkeztétől számitandó 36 óra utánra is megengedhessék, mi azonban a helyi hatóságnak haladéktalanul bejelentendő.

A járványok alkalmából netalán megkívántató korábbi eltemettetések iránt a törvényhatóság intézkedik.

11. §.

Azon esetben, ha a halottkém a hullának külső megvizsgálásánál az erőszakos halál jeleit találná, vagy ha az erőszakos halál iránt gyanúja támadna, továbbá, ha az elhalt egyén rögtöni halállal mult ki, tartozik a halottkém a községhez azonnal jelentést tenni, mely jelentésben részletesen felsorolandók azon okok, melyek alapján a haláleset gyanusnak nyilvánittatik, továbbá leirandó a jelentésben, hogy a hullát a halottkém mily állapotban, helyzetben s helyiségben találta és felsorolandó mindaz, a mi a halottkém véleménye szerint a halál előidézésére befolyást gyakorolhatott, vagy valamely bűntény kiderítésére szolgálhat.

33. Az 1879. évi XXVIII. törvénycikk:

„A rendőri bejelentési intézménynek Budapest fővárosban életbeléptetéséről.“¹

1. §.

Budapest főváros lakosai, nemkülönben a területén tartózkodó idegenek lak- és tartózkodási helyeinek nyilvántarthatása tekintetéből, a rendőri bejelentés kötelezettsége a főváros összes bel- és külterületeire nézve kimondatik.

2. §.

E bejelentési kötelezettség minden be és kiköltözésre, a lak- és tartózkodási helynek minden változtatására kiterjed. Kivételt csak a jelen törvény 3. és 4. §-aiban megállapított esetek képeznek.

¹ Lásd kihágási törvény (1879: XL. t.-cz.) 72. és 73. §-ait.

3. §.

A bejelentést teljesíteni köteles:

1. A háztulajdonos vagy annak megbízottja:

a) önmagára s a háztartásához tartozó személyekre és általában mindazokra nézve, kiket házába, udvarába, kertjébe, általában bel- vagy kültelkére, nappali vagy éji szállásra, díjért vagy díjtalanul csak 24 órára is befogad, kivéve, ha a befogadottnak Budapesten más bejelentett rendes lakása van:

b) bérlőire és azok háztartásához tartozó személyekre, a bérlő al- és ágybérlőire és ezek hozzátartozóira nézve annyiban, a mennyiben ezen személyek a bérlővel egy-szerre be- vagy kiköltöztek:

2. a bérlő vagy annak megbízottja, vagy az, ki bár-mely czímen magán- vagy középületben lakik:

a) a háztartásához tartozó és a jelen szakasz 1. pontjában b) alatt jelzett személyekre nézve, a mennyiben azok be- vagy kiköltözése nem az ő be- vagy kiköltözé-sével egyidejűleg, hanem külön történik; és

b) általában mindazokra nézve, kiket lakásába, bérlete vagy haszonbérlete területére, nappali vagy éji szállásra, díjért vagy díjtalanul, csak 24 órára is befogad, kivéve, ha a befogadottnak Budapesten más bejelentett rendes lakása van;

3. nyilvános és magán tan- és nevelő-intézetek, köz-vagy magánalapokból fentartott jótékony intézetek, con-victusok, egyletek, tápintézetek, kolostorok, conventek, alapítványok, kórházak, gyógy- és ápolóintézetek, általában minden köz- és magánintézetek igazgatói vagy elöljárói: mindazokra nézve, kik a felügyeletük alatt álló intézetbe fölvetettek;

4. a vendégfogadósok és szállodatulajdonosok, ven-dégeik és azok szolgaszemélyzetére nézve;

5. az iparos-segédek u. n. szállóinak kezelői: a beszállottakra nézve;

6. fegyházak, börtönök, bírósági vagy rendőri fog-házak felügyelői: a befogadott fegyenczekre, rabok, foglyok vagy általában letartóztatottakra nézve; és végül

7. a toloncz-ügyet kezelő rendőri közegek: az el-tonlenczozott vagy kötött útlevéllel kiutasított egyénekre nézve.

4. §.

A 3. §. 3., 4., 5., 6. és 7. pontjaiban megállapított bejelentési kötelezettség az ezen pontok szerint bejelen-tési kötelezettek nézve az ugyanazon §. 1. és 2. pont-jaiban körülírt bejelentési kötelezettséget nem zárja ki; azonképen a jelen törvény hatálya alól — noha nyilván-tartásunk a fővárosi törvényhatóság által külön is eszkö-zöltetik — a hadkötelezettek sem vétetnek ki.

A tényleges szolgálatban lévő és hi-vatásuknál fogva a fővárosban tartóz-kodó katonákra és honvédekre azonban a jelen törvény hatálya ki nem terjed.

A vendégfogadók és szállodák tulajdonosai, vala-mint az iparossegédek u. n. szállóinak kezelői azon-kivül, hogy vendégeiket, ezek szolgaszemélyzetét, ille-tőleg a beszállottakat a 3. §. 4., illetőleg 5. pontja értelmében bejelenteni kötelesek, az említett szemé-lyekről rendes nyilvántartási könyveket is vezetnek, melyek a fővárosi rendörség közegei által bármikor meg-tekinthetők.

9. §.

Azon a jelen törvény értelmében bejelentendő személy, ki a bejelentési lapok kitöltéséhez szükséges adatokat a bejelentésre kötelezettnek bemondani, esetleg a személyazonosságot igazoló okmányokat vele közölni vonakodik, ugyszintén azon bejelentésre kötelezett, ki a lapok kitöltésének ezen akadályát a kerületi alkapitányságnál legott feljelenteni elmulasztja, rendőri kihágást követ el, mely a jelen törvény 19. §-a értelmében fog büntettetni.

10. §.

A 3. §-ban körülírt bejelentéseknek a be- vagy kiköltözéstől, befogadás vagy elbocsátástól számított : a) 8 nap alatt kell történnie a 3. §. 1. és 2. pontja eseteiben, ha a lakváltozás a tulajdonos (megbizottja) vagy bérlője részéről és pedig a szabályszerű évnegyedes költözködési időben történik; b) minden más esetben 24 óra alatt. Vendégfogadók, szállodák és szállók tulajdonosai azonban rendeletileg kötelezhetők, hogy naponként kétszer nyujtsák be a vendégeik névjegyzékét.

19. §.

A jelen törvény, vagy ennek alapján kiadott belügyministeri rendeletek áthágása — a mennyiben azzal súlyosabb beszámítás alá eső cselekmény összekötve nincs — rendőri úton annyszor, mennyiszor ötven krajczártól ötven forintig terjedhető bírsággal büntetendő.

A pénzbüntetés kiszabásánál meghatározandó egyzersmind az elzárás tartama, mely a pénzbírság behajtatlansága esetében ennek helyébe lép.

Ezen átváltoztatásnál két forintot felül nem haladó pénzbüntetés helyett tizenkét óránál hosszabb ideig tartó elzárás nem állapítható meg.

Két forinttól tíz forintig egy napi, azon felül pedig minden tíz forintig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárás állapítható meg.

22. §.

A jelen törvény áthágásaira vonatkozó eljárás megindíthatása, mennyiben a cselekménynyel vagy mulasztással büntett egybekapcsolva nincs, hat hó alatt, a büntetés pedig egy év alatt évül el.

23. §.

A m. kir. belügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a jelen törvényben körülírt bejelentési kötelezettséget esetről-esetre azon törvényhatósági joggal felruházott és más népesebb városokra is rendeleti úton, a helyi viszonyoknak megfelelő módosításokkal, kiterjeszthesse, melyben annak szüksége mutatkozik.

34. Az 1879. évi XXXI. törvényczikk:

„Erdőtörvény.“¹

Az erdők fentartásáról.

Általános határozatok.

2. §.

Azon erdőkben vagy erdőrészekben, melyek (magasabb hegyek körögrtetegjein, hávasok fensíkjaian vagy hegytetőkön és gerinczeken, meredek hegyoldalokon és ezek

¹ Lásd az 1888 : XIV. t.-cz.-kel kapcsolatosan kiadott „Határőrizeti utasítás“ 31—33. §§-ait a 85. oldalon.

lejtőin, hegyomlások, kö- vagy hó-görgetegek és vizmosások támadásának és terjedésének megakadályozására szolgálnak, vagy amelyek elpusztulása folytán alantabb fekvő területek termőképessége, vagy közlekedési utak biztonsága veszélyeztetnék, vagy szélvészek rombolásának út nyitnatnék ~~az~~ az irtás és tarvágtat tiltatik.¹⁾

4. §.

Az irtás tiltatik oly erdőkben, melyeknek eltávolítása által a futóhomok terjedésének út nyitnatnék, vagy melyeknek talaja másnemű gazdasági miveltésre (szántóföld, rét, kert vagy szőlő) állandóan nem alkalmas.

6. §. Véderdőkben, futóhomokon

(A 2. és 4. §§. alá eső) erdőkben a tuskó- és gyökérirtás tilos.

7. §.

A 2. §. alá eső véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben a legeltetés mindaddig tilos, míg az a fák- és sarjadékok- vagy a talajban kárt okozhat.

Azon erdőrészek, melyekre nézve a legeltetési tilalom áll fenn, az erdőbirtokos által nyilvános jelekkel láthatók el.²⁾

8. §.

Az 2. §. alá tartozó véderdőkben és a futóhomokon álló erdőkben almot gyűjteni tilos.

9. §.

Az erdőkben s azok közelében száz méternyi távolságon belül csak az erdőégések megakadályozására

¹⁾ Ezen erdők határai „V é d e r d ő” felirattal, avagy „V E” jelű oszloppal ellátott határjelzők által ismerhetők fel.

²⁾ „Tilos a legeltetés.”

szükséges övrendszabályok megtartása, s idegeneknek még ezen felül csak az erdészeti személyzet engedélye mellett, szabad tüzet rakni; azonban az erdőörök az általuk őrzött területeken, a favágók a vágásokban, a kö-fejtők a kőbányákban és a nyájukat legeltető pásztorok főzés és felmelegedés végett oly veszélytelen helyen, melyeken az erdőbirtokos a tűzgerjesztést világosan el nem tiltotta, a kellő övrendszabályok megtartása mellett rakhatnak tüzet.

A ki tüzet rak, minden esetben tartozik azt távozás előtt teljesen eloltani.

Különösen száraz időjárás alkalmával az erdőrendészeti hatóság a tüzelést az erdőben egészen eltilthatja.

10. §.

A megelőző §. határozatai alá nem esnek a rendszeres üzletből folyó szükséges tüzelések.

11. §.

A ki erdőben vagy annak közelében elhagyott tüzet talál, tartozik azt lehetőleg eloltani, ha pedig azt eloltani már nem bírja, vagy ha erdőéget vesz észre, vagy annak tudomására jut, tartozik azt az útjában eső legelső ház lakosainak tudtára adni, ezek pedig tartoznak az erdőégről az erdőbirtokost vagy annak háznépét, vagy az erdőfelügyelettel megbízott személyzetet haladéknélkül értesíteni, vagy a legközelebbi községi elöljáróságnak (lehetőleg a szolgabírónak, mezei rendőrkapitánynak) bejelenteni.

§.

A szolgabíró (mezei rendőrkapitány), illetőleg a községi elöljáró, mihelyt valamely erdőégés tudomására jut,

azon község lakosságát, melynek határában az erdő létezik, s a körülményekhez képest a szomszédos községek lakosságát is, az oltásra kirendeli.

A kirendeltek, a községi elöljárókkal együtt, kötelesek az oltáshoz szükséges oltószerekkel, úgymint csákánynyal, kapával, baltával stb. tüstént az égés helyére sietni.

Az oltás vezetése a helyszínén levő, rangban első erdőtisztet, különben a szolgabíró (illetőleg a városi kapitányt), s ha ezek közül senki sem volna jelen: azon község elöljáróját illeti, melynek határában, vagy legközelebbi szomszédságában az erdőégés van.

Az erdőrendészeti hatóságokról és közegekről.

37. §.

Erdőőr, ki egyuttal a vadászatra való felügyeletet is gyakorolhatja, csak oly egyén lehet, a ki:

- feddhetlen életű;
- életének 24-ik évét betöltötte;

c) a 17. §-ban megnevezett birtokosok erdeiben kizárólag csak oly egyének lesznek alkalmazhatók, kik a fenn elősorolt kelléken felül bizonyítvánnyal képesek igazolni, hogy az erdőőri szakvizsgát a földművelés-, ipar- és kereskedelmi minister által, a belügyi ministerrel egyetértőleg kiadandó utasítás szerint, jó sikerrel kiadották.

40. §.

A hatóságilag fölesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálatukban közbiztonsági közegeknek tekintendők,

és mint ilyenek, löfegyvert is viselhetnek. Ezen fegyverük vadászat-jegy-adómentes.¹

45. §.

A fölesketett erdőtisztek, midőn szolgálatban vannak, egyenruhát, az erdőőrök pedig a földművelés- és kereskedelmi minister által megállapítandó, könnyen fölismerhető jelvényt kötelesek viselni.²

Az erdőbirtokosok által saját erdeikben elkövetett erdőrendészeti áthágásokról.

47. §.

Aki erdőt irt a 2. §. alá tartozó területeken, vagy amely erdők eltávolításával a futóhomok terjedésének út nyittatik. . . .

A. hatóságokról, az illetékességről és eljárásról az erdőbirtokosok által saját erdeikben elkövetett erdőrendészeti áthágásokra nézve.

61. §.

A jelen törvényben elősorolt erdőrendészeti áthágásokra nézve elsőfoku hatóság azon közigazgatási

¹ Lásd a fegyveradóról és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. 5. §. f) és g), valamint a 6. §. d) és e) pontját s az 1895. évi 72.086. sz. földművelésügyi ministeri rendeletet: az erdőőrök fegyverviselését és fegyverhasználatát illetőleg. (86. oldal.)

² A jelvényen „Erdőőr” felírás van nyomva. Az erdőőr esküt tesz és erről eskületételi bizonyítványt kap, melyet, vagy annak hiteles másolatát, szolgálatban mindig magával vinni és kívánatra az illetékes hatóság közegeinek igazolásképp előmutatni köteles. Az eskületételi bizonyítvány csak addig érvényes, míg annak tulajdonosa a bizonyítványban megnevezett erdőbirtokosnál az abban megjelölt állomáson és állásban megmarad. (Az ezen törvény alapján a földművelésügyi m. kir. minister által az erdőszeti személyzet részére kiadott szolgálatteljesztési utasítás.)

bizottság, melynek területén azok elkövetettek, másodfokú hatóság a földművelés-, ipar- és kereskedelmi minisztérium.

62. §.

Erdőrendészeti áthágások miatt az eljárás hivatalból megindítandó.

A községi elüljárók és a községi egyéb hivatalos közegek, továbbá az erdőtisztek és erdőőrök, mezei rendőri és közbiztonsági közegek, végre a csőszök és pásztorok a tudomásukra jutott erdőrendészeti áthágásokat megyékben a községi elüljáróságnak, illetőleg a szolgabíróknál, törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsu városokban a kapitánynál, vagy a tanács által e részben megbízott tisztviselőnél, végül Budapesten az illető kerületi elüljáróságnál bejelenteni kötelesek.

Az erdei kihágásokról.

Általános határozatok.

69. §.

A jelen törvényben meghatározott lopások és másnak erdejében elkövetett károsítások erdei kihágást képeznek, ha

a) lopás esetében, a lopott dolog értéke — a külön megtérítendő kár beszámítása nélkül, —

b) károsítás esetében pedig az okozott kár összege 30 forintot nem halad túl.

70. §.

A közös erdőben a közbirtokos által elkövetett lopás vagy károsítás — ha ezáltal más közbirtokos joga megsértetik, — az előbbi szakaszban meghatározott föltételek alatt szintén erdei kihágást képez.

71. §.

A jelen törvényben meghatározott veszélyes cselekmények és mulasztások, — tekintet nélkül a veszély nagyságára, s a mennyiben a különös határozatokban az ellenkező nem rendeltetik — az esetben is erdei kihágást képeznek, ha nem idegen erdőben követtek el.

72. §.

Mulasztás által csupán azon esetekben követtetik el erdei kihágás, melyekre vonatkozólag ez a törvény intézkedésében kimondatik.

73. §.

Ha a lopott dolog értéke vagy okozott kár összege 30 forintot felülhalad, a cselekmény a büntetőtörvénykönyv értelmében vétséget, illetőleg büntettet képez.

74. §.

Büntettet képez az erdei lopás, habár a lopott dolog értéke 30 forintot nem halad túl, ha erre vonatkozólag valamelyike azon körülményeknek forog fenn, melyeknél fogva a lopás, tekintet nélkül a lopott dolog értékére, a büntetőtörvények szerint büntettnak állapítatik meg.

A büntetőtörvényeknek a fegyverviselésre vonatkozó megállapítása, erdei lopást illetőleg, csakis löfegyverre értendő. A büntetés kényszerítése 20 kor a községi elüljáróságnak 60 kor a szolgabírósnak, azon felül

a) A lopás kísérlete is büntetendő. Az erdei kihágások egyéb eseteiben a kísérletet illetőleg a kihágásokra nézve fennálló szabályok alkalmazandók. Az erdei lopás 60 koráig kihágás, azon felül 700 koráig vétségek, azon felül büntetettek.

A részesség, továbbá a szándék és gondatlanság, valamint a büntetést kizáró vagy enyhítő körülmények tekintetében — a mennyiben a jelen törvény kivételt nem állapít meg — a rendőri kihágásokra vonatkozó szabályok rendelkezései az erdei kihágások eseteiben is alkalmazandók.

81. §.

Ha valakit útközben, akár az erdőben, akár annak közelében, oly baj ért, mely miatt kénytelen volt erdei kihágást elkövetni, de ezt az erdőfelügyelettel megbízott személynek azonnal, vagy a legközelebbi községelöljárónak 24 óra alatt följelenti, úgy ezen cselekmény nem büntetettetik, mint kihágás.

Az okozott kár, vagy az eltulajdonított dolog értéke azonban ez esetben is megtérítendő.

82. §.

Erdei kihágás miatt a büntető eljárásnak csak a sértett fél panaszára van helye.

A 109. és 110. §§ ban, valamint a 116. §-ban meghatározott kihágások miatt azonban az eljárás hivatalból indítandó meg.

86. §.

Az erdei kihágások büntethetősége a kihágás elkövetésének napjától számított két év alatt évül el.

A) Az erdei lopásról.

90. §.

A ki valamely erdőben létező élőfát, vagy ott létező levágott, de eladásra vagy felhasználásra még fel nem dolgozott fát lop (69. §.), az ellopott fa értékét s kár-

térítésül ezen érték egy negyedrészt tartozik megtéríteni; ezenfelül pedig a két összeggel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő.^{1 2}

91. §.

(A) lopott fa értékét és kártérítésül ezen értékkel egyenlő összeget tartozik megfizetni, ezenfelül pedig e két összeggel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő az, a ki az erdőben:

a) szórtan fentartott hagyonczt, fölfát, vagy magfát, avagy tiz évesnél fiatalabb csemetét lop;

b) ritkás erdőből több, vagy zárt erdőből annyi egymás mellett álló fát lop, hogy ezáltal hézag támad;

c) a termő föld megkötésére védeszközüln szolgáló, vagy sarjadzás végett meghagyott tuskót kiás és ellop, avagy habár nem az ezen pontban megjelölt czélok valamelyikére szolgáló tuskót lop el, de az annak ellopása végett kiásott gödröt nem tölti be.

92. §.

A ki valamely élőfa ágait, galyait letöri vagy levágja és ellopja (illetőleg jogtalanul eltulajdonítja), (ezen tárgy értékét s kártérítésül az érték felét tartozik megtéríteni s egyszersmind a két összeggel egyenlő pénzbüntetésre ítéendő).

A ki pedig valamely élőfáról annak kérgét lehasítja és ellopja, (a fa és a kéreg értékét tartozik megtéríteni s ezenfelül azon értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő).

1171

¹ Erdőkben vásárolt, de az erdei területről eltávolított és legelőterületen elhelyezett erdei terméknek eltulajdonítása nem erdei kihágást, hanem lopást képez, s annak elbírálására a bíróság illetékes. (A m. kir. ministertanács 1896. október 15-én hozott határozata.)

² Erdőkben ölekbe rakott tűzifának ellopása iránt indított ügy elbírálása a kir. bíróság hatáskörébe tartozik. (A m. kir. ministertanács 1897. márczius 3-án hozott határozata.)

93. §.

A ki valamely elszáradt vagy az elemek által letört fát, ágat, galyat vagy tuskót lop el (illetőleg eltulajdonít), ezen tárgy értékét egyszeresen tartozik megtéríteni s ezen értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetetik.

94. §.

A ki valamely nem-élő fa kérget hántja le s ellopja, vagy már lehántott fakérget lop, a fakéreg értékét megtéríteni tartozik, s egyszersmind ezen értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetetik.

A ki száraz vagy zöld faleveleket vagy mohot lop, a lopott tárgy értékét s kártérítésül ugyanannyit fizetni tartozik, ezenfelül pedig az értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő.

95. §.

A ki gubacsot, tölgy, bükk, fenyő vagy más erdei magot vagy erdei gyümölcsöt, gombát, korhadékot, földet, agyagot, tözeget, meszet, gyepphantot, fagyökeret, füvet vagy egyéb erdei terméket lop (eltulajdonít), annak értékének megtérítésén felül, az értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetetik.

Ha pedig a tettes az erdei magot, gubacsot vagy gyümölcsöt leverte vagy leszaggatta, a fentebbi pontban meghatározott fizetéseken fölül kártérítésül az értékkel egyenlő összeget is tartozik fizetni.

96. §.

A ki fanedvet (gyanta, terpentín, nyír- és jávorlé) lop, a lopott tárgy értékét megtéríteni s kártérítésül azzal egyenlő összeget tartozik fizetni, s azon felül a két összeggel egyenlő pénzbüntetésre ítélandó.

eddie

97. §.

Az orgazdaság és bünpartolás, a mennyiben erdei kihágást képező cselekményből származó dologra, illetőleg ily kihágás tettesére vonatkozólag követtetik el, 5 frttól 25 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Orgazdák és bünpartolók az értéket, a kárt és a költségeket a tettesekkel egyetemlegesen megfizetni tartoznak.

98. §.

Ha a visszaesés az orgazdára nézve forog fenn, ennek cselekménye, tekintet nélkül az erdei kihágásban bűnös tolvajra, a büntetőtörvények rendelkezései szerint minősítendő.

Erdei kihágásokra vonatkozó orgazdaság esetében a visszaesés hatálya három év alatt szűnik meg.

99. §.

A fentebbi fejezetben meghatározott cselekmények kísérlete is büntetendő.

A kísérlet büntetésénél a büntetőtörvények erre vonatkozó rendelkezései alkalmazandók.

Ha az eltulajdonítani szándékolt dolognak a büntetés kimérésénél alapul szolgáló értéke nem határozható meg, a kísérlet 10 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

B) Az erdei kártételekről.

100. §.

A ki oly erdőben, melyben a legeltetésre nincs joga, szándékosan vagy gondatlanságból legeltet, az

okozott kár és esetleg a hajtópénz megtérítésén felül, pénzbüntetéssel büntetendő.¹

101. §.

Az előző §. határozatai az esetben is alkalmazandók, ha a legeltetésre jogosított ebbeli jogosultságát a legeltetés helyére, idejére vagy a legeltetett állatok fajára, avagy azok számára nézve túllépte.

105. §.

A ki előfát le- vagy bevágás, megfúrás, rovatozás, gyűrűzés, jelzés, lehámozás, fűrészelés, a gyökerek feltakarása, gyantanyilások fel- vagy tovább szakítása, vagy bármi más módon megrongál, az okozott kár megtérítésén felül, 15 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki ~~pedig~~ az élőfa galyát vagy ágát letöri, levágja, megvagdálja, vagy a fát más hasonló módon megrongálja, az egész élőfa értékének egy tizedrészétől annak egész értékéig terjedhető kártérítést tartozik fizetni s azonfelül 10 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

106. §.

A levágott fáknak vagy más erdei termékeknek, a kerítésnek, ároknak, medernek, partnak, töltésnek, hidnak, átmetszetnek, útnak, ergettyűnek vagy csusztatónak, vízfogónak, vagy a fausztatásra szolgáló más eszközöknek, továbbá tilalmi táblának, jelző vagy útmutató póznának, a távolsági vagy bármely más az erdőművelés vagy használat céljából alkalmazott

¹ Tilos erdei legeltetés által okozott s a vármegyei árszabályzat szerint 30 frtnál nagyobb összegben felszámított erdei kártétel miatt indított ügyben az eljárás a kir. bíróság hatáskörébe tartozik. (A m. kir. ministertanács 1886. márczius 4-én kelt határozata.)

jelnek vagy műveknek megrongálása, úgyszintén a szénégetésre összehordott vagy ölbe rakott fák szétbontása ötven krajczártól huszonöt forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az okozott kár mindenik esetben megtérítendő.

107. §.

A ki másnak erdejében jogtalanul földet, érczet, köszenet, követ, gypet vagy egyéb talaj-alkatrészeket ás, vagy az erdőbe követ, vagy más a talajra nézve kártékony anyagot hord, a kár és az odahordott anyag elhordása által okozott költség megtérítésén fölül, 50 krajczártól 10 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

108. §.

A ki idegen erdőben fajzási vagy alomhordási vagy egyéb termékszedésre engedéllyel bír, de a fát, galyat, almot vagy egyéb erdei terméket nem a meghatározott mennyiségben, időben, vagy nem azon erdőrészből viszi, melyből annak vételére jogosítva van, ötven krajczártól 10 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő ~~az is~~, a ki az alomgyűjtésnél, vagy galyszedésnél vasgereklyét vagy vágó eszközt használ, vagy pedig az őt illető fajzási vagy erdőtermék-szedési jogával visszaélve, azt vagy másra ruházza, vagy másnak érdekében gyakorolja, vagy pedig a szedett fát, illetőleg erdei terméket eladja, egyáltalán ha a megjelölt jogának a határain túllép.

C) A veszélyes cselekményekről és mulasztásokról.

109. §.

Két forinttól husz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

1. a ki ~~69. §.~~ határozmányainak megsértésével az erdőben vagy annak közelében tüzet gerjeszt;

2. a ki az általa, vagy hozzájárulásával, avagy jelenlétében gerjesztett tüzet kellő felügyelet nélkül hagyja, vagy a tűzveszélynek kikerülésére szükséges és a létezett viszonyok közt eszközölhetővé vált intézkedéseket elmulasztja;

3. a ki a jelen törvény 11. §-ának eleget tenni elmulasztja;

4. a ki erdőégés esetében annak oltására kötelezve lévén, ezen kötelezettségének alapos ok nélkül nem tesz eleget, vagy az oltást vezető hatósági közeg rendelkezését alapos ok nélkül nem teljesíti.

111. §.

A ki valamely erdőbe jogtalanul vagy engedély nélkül, vagy az engedélyezett helyen kívül ergettyüt (csusz tatót) készít; meszet vagy szenet éget; szurkot, hamuszirt, vagy kátrányt főz; kormot készít, fűrészt vagy egyéb gödröt ás; tarakodó vagy dolgozó helyet, vagy műhelyt felállít; épület, szerszám- vagy egyéb használatra szánt fát farag, vagy más hasonló munkát teljesít: öt forinttól husz forintig terjedő pénzbüntetéssel büntetetik.

112. §.

Ha a 109. §. 1., 2., 3. alatt meghatározott cselekmény vagy mulasztás folytán gondatlanságból tűzkár származott: a cselekmény vagy mulasztás vétségét képez s a büntetőtörvények rendelkezései szerint lesz büntetendő.¹

¹ Ha az erdőben égő gyufa eldobása által tűz okoztatik, ezen cselekmény gondatlanságból elkövetett tűzvész vétségének jelenségeit tünteti fel s elbírálása a kir. bíróság hatáskörébe tartozik. (A m. kir. ministertanács 1895. december 17-én kelt határozata.)

Ugyanezen szabály alkalmazandó az esetben is, ha a tűzvész a mész vagy szénégetés, a szurok vagy kátrányfőzés, avagy a koromkészítés vagy hamúnyerés végett gerjesztett tűzből gondatlanság folytán származott, úgyszintén, ha a tűz az égés következtében nyerendő hamú jogtalan eltulajdonításának céljából gerjesztetett, habár tűzvész nem származott.

113. §.

A ki az erdőben engedély nélkül kocsival tilos úton jár, vagy habár azon erdőségben makkoltatásra vagy legeltetésre jogosított is, marhát tilos úton hajt; a ki engedély nélkül új útát tör, vagy hat évesnél fiatalabb utánnövények közt jár, ötven krajczártól husz forintig terjedhető büntetéssel büntetendő.

Kivételes intézkedések.

115. §.

Ha valamely vidéken az erdei lopások igen gyakoriakká válnak, a közigazgatási bizottságok — az erdőtulajdonosok kérelmére, vagy a nélkül — fölterjesztett javaslata folytán a belügyminister elrendelheti, hogy azon területen, valamint azokon is, a hol a lopott erdőtermékek eladatni szoktak, ily termékek eladása és vétele csak azon föltétel alatt legyen eszközölhető, hogy az eladó az eladni szándékoltt erdőtermék jogos szerzését, annak — a községelüljáróság által láttamozott — bizonyítványával igazolja, kiől azon erdőterméket szerezte.

A bizonyítványban körülírandó az eladni szándékoltt erdőtermék neve, minősége, nagysága, száma és mértéke.

116. §.

A ki az előbbi §-ban megjelölt rendelet megszegésével erdőterméket elad vagy vesz, két forinttól tíz forintig terjedő pénzbüntetéssel, s a mennyiben más erdei kihágás is forogna fenn, egyszersmind az erre rendelt büntetéssel is büntetendő.

A bíróságokról, az illetékességről és az eljárásról erdei kihágások eseteiben.

117. §.

Erdei kihágások eseteiben, a birói hatóságot első fokban gyakorolják:

1. megyékben a szolgabírák;
2. rendezett tanácsú, valamint törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitány, vagy a tanács által e részben megbízott tisztviselője;
3. Budapest mindenik kerületében az illető kerületi elöljáró.

118. §.

Tíz forintot felül nem haladó lopások, vagy ugyan-ezen összeget felül nem haladó kártételek eseteiben az elsőfokú bíraskodás kis- és nagy-községekben, a szolgabírón kívül, a községi bírót is, akadályoztatása esetében pedig ennek helyettesét illeti.

127. §.

A rendőri közegek kötelesek az erdei kihágási bíróságnak hivatása körében kiadott meghagyásait, s ha más törvényhatóságnak lennének közegei, megkereséseit pontosan teljesíteni.

128. §.

A felesketett erdőtisztek és erdőőrök az elkövetett erdei kihágás, és az ezt elkövetett személy nyomozásánál szintén mint rendőri közegek járnak el.

130. §.

Az eljárás rendszerint a tettes lakhelyének, illetőleg tartózkodási helyének bírósága előtt indítandó meg. Ha azonban a tettes közvetlenül a kihágás elkövetésén éretett, vagy ha tőle zálog vétetett, vagy ha ő zálogot adott, az eljárás a tett elkövetésének bírósága előtt is megindítható.

Tettenkapás az is, ha tettes nem éretett ugyan közvetlenül a kihágás elkövetésén, hanem a közvetlen rajtaérés kikerülése végett megfutamodván, vagy elrejtőzván, folytonos üldöztetése közben elfogatott, illetőleg fölfedeztetett; úgyszintén, ha folytonos üldöztetése közben az őt üldöző rendőri közeg (127. és 128. §§.) vagy több üldöző által, avagy az üldözésben részt nem vett, de többek által fölismertetett, habár menekülése vagy elrejtőzése sikerült is volna.

139. §.

Ismeretlen egyének, vagy külföldiek, tettenkapás vagy folytonos üldöztetés esetében, a legközelebbi község elöljárósága elé, ha pedig az erdei kihágás bírása közelebb volna, ez elé vezetendők.

140. §.

A községi elöljáró az elővezetett személlyel azonnal jegyzőkönyvet vesz föl, s ha ez kiletét s azt igazolja, hogy az országban állandó lakással bír, azonnal

szabadon bocsátandó, ellenkező esetben pedig az erdei kihágási bíróságnak haladéktalanul átadandó.

ol 142. §.

Letartóztatható és a 139. és a 140. §§. rendelkezései szerint elővezetendő a tetten kapott vádlott az esetben is, ha a rendőrség vagy az erdő őrizetére szolgáló személyzet tagja által a kihágás abbanhagyására felszólítottván, a felszólításnak nem felel meg.

ol 146. §.

Ha a kihágás megállapítása vagy folytatásának megakadályozása végett szükséges, a rendőri közegek, illetőleg az erdőőrök jogosítva vannak a kihágást elkövetőnél létező azon eszközöket, melyekkel a kihágást elkövette, annak kocsiját, szánját és vonó marháját, valamint a kárban talált állatokat lefoglalni.

Az akként lefoglalt tárgyak, — hacsak azok a sértett fél által egyesség folytán a tulajdonosnak vissza nem adattak — állatoknál legfeljebb 48 óra, egyéb tárgyaknál pedig legfeljebb 14 nap alatt az esetben is átadandók a község elöljáróságának, ha vádlott nem is vezettnék elé.

Az átadás alkalmával jegyzőkönyv veendő fel, melyben a vád tárgyát képező kihágás körülményesen, az okozott kár összegének megjelölése mellett körülírandó s egyszersmind a lefoglalt tárgyak is a leltár fölvételére megállapított szabályok szerint följegyzendők.

150. §.

A tetten kapott vagy folytonosan üldözött tolvaj által eltulajdonított erdei termékek a rendőri vagy erdei

közegek által onnan vehetők el, a hová azok elhelyeztettek.

Ezen eseteken kívül, az eltulajdonított erdei termékek kutatása céljából, a házmotázás elrendelése és fogantositása tekintetében a fennálló szabályok és a törvényes gyakorlat irányadók.

206. §.

Erdőrendészeti kihágást követ el az a birtokos, a ki engedély nélkül fát usztat, vagy oly folyó- vagy patakszakaszon, melyeken engedély kívántatik meg (181. §.), tutajoz, vagy a ki engedély nélkül, vagy a hatósági rendeltől eltérőleg vízépitményeket állít fel, vagy az usztatás és tutajozás céljaira szükséges építkezéseket, folyó- és patakszabályozási munkákat tesz és a ki az usztatás megkezdését vagy annak befejezését kellő időben be nem jelenti.

35. Az 1888. évi XIV. t.-cikkkel becikkelyezett magyar-román határ-egyezmény alapján a m. kir. belügyminister által 50.431/1891. sz. a. kiadott „határőrizeti utasítás.”

31. §.

Az erdőtisztek és erdőőrök a romániai alattvalók által elkövetett erdei kihágásoknál az 1879: XXXI. törvénycikk 139. §-a értelmében járnak el s ehhez képest az ország határán belül megtalált kárttevőt személyesen letartóztathatják s azt a legközelebbi községi vagy erdei kihágási bíróhoz, szükség esetén a közelebbi csendőrség segélyével bekísérhetik s az őrzésükre bízott erdőből elidegeníteni kívánt termékeket, valamint a kihágásnál használt tárgyakat, eszközöket, kocsit, szánt, vonómarhát s a kárttevőknél esetleg levő fegyvereket, valamint a kárban levő marhákat lefoglalhatják.

Külföldi alattvalóknak az ország határán tul való üldözése vagy a határvonalnak üldözés szempontjából való átlépése az

erdészeti közegeknek feltétlenül tilos. A m. kir. csendőrség, illetve annak őrzárata az erdészeti közegek felhívására köteles azoknak segílyt nyújtani.

32. §.

Erdei termékeknek Romániából Magyarországra való szállítása csak a meglevő nyilvános száraz- vagy vízi-utakon, a fennálló határőri és vámkezelési szabályok szerint szabad s ily termékeknek a határvonalat képező pásztán való átszállítása — az 1888. évi XIV. törvényzcikkkel becikkelyezett határegyezmény XI. cikkében megjelölt esetek kivételével — szigorúan tilos.

33. §.

Az erdőtisztek és erdőőrök kötelesek örködni a felett, hogy külföldi szállítók a rendes utak kikerülésével a határvonal pásztáján keresztül erdei termékeket ne szállítsanak s ha előfordulna oly eset, hogy valamely romániai alattvaló ottani erdei termékeket a nyilvános száraz- vagy víziutak mellőzésével a határvonalon át Magyarországra szállitana, az erdőtiszteknek és erdőőröknek az erdőtörvény 114. §-a alapján kötelességükben áll ezen termékeket a kezelésükre vagy őrizésükre bízott erdők területén belül lefoglalni.

Ehhez képest tehát a nyilvános, száraz- vagy vízi-utakon szállított külföldi erdei termékek lefoglalása az erdészeti személyzet által egyáltalában nem teljesíthető, miután ez a határvonal őrizetével és a vámkezeléssel megbízott állami közegek feladata.

36. A m. kir. földmivelésügyi miniszternek az erdőőrök fegyverviselése és fegyverhasználatára tárgyában 1895. évi december hó 27-én 72.086. szám alatt kiadott rendelete.¹

1. §.

Az 1879. évi XXXI. törvényzcikk 17. §-ában megnevezett birtokosok erdeinél alkalmazott, s hatóságilag feleltetett minden erdőőr szolgálatadójától egy rövid vadászkést képező

¹ Lásd az 1879: XXXI. t.-cz. 40. §-át.

szuronynyal, és természetes színű szíjon viselendő bőr-tokkal ellátott könnyű szerkezetű, hátultöltő karabélyt¹ kap, melyet szolgálatában állandóan magánál viselni köteles.

3. §.

A szolgálatot teljesítő erdőőr az előirt fegyver használatára jogosítva van az ellen:

1. a ki őt nyíltan vagy orvul, élete vagy testi épsége ellen irányult szándékkal megtámadja;

2. ha tetten ért vagy alapos gyanuval terhelt egyén fölfegyverkezve lévén, az előzetes felszólítás daczára magát önként meg nem adja, s illetve a nála levő fegyvert vagy más életveszélyt okozható eszközt a felhívás után el nem dobja, vagy esetleg védett helyzetéből előjönni vonakodik;

3. a ki figyelmeztető utasításainak, őt szolgálata teljesítésében meggátlandó, tettelesen ellenszegül;

4. a ki, mint többször büntetett kárttevő, előzetes felhívásra az erdőből eltávozni nem akar, s az erdőből való kivezetés ellen tettelesen ellenszegül.

4. §.

A fegyverhasználat joga azonban feltétlenül megszűnik mindazon esetekben, midőn a kárttevő a netalán megkísérlett ellenállás vagy támadás után magát megadja vagy megfutamodik.

Általában azokban az esetekben is, midőn a fegyverhez nyulás feltételeinek egyike vagy másika fenforog, az erdőőr fegyverét csak azután használja, miután minden enyhébb eszközök alkalmazása eredménytelen maradt, s még akkor is a legnagyobb kimélettel és csak oly mérvig, a mely a támadás visszaverésére vagy az ellenállás legyőzésére elkerülhetetlenül szükséges. A fegyver tehát mindenkor óvatosan használandó, különös figyelemmel arra, hogy az ember élete lehetőleg kiméltessék s szükségtelenül veszélynek ki ne tétessék. Ehhez képest, és a mennyiben azt a viszonyok megengedik, előbb a kevésbbé veszélyes fegyver (szurony) használandó, mire nézve határozó befolyással bír még az is,

¹ A földmivelésügyi miniszter 1887: 39.122. sz. rendelete értelmében vadászati fegyvert is viselhet.

vajjon az ellenszegülő szintén fegyverrel és pedig milyennel, vagy milyennemű testi sértést okozható eszközzel van ellátva.

5. §.

Ha a fegyvernek a fent elősorolt esetekben történt alkalmazása folytán az ellenszegülő súlyos testi megsértése következett be, az illető erdőőr köteles azonnal intézkedni, hogy a megsértett egyén a legközelebb fekvő biztos helyre szállíttassék, s a viszonyok által nyújtható ápolásban részesíttessék. Ezen kívül köteles az erdőőr a fegyver használatát, ha az súlyos testi sértést vagy halált okozott, az illetékes közigazgatási bizottsághoz mindenkor haladéék nélkül bejelenteni, a löfegyver alkalmazását pedig akkor is, midőn az illető egyén meg nem sérült, vagy könnyű sebbel a helyszínéről elmenekült. Halál esetén a tényálladéék felvétele véget az illetékes járási főszolgabírónál is jelentés teendő.

37. A földművelésügyi m. kir. ministernek 1899. november hó 14-én 7.094. eln. I/4. sz. a. — a m. kir. erdőigazgatósághoz és a m. kir. állami erdőhivatalokhoz intézett — rendelethez: a csendőrségnek az erdészeti közegek és a szakiskolai növendékek általi támogatása tárgyában.¹

A csendőrségi utasítás 12. §-a szerint: „A csendőr szolgálatának teljesítéséhez jogosult mindennemű közszolgálatban álló közegnek, különösen a polgári és más őrtestek és ezek tagjainak, nemkülönben községi elöljáróknak és a katonai vagy honvéd parancsnokságnak támogatását igénybe venni“.

A belügyminister úr megkeresésére felhivom czímet, miszerint megfelelően intézkedjék az iránt, hogy a csendőrség részéről ennek közszolgálatának teljesítésekor kért segítyt a csendőrségi utasítás fent idézett §-a alá tartozó közegei meg ne tagadják.

¹ A csendőrség részére kiadva a honvédelmi minister 1899. deczember hó 22-én 98.245/XVI. sz. a. kelt rendeletével.

38. A földművelésügyi m. kir. ministernek 1899. november hó 14-én 7.094. eln. I/4. sz. a. valamennyi m. kir. erdőőri szakiskolához intézett rendelete.

A csendőrségi utasítás 12. §-a szerint: „A csendőr — szolgálatának teljesítéséhez — jogosult minden közszolgálatban álló közegnek, különösen a polgári és más őrtestek és ezek tagjainak, nemkülönben községi elöljáróknak és a katonai vagy honvéd parancsnokságnak támogatását igénybe venni“.

A belügyminister úr megkeresésére felhivom az erdőőri szakiskolát, miszerint megfelelően intézkedjék az iránt, hogy a csendőrség részéről, ennek közszolgálatának teljesítésekor, kért segítyt a csendőrségi utasítás fent idézett §-a alá tartozó közegei meg ne tagadják.

Megjegyezvén, hogy — miután az erdőőri szakiskolák növendékei közszolgálatban álló közegeknek nem tekinthetők — a csendőr szolgálatának teljesítésekor ezeknek támogatását igénybe sem veheti.

39. Az 1881. évi XIV. törvényczikk:

„A kézi zálogkölcsonügyletről.“

1. §.

Kézi zálogra való kölcsönadási üzletet iparszerűleg csak az illetékes iparhatóság által megadott engedély mellett szabad folytatni.¹

2. §.

Az, aki az 1. §. értelmében zálogüzlet gyakorlására engedélyt nyert, fióküzletet is nyithat.

Közvetítői, ügynöki vagy másféle közbenjárás

¹ A m. kir. belügyminister 1898. évi május hó 3-án 41.374. szám alatt kelt rendelete szerint a kézi zálog-kölcsön- és italmérési üzlet ugyanegy helyiségben nem gyakorolható.

ügyleteket ily zálogüzletek részére iparszerűleg üzni nem szabad.

4. §.

Zálogüzletekben zálogba nem vehetők:

1. tűzveszélyes tárgyak,
2. katonai egyenruhák és fegyverek,
3. nyilvános isteni szolgálatra való eszközök,
4. iskolai bizonyítványok, leczkekönyvek (index), állami, törvényhatósági vagy községi hivatalnokok és szolgák fizetési ívei, nyugdíjvei és nyugtái.

5. §.

Ha az elzálogosító személye vagy a zálogba kínált tárgy ellen gyanuok forog fenn, a zálogüzlet tulajdonosa erről az illető közigazgatási (rendőri) hatóságot azonnal értesíteni tartozik.

6. §.

A zálogüzletekben a zálogtárgyon kívül a kölcsön biztosítására váltót vagy más kötelező nyilatkozatot vagy okiratot elfogadni nem szabad.

Tilos továbbá a szinlett ügylet alakjába rejtett elzálogosítás minden neme, különösen az elzálogosításnak azon módja, melynél vételjegy állittatik ki oly nyilatkozattal, hogy az elzálogosító bizonyos időpontig az állítólag eladott tárgyat visszavásárolhatja.

7. §.

Ha az elzálogosító kívánatára a zálogtárgy az elzálogosítás alkalmával az elzálogosító és a zálogüzlet pecsétjével lepecsételve vétetik zálogba: a zálogüzlet-tulajdonos a zálogtárgyat kiváltásáig, illetőleg

elárverezéséig a pecsétek megsértése nélkül őrizni tartozik.¹

23. §.

A zálogüzlet-tulajdonosok, ha üzletüknek gyakorlása közben a jelen törvény intézkedéseit vagy tilalmait megszegik, háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, amennyiben utolsó büntetésük kiállása óta két év még el nem telt: egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Ez utóbbi esetben a zálogüzlet folytathatása is birói ítélettel betiltandó. A tilalom legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év.²

24. §.

Azok, a kik a nélkül, hogy a jelen törvény értelmében engedélyt nyertek volna, zálogüzletet folytatnak, vagy akár önállóan, akár másnemű üzletük mellett kézi zálogra iparszerűleg kölcsönt adnak: háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, a mennyiben utolsó büntetésük kiállása óta két év még el nem telt: két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

¹ Az 1897. évi 37.178. sz. kereskedelemügyi ministeri rendelet értelmében e §. szószerinti teljes szövege minden kézizálog-kölcsönüzletben szembetűnő helyen s a közönség által könnyen hozzáférhető módon kifüggesztendő s állandóan kifüggesztve tartandó. E rendelkezés nem teljesítése kihágást képez s 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, esetleg megfelelő elzárással büntetendő. Elbírálására az iparhatóságok (1884: XVII. t.-cz. 166. §.) illetékesek.

² Az 1881. évi XIV. t.-cz. 23. és 24. §-ai által a kihágásokról szóló büntetőtörvénykönyv 130. §-a érvényét veszítette.

25. §.

A 23. és 24. §-okban meghatározott esetekben a kihágások tekintetében illetékes kir. bíróság ítél.

27. §.

Az 1—26. §-okban foglalt intézkedések nem terjednek ki:

a) a királyi zálogházakra és ezeknek közvetítő¹ intézeteire;

b) azon üzletekre, amelyek nyers terményekre, árucarnokokban, eladási vagy bizományi raktárakban elhelyezett árukra előlegeket adnak;

c) értékpapírokra való kölcsönügyletekre, amennyiben ezeket nem a jelen törvény hatálya alá eső zálogüzletek folytatják.

29. §.

A jelen törvény által szabályozott zálogügyletekre a kamatlábat megszorító törvényes intézkedések nem alkalmazandók.

40. A m. kir. zálogházak közvetítési szolgálatának szabályozása tárgyában a kereskedelemügyi minister által 1891. év február hó 27-én 11.538. sz. a. kiadott szabályrendelet.

1. §.

A zálogtárgyaknak a m. kir. zálogháznál elzálogosítását, a m. kir. zálogházakban elzálogosított tárgyaknak kiváltását, a m. kir. zálogházak által adott zálogkölcsön meghosszabbítását, végre a m. kir. zálogházakban elzálogosított, de lejártuk folytán el-

¹ Lásd a m. kir. zálogházak közvetítési szolgálatának szabályozása tárgyában a kereskedelemügyi minister által 1891. évi 11.538. sz. alatt kiadott szabályrendeletet (a 92. oldalon).

árverezett zálogtárgyak után fenmaradt többletnek a felek megbízásából való felvételét közvetíteni csak azoknak szabad, kikerre, mint a m. kir. zálogházak közvetítői, a kereskedelemügyi m. kir. ministertől külön engedélyvel birnak.

8. §.

Ha a közvetítő ezen üzletéből folyólag a zálogtárgyakat a m. kir. zálogházból kiváltani, avagy az ott anyagi károsodásának megelőzése végett az árverésen megvásárolni kénytelen: ez esetben is az ily tárgyak iránt üzleti helyiségében eladást nem eszközölhet, ily árukkal kirakatot nem tarthat, sem oly jelzést nem használhat, mely arra mutatna, hogy ott áruk eladása eszközöltetik.

9. §.

A közvetítő mindazon tárgyakat köteles elzálogosítás végett elfogadni, amelyek a m. kir. zálogházakban elzálogosításra elfogadtatnak.

A közvetítőeknek azonban tiltva van oly tárgyakat, melyeknek értéke 2000 forintot meghalad, elzálogosításra elfogadni s köteles az ily tárgyak elzálogosítóit a m. kir. zálogházakhoz utasítani; ily esetben azonban semmi néven nevezendő díjat követelni nem szabad.

A közvetítő elzálogosítás végett át nem vehet oly tárgyakat, melyeket a m. kir. zálogházak az időnkint a közvetítőkkal közlendő jegyzék értelmében zálogba nem fogadnak.

Egyáltalán el nem fogadhatók:

1. oly tűzveszélyes tárgyak, a melyek közbiztonsági szempontból, belügyministeri rendelettel a közforgalomból ki vannak zárva;

2. oly tárgyak, a melyek kezelése, különös szakértelem hiányában, az egészséget vagy közbiztonságot veszélyeztetik;

3. ragadós betegségben levő személyek által használt tárgyak;

4. katonai egyenruhák, felszerelések és fegyverek;

5. nyilvános istentiszteletre használandó eszközök és ruházat;

6. értékpapírok;

7. a kincstári egyedáruság tárgyai, az illetékes minister engedélye nélkül;

8. zálogjegyek.

12. §.

A nyújtandó előleg biztosítására, a zálogtárgyon kívül váltót, egyéb okiratot vagy kötelező nyilatkozatot követelni vagy elfogadni nem szabad.

14. §.

A félnek:

- a) a zálogba adott tárgyról;
- b) a meghosszabbítás végett átadott zálogjegyről;
- c) a kiváltás alkalmával átadott zálogjegyről és
- d) az árverési fölösleg felvétele végett átadott zálogjegyről elismervény adandó.

A közvetítő ezen elismervényért a m. kir. zálogházak által kiállított zálogjegy lejártáig felelős.¹

20. §.

A közvetítésért a következő díjak szedhetők:

	1 frtig bezárólag	3 kr.
1 frttól	2 „	5 „
2 „	3 „	6 „
3 „	4 „	8 „
4 „	5 „	10 „
5 „	6 „	12 „
6 „	7 „	14 „
7 „	8 „	16 „
8 „	10 „	18 „
10 „	20 „	20 „
20 „	30 „	25 „
30 „	40 „	30 „
40 „	80 „	35 „
80 „	100 „	40 „

100 frton felül minden forint után $\frac{1}{2}$ kr.

¹ Az 1892. évi 69.330. sz. kereskedelemügyi ministeri rendelet szerint: a közvetítő ezen elismervényért az általa azon mindig kitüntetendő lejáratig felelős. A közvetítő köteles a lejáratot az elismervényen úgy tüntetni ki, a mint az átvett tárgy a m. kir. zálogházak által rendesen elfogadtatik.

23. §.

Ha a közvetítő az elzálogosítás közvetítésekor a félkiváratára előleget ad, az előlegezett összeg után kamatot szedhet ugyan, de csak akkor és annyiban, ha és a mennyiben az adott előleg a m. kir. zálogházak által nyújtott kölcsönnél magasabb.

Ily esetben csakis a m. kir. zálogházak által szedett kamatokkal egyenlő magasságú kamat számítható és ez is csak utólagosan szedhető be és csak azon időre, a melyre a m. kir. zálogházak a szóban álló zálogkölcsönre a kamatokat számítják.

29. §.

Az a közvetítő, aki a 20. és 23. §-okban megállapított közvetítési díjknál és kamatoknál magasabbat szed vagy elfogad, a mennyiben cselekménye a büntető törvények szerint súlyosabb büntetés alá nem esik, kihágást követ el és 10 frttól 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

30. §.

Kihágást követ el és a mennyiben a cselekmény a büntető törvények szerint súlyosabb büntetés alá nem esik, 100 frtig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő:

- a) az a közvetítő, ki a 8. §-ban említett tilalmat áthágja;
- b) az a közvetítő, ki a 9. §-ban felsorolt tárgyakat elzálogosításra elfogad;
- c) az a közvetítő, a ki 10 éven aluli gyermektől, elmebetegtől vagy részeztől, általában beszámíthatlan állapotban lévő egyéntől zálogot elfogad;
- d) az a közvetítő, ki a 12. §-ban foglalt tilalom ellen vét;
- e) az a közvetítő, a ki a félnek az elzálogosításra átadott tárgyról, a meghosszabbítás végett átadott zálogjegyről és az árverési fölösleg fölvétele végett átadott zálogjegyről a 14. §-ban körülírt elismervényt ki nem szolgáltatja.

31. §.

A 29. és 30. §-okban meghatározott kihágások a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utaltatnak.

41. Az 1881. évi XVII. törvénycikk:

„Csődtörvény“^{1 2}

265. §.

Vétséget követ el és három évig terjedhető fogsággal, továbbá 1000 forintig terjedhető pénzbírsággal és hivatalvesztéssel büntetendő az, aki azon célból, hogy a közadósnek, vagy magának, vagy másnak előnyt szerezzen, a csődeljárásban koholt követelést jelent be, vagy ilyen követelés bejelentésére más személyt használ fel.

266. §.

Vétséget követ el és két évig terjedhető fogsággal és 500 forintig terjedhető pénzbírsággal büntetendő az, ki a hitelezők valamelyikének, vagy annak beleegyezésével hozzátartozójának azon célból, hogy szavazatával bizonyos határozat hozatalához hozzájáruljon, pénzt vagy pénzértéket, vagy más előnyt ad vagy ígér.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő az is, aki az említett célból adott vagy ígért pénzt, pénzértéket vagy előnyt elfogadja.

¹ Ha az adós vagyona tartozásainak fedezésére nem elegendő, úgy eziránti kérelemre az adós ellen csődeljárás rendeltetik el. A csődeljárás célja az adós vagyont a jogosított hitelezők között megfelelő arányban szétosztani.

² Lásd a büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv (1878. V. t.-cz.) 414—417. §-ait.

42. Az 1881. évi XXXVIII. törvénycikk:

„A kivándorlási ügynökségekről.“^{1 2 3 4 5}

1. §.

Kivándorlani szándékozókka erre vonatkozó szerződések kötni, s általában a kivándorlást akár egyes esetekben, akár üzletszerűleg bármi módon közvetíteni csak azoknak szabad, kik erre az alább meghatározott módon, a belügyministertől engedélyt nyertek.

2. §.

A ki ily engedély nélkül a kivándorlást közvetíti, mennyiben ezen tette közben a büntetőtörvények súlya alá eső cselekményt nem követett el, kihágást követ el.

43. *Fiatál nőszemélyek Keletre⁶ utazásának megakadályozása céljából kiadott 1869. október hó 1-én 3.390. sz. alatt kelt belügyministeri rendelet.*

3. Minthogy a fiatal nők részint a Keletre ide járó kerítők, részint azoknak itt lakó ügynökei által, többnyire jó szolgálat szerzésének ürügye mellett s különféle más ürügyek alatt szoktak odacsábittatni, midőn az ily személyek külföldre szóló útlevelet

¹ Leányoknak külföldre való csempészése hivatalból üldözendő kihágást képez, melynél az eljárás a feljelentés visszavonása által be nem szüntethető. (Belügyminister 1888:1271. sz. rendelete.)

² Fiatál nőszemélyeknek — kivándorlási engedély nélkül — külföldre való szállítása ezen törvény 2. §-a szerint büntetendő kihágást képez. (Belügyminister 1887:660. sz. rendelete.)

³ Lásd a fiatal nőszemélyek keletre utazásának megakadályozása céljából kiadott 1869. évi 3390. sz. belügyministeri rendeletet (a 97. oldalon.)

⁴ Lásd a Braziliába való kivándorlás korlátozása tárgyában kiadott 1896. évi 86.032. sz. belügyministeri rendeletet (a 98. oldalon.)

⁵ Lásd az utazási ügynökségek ellenőrzésének szabályozása tárgyában 1895. évi 54.352. sz. a. kiadott belügyministeri rendeletet (a 99. oldalon.)

⁶ Románia, Szerbia, Bulgária, Törökország, Egyptom stb.

kérnek, a törvényhatóságok megállapítani tartoznak, vajjon nem ilyenemű csábító által beszéltettek rá a külföldre való utazásra, s ha igen, ki által? hogy annak kellő megbüntetése lehetővé tétessék.

6. A kézrekerült kerítők és bűntársaik, a mennyiben oly tettet követtek el, mely a közfenyítő törvények súlya alá esik, megfenyítés végett az illetékes fenyítő bíróságnak adandók át; ha pedig tettük csak rendőri kihágást képez, rendőri úton büntetendők és ha külföldiek, a büntetés végrehajtása után az országból kiutasítandók.

44. A Braziliába való kivándorlás korlátozása tárgyában kiadott 1896. november hó 13-án 86.032. sz. a. kelt belügyministeri körrendelet.

A cs. és kir. közös külügyminister útján nyert hivatalos értesítések szerint a kivándorlóknak Braziliába való ingyenes szállítása beszünttetett, az oda bevándorlottak gazdasági helyzete pedig — eltekintve a hosszú tengeri út sanyaruságaitól s a klimatikus viszonyoknál fogva az európai jövevényeket megszálló s ezeket megtizedelő súlyos betegségektől — az újabb időben történt nagymérvű bevándorlások folytán mindinkább súlyosabbá válik. Ennek daczára az ország területéről mindig számosan, sőt újabb időben fokozottabb mérvben vándorolnak ki, — leginkább ügynökök által elcsábítva, — a nevezett államba.

Mint hogy nemcsak az állam, hanem az illetők saját érdekében is fekszik, hogy ezen kivándorlás lehetőleg korlátoztassék, felhivom a törvényhatóságot, hogy intézkedjék, miszerint a hatósága területén netán észlelhető ily irányú mozgalmak éber figyelemmel kísértessenek, annak okai lehetőleg kideríttessenek, s a mennyiben a mozgalom bármiféle ügynökök által terjesztetnék, azok ellen a megtorló eljárás a fennálló törvények, nevezetesen az 1881: XXXVIII. t.-cz. alapján megindíttassék, a kivándorolni szándékozók pedig felvilágosíttassanak, esetleg abban — a mennyiben útlevéllal nem bírnak — a rendelkezésre álló törvényes eszközökkel lehetőleg meggátoltassanak. E végből különösen az Olaszország felé vezető vasuti vonalak, főleg a határszélen, figyelemmel kísérendők, kivándorlásról gyanus cso-

portok igazolásra felszólítandók. s a kellő uti igazolvány nélkül kivándorolni szándékozók előbbi lakhelyökre visszautasítandók, netáni vezetőjük vagy közvetítőjük pedig — a fent idézett törvény-cikk alapján leendő megbüntetés végett — az illetékes hatóságnak átadandó.

45. Az utazási ügynökségek ellenőrzésének szabályozása tárgyában 1895. július hó 12-én 54.352. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet.

Tapasztalás szerint a kivándorlók nagy része — a tengeren való átkelés céljából — az úgynevezett utazási ügynökségek közvetítését veszi igénybe, minélfogva a kivándorlási mozgalom megfigyelése, valamint az ezen ügynökségek működésének ellenőrzése céljából elrendelem, hogy az ily ügynökségek kötelesek:

1. minden utast, ki a tengeren át más világrészbe utazik, az ügylet megkötése időpontjától számítandó 24 óra alatt azon község elüljáróságánál, a hol az utas tartózkodik, szóval vagy írásban bejelenteni;

2. írásbeli bejelentést tenni a fenti időponttól számítva 3 nap alatt azon főszolgabírónál, városokban a polgármesternél, a hol az ily utasnak rendes lakása van;

3. az ily utasokról könyvet vezetni, melybe bejegyzendő az ily utasnak vezeték- és keresztnéve, kora, családi állapota, illetősége, legutóbbi lakhelye, utazási célja, uti okmányai és utitársainak neve, végül az általuk lefizetett összeg.

A hatóság jogosítva van, felmerült panaszok esetén, de hivatalból is, ezen könyvekbe bármikor betekinteni s azok rendes viteléről meggyőződést szerezni.

Azon utazási ügynök, ki ezen rendelkezéseket megszegi, kihágást követ el.

46. Az 1881. évi XXXIX. törvénycikk:

„A műemlékek fentartásáról.”

1. §.

A műemlékek jelen törvény védelme s a vallás- és közoktatásügyi minister felügyelete alá helyeztetnek.

Műemlék elnevezés alatt értetik a földben vagy a földszinén lévő minden olyan építmény és tartozéka, mely történeti vagy művészeti emlék becsével bir.

2. §.

A ki ilyen építményt fölfedez, tartozik azt az építmény helyének községi elüljáróságánál azonnal bejelenteni.

A fölfedezett építmény tulajdonosa és bírlalója kötelesek azt a község elüljáróságánál történt bejelentéstől, illetőleg a bejelentéséről vett értesítéstől számított 60 napig érintetlenül hagyni. Ha a fölfedezett építménynek 60 napig érintetlen hagyása a tulajdonos jelentékeny kárával járna, ezen kötelezettség 30 napra korlátozható. E körülmény a tulajdonos által a község elüljáróságának bejelentendő és igazolandó.

4. §.

A fentartandónak nyilvánított műemléket a tulajdonos saját költségén épségben fentartani köteles; javításokat, bővítéseket vagy átalakításokat azon csak a vallás- és közoktatásügyi minister engedélyével, s az általa meghatározott módon tehet.

15. §.

Az, a ki a történeti vagy művészeti emlék becsével bíró s a földben levő építményt vagy a földszinén levő építménynek történeti vagy művészeti emlék becsével bíró, eltakart tartozékát fedezte fel, s a 2. § ban előszabott feljelentést a felfedezés napjától számítandó 8 nap alatt megtenni elmulasztotta: 5—100 frtig terjedhető birságban marasztalandó.

16. §.

Az, aki a fentartandónak nyilvánított műemléket vagy ennek tartozékát önhatalmulag ledönti, lebontja vagy rongálja, vagy ennek ledöntését, lebontását vagy rongálását elrendeli, vagy saját telkén megengedi; a mennyiben cselekménye a büntető törvény szerint¹ büntetendő cselekvényt nem képez, 50—500 frtig terjedhető birságban marasztalandó.

17. §.

A 15. és 16. §§. eseteiben az eljárás és ítélethozatal, valamint a végrehajtás is azon kir. járásbiróság hatásköréhez tartozik, amely az illető műemlékre vonatkozólag területi illetőséggel bir.

18. §.

Az eljárás csakis a vallás- és közoktatásügyi minister kívánatára indítandó meg.

47. Az 1883. évi XVII. törvényczikk:

„A *phylloxera vastatrix* terjedése ellen teendő óvintézkedésekről“.

1. §.

Szőlőnövények, szőlőfürt, más élő növények, valamint növényrészek behozatala oly államokból, amelyek a nemzetközi phylloxera-conventióhoz nem járultak,² megtiltható vagy korlátozható.

¹ Kihágási törvény (1879: XL. t.-cz.) 84. §.

² A conventióhoz az 1882: XV. t.-cz. értelmében hozzájárultak: az osztrák-magyar monarchia, Németország, Francziország, Portugalia, a svájci köztársaság, — az 1889: XLI. t.-cz. értelmében pedig: Luxemburg, Belgium, Hollandia, Szerbia és Olaszország.

2. §.

Az országba behozott bármily származású szőlő-növények, szőlőfürtök, más élő növények és növényrészek forgalma külön felügyelet alá vehető.

3. §.

A szőlőtőke bármely részének, használt szőlőkaróknak s általában a szőlőkben alkalmazott bármely tárgynak forgalma megtiltható, illetőleg korlátozható, és pedig az egész ország területére éppúgy, mint csak egyes vidékekre és községekre nézve.¹

12. §.

A phylloxera terjedésének megakadályoztatása végett elrendelt intézkedések ellen elkövetett kihágások 100 frtig, ismétlés esetében 200 frtig terjedő pénzbüntetéssel fenytendők.

13. §.

A kihágásoknál, mint elsőfoku hatóság, megyékben a szolgabíró, törvényhatósági joggal felruházott városokban és a fővárosban a polgármester, mint másodfoku hatóság az illető közigazgatási bizottság; mint harmadfoku hatóság a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister dönt.

¹ Lásd az 1892. december hó 29-én 70.600/VI/9. (a 103. oldalon), — az 1894. évi december hó 16-án 73.593/VI/1. (a 115. oldalon), az 1894. október hó 4-én 59.434. és az 1895. évi október hó 15-én 78.380. sz. alatt kiadott földművelésügyi ministeri rendeleteket.

48. A földművelésügyi m. kir. ministernek a szőlővesszők és használt szőlőkarók szállításának szabályozása iránt a beljöldi forgalomban 1892. december hó 29-én 70.600 VI/9. szám alatt kiadott körrendelete.

Mult évi október hó 28-án 60.742. szám alatt következő körrendeletet bocsátottam ki:

A)

1. Filloxera-zárlat alatt levő területekre (vagyis oly területekre, a melyeken a filloxera jelenléte hivatalosan megállapított és a melyek ennek következtében zár alá vétettek), bárhonnan szabad bármiféle szőlővesszőket szállítani.

A zárlat alatt levő területekkel egyenlő elbánásban részesíttetnek azok a községek, illetőleg határaik, a melyekben eddig szőlőművelés nem volt.

2. Filloxera-zárlat alatt nem levő területekre szintén szabad bárhonnan származó bármiféle szőlővesszőket bevinni, ha a törvényhatóságok általános megengedő nyilatkozatban kimondják, hogy egész területekre, vagy területük valamely közigazgatásilag határolt részébe (például vármegyék a megnevezendő járásokba) bármiféle szőlővesszőket bebocsátanak.

4. Az 1. pontban foglalt rendelkezés, a törvényhatóság indokolt felterjesztésére, kivételes esetekben egyes területekre nézve a ministerium által korlátozható vagy szigorítható.

5. Használt szőlőkarók szállítása a szőlővesszőkkel azonos elbánás alá tartozik.

B)

6. Szőlővesszőknek vagy használt szőlőkaróknak a jelen rendelet értelmében megengedett szállításához további rendelkezésig szállítási igazolványok szükségesek.¹

Ezen igazolványokat kiállíthatja: a) a földművelésügyi ministerium; b) a rendeltetési helyre nézve illetékes alispán, polgármester vagy főszolgabíró.

Az igazolvány kizárólag tengelyen (kocsin) foganatosítandó szállításához egy példányban, más nyilvános közlekedési eszköz-

¹ Lásd a mellékelt mintát a 115. oldalon.

zel: jelesül vasuton, gőzhajón, vagy postakocsin történő szállításhoz három példányban szükséges.

A három példány közül egy a felvevő állomáson marad, egy a küldeménynyel továbbítatik és a leadó állomásnál marad, egy példány pedig a címzettnek küldendő, a ki a szállítmányt ez igazolvány felmutatása mellett veszi át a leadó állomástól és azt esetleg tengelyen szükséges további szállításhoz is használhatja.

C)

7. A szállítandó szőlővesszőknek deszkarekeszekbe vagy zsákvászonba kell csomagolva lenniök.

A postahivatalok, vasutak, gőzhajók és egyéb közlekedési vállalatok további rendelkezésig csakis szállítási igazolvánnyal kísért szőlővessző-szállítmányokat vehetnek fel továbbítás végett.

8. A szőlőnövény alkatrészei közül, a szőlővesszőknek a jelen rendelettel szabályozott forgalmától eltekintve, egyelőre még csak a szőlőfürt tárgya a szabad forgalomnak — és ennek kivételével a szőlőnövény minden egyéb alkatrészének forgalma az 1880. évi márczius hó 2-án 5663. és október hó 22-én 30.574. szám alatt kelt, valamint az ugyanazon évi június hó 28-án 16.492. számú alatt kelt rendeletek értelmében tiltva van; azért kellően ellenőrizendő, hogy a szőlőlevél forgalomba ne kerüljön és gyümölcs vagy szőlőfürt csomagolásához ne használtassék.

9. Azok, kik a jelen rendelet határozatait megszegik, kihágást követnek el, a melyekért az 1883. évi XVII. t.-czikk 12. §-ában megállapított büntetéssel sújtatnak.

10. A külfölddel, úgyszintén a monarchia másikk felével és Horvát-Szlavonországgal való szőlővessző-forgalomra nézve eddig érvényben volt korlátozó rendelkezések fentartatnak változtatlanul továbbra is.

Ezen rendeletet, a vármegyei és a városi törvényhatóságok és az érdekelt községek meghallgatása után, 1892. évi február hó 28-án 10.621. szám alatt kibocsátott rendelettemmel részben hatályba lépttettem és az azóta változott viszonyokhoz képest kiegészítve, a következőképen módosítom:

L.

Szőlővesszők és használt szőlőkarók a belföldi forgalomban szabadon (szállítási igazolványok nélkül) vihetők be az alább 1—42. számok alatt felsorolt vármegyék és thj. felr. városok területére, a megnevezett községek kivételével.

1. Abauj-Torna vármegye és
Kassa sz. k. város területére.

Kivéve

*Szepsi (csereháti járás)
község határát.

2. Arad vármegye és Arad
sz. kir. város területére.

Kivéve

Kurtics (aradi járás),
*Gyula-Varsánd (eleki járás)
Ottlaka " "
*Sikló " "
községek határait.

3. Árva vármegye egész területére.
4. Bács-Bodrog vármegye
Baja thj. f. város,
Szabadka sz. kir. város
Ujvidék " " " és
Zombor " " "
területére.

Kivéve

*Zenta r. t. város és
*Cservenska (kulai járás)
Bogyán (hódsági járás) és
Vojszka " "
községek határait.

5. Baranya vármegye és
Pécs sz. kir. város egész
területén.
6. Bars vármegye területére.

A *-gal jelölt községek időközben filloxerazárlet alá helyeztetvén, azok határába szőlővesszőt bevinni szabad.

K i v é v e			
*Keresztur	(ar.-maróti járás)		
Kis-Apáti	" "		
*Kis-Tapolcsány	" "		
*Zsitva-Kenéz	" "		
Aha	(verebélyi)	"	
Nagy-Vezekény	" "		
Szencse	" "		
Tajna-Sári	" "		és
*Tild	" "		
községek határait.			

7. Békés vármegye egész területére.

8. Bereg vármegye területére.

K i v é v e			
Bilke	(felvidéki járás)		
Miszticze	" "		és
Bubulicska	(munkácsi járás)		
községek határait.			

9. Bihar vármegye és Nagyvárad thj. felr. város területére.

K i v é v e			
Konyár	(derecskei járás)		
Sáránd	" "		
Bojt	(mező-keresztési járás)		
Dancsháza	(tordai járás) és		
Henczida	(ber.-ujfalusi járás)		
községek határait.			

10. Borsod vármegye egész területére.

11. Csanád vármegye egész területére.

12. Csongrád vármegye, Hód-mezővásárhely és Sze-

A *-gal jelölt községek időközben filloxerazárlat alá helyezettvén, azok határába szőlővesszőt bevinni szabad.

ged sz. kir. városok területére.

K i v é v e	
Csongrád	(csongrádi járás)
község határát.	

13. Esztergom vármegye egész területére.

14. Fejér vármegye és Székesfehérvár sz. kir. város egész területére.

15. Gömör vármegye területére.

K i v é v e	
Alsó-Válj	(tornaljai j.) és
Uza Panyit	(rimaszécsi j.)
községek határait.	

16. Győr vármegye és Győr sz. kir. város területére.

K i v é v e			
Pázmándfalu	(pusztai járás)		
Csikvánd	(sokoróaljai	"	
Gyarmat	" "		
Bezi	(tősziget-csilizközi	"	
Bögöde-Markota	" "		
Czakóháza	" "		
Duna-Szt-Pál	" "		
Fehértó	" "		
Hédervár	" "		
Kapi	" "		
Ráró	" "		
Réti	" "		
Sövényház	" "		és
Zámoly	" "		
községek határait.			

17. Hajdu vármegye és Debreczen sz. kir. város területére.

K i v é v e

Hajdu-Hadház r. t. v.

*Egyek (balmazujvár. járás) és

*Szovát (nádudvari járás)
községek határait.

18. Heves vármegye területére.

K i v é v e

Erdőtelek (hevesi járás) és

*Tisza-Füred (tiszafüredi járás)
községek határait.19. Hont vármegye és Sel-
mecz- és Bélabánya sz.
kir. város egész területére.20. Jász-N.-K.-Szolnok vár-
vármegye területére.

K i v é v e

*Tisza-Várkony (tisza alsó járás)
község határát.21. Komárom vármegye és Ko-
márom sz. kir. város területére.

K i v é v e

Kéthely (gesztesi járás) és
Duna-Radvány (udvardi járás)
községek határait.22. Krassó-Szörény vár-
megye területére.

K i v é v e

*Lugos r. t. v.
*Barbosza (bogsáni járás)
*Rajna " "
*Szvinicza (moldvai járás)
Dubova (orsovai járás)
Eibenthal " "
Ó-Ogradena " "
Plavisevicza " "
*Tiszovicza " "
*Uj Ogradena " "

községek határait.

A *-gal jelölt községek időközben filloxerazárlat alá helyezettvén, azok határába szőlővesszőt bevinni szabad.

23. Liptó vármegye egész terü-
letére.24. Máramaros vármegye
egész területére.

25. Moson vármegye területére.

K i v é v e

Püski (magyar-óvári járás)

*Pátfalu (nezsideri " ")

*Gáta (rajkai " ")

*Köpcsény " "

*Miklósfalu " "

Német-Járfalu " " és

Rajka " "

községek határait.

26. Nógrád vármegye terüle-
tére.

K i v é v e

Kis- és Nagy-Keresztur (losonczi
járás)

Panyi-Darócz (losonczi járás)

Pilis (losonczi járás) és

Pincz " "

községek határait.

27. Nyitra vármegye terüle-
tére.

K i v é v e

*Assakürt (nyitrai járás)

*Bodok " "

*Csab " "

*Csitár " "

*Geszte " "

*Kis-Lapás " "

*Pográny " "

Sarluska " "

*Szill " "

*Ujlacska " "

A *-gal jelölt községek időközben filloxerazárlat alá helyezettvén, azok határába szőlővesszőt bevinni szabad.

- *Üzbég (nyitrai járás)
 *Sempte (vágsellyei járás)
 községek határait.

28. Pest-Pilis-Solt-Kiskun
 vármegye,
 Budapest fő- és székvá-
 ros és
 Kecskemét thj. felr. vá-
 ros területére.

K i v é v e

- Szent-Márton-Káta (kecskeméti
 felső járás)
 Kakucs (pesti közép járás)
 Dusnok (solti közép járás) és
 Szalk-Szent-Márton (solti közép
 járás) községek határait.

29. Sáros várm. egész terü-
 letére.
 30. Somogy vármegye egész
 területére.
 31. Szabolcs vármegye terü-
 letére.

K i v é v e

- Tornyes-Pálca (tiszai járás)
 község határát.

32. Szatmár vármegye és
 Szatmár-Németi sz. kir.
 város területére.

K i v é v e

- Rozsály (csengeri járás)
 Gebe (mátészalkai járás)
 Nagy-Dobos " "
 Nyir-Megyes " "
 Ó-Pályi " "
 Parasznya " "

A *-gal jelölt községek időközben filloxera zárlat alá helyezettvén, azok határába szőlővesszőt bevinni szabad.

- Giród-Tótfalu (n.-bányai járás)
 Szakálas-Dombó " "
 Mérek (nagykárolyi járás)
 Vállaj " "
 Kis-Fentős (n.-somkúti j.)
 Kővár-Remete " "
 Pusztá-Hidegkut " "
 Sárköz (szatmári járás)
 Komorzán (szinyérváraljai járás)
 és
 Tartolcz (szinyérváraljai járás)
 községek határait.

33. Szepes várm. egész te-
 rületére.
 34. Szilágy várm. egész te-
 rületére.
 35. Temes vármegye,
 Temesvár sz. kir. város és
 Versecz thj. felr. város te-
 rületére.

K i v é v e

- *Ság (központi járás) község ha-
 tárát.

36. Tolna várm. egész terü-
 letére.
 37. Torontál vármegye és
 Pancsova th. felr. város
 területére.

K i v é v e

- Tarras (török-becsei járás)
 *Torda " "
 Török-Becse " "
 *Kis-Teremia (nagy-szent-miklósi
 járás)
 *Kis-Zombor (nagy-szent-miklósi
 járás)

A *-gal jelölt községek időközben filloxerazárlat alá helyezettvén, azok határába szőlővesszőt bevinni szabad.

*Német-Nagy-Szt-Miklós (nagy-szent-miklósi jár.)
 *Nyerő (n.-szt.-miklósi jár.)
 *Ó-Bessnyő „ „
 *Szerb-Nagy-Szt.-Miklós (nagy-szent-miklósi járás)
 Csóka (török-kanizsai járás)
 *Dinyás (párdányi „ „
 *Jánosföld „ „
 *Ném.-Párdány (párdányi „ „
 *Csatád (csenei „ „
 *Horvát-Klári „ „
 *Német „ „
 Sárfalva (perjámosi „ „
 *Kis-Tószeg (zsombolyai „ „
 *Nagy-Tószeg „ „
 Szaján (nagykikindai „ „
 Tisza-Hegyes „ „
 *Román-Szárcsa (módosi j.)
 *Szárcsa „ „
 *Török-Kanizsa (török-kanizsai járás) és
 Borcsa (pancsövi járás)
 községek határait.

38. T r e n c s é n vármegye egész területére.

39. T u r ó c z vármegye egész területére.

40. V e s z p r é m vármegye területére.

K i v é v e

*Pápa r. t. v.
 *Gecse (pápai járás)
 Kup „ „
 Nóráp „ „
 Nyárad „ „

A *-gal jelölt községek időközben filloxerazárlat alá helyezettvén, azok határába szőlővesszőt bevinni szabad.

*Bakony-Magyar-Szombathely (zirczi járás)
 *Bakony-Német-Szombathely (zirczi járás)
 Bakony-Szt.-László (zirczi járás)
 Bánk (zirczi járás)
 *Bársonyos (zirczi járás)
 Csatka „ „
 Gyirót „ „
 *Súr „ „
 Teleki „ „ és
 *Devecser (devecseri járás)
 községek határait.

41. Z e m p l é n vármegye területére.

K i v é v e

Krivostyán (nagy Mihályi járás)
 Oreszka „ „
 Sztára „ „
 *Gálszécs (gálszécsi járás)
 Kis-Azar „ „
 Kozma „ „
 *Barkó (homonnai járás)
 községek határait.

42. Z ó l y o m vármegye egész területére.

A *-gal jelölt községek időközben filloxerazárlat alá helyezettvén, azok határába szőlővesszőt bevinni szabad.

II.

Az alább 43—49. sz. a. megnevezett vármegyék területére szőlővesszők és használt szőlőkarók egyelőre még csak szállítási igazolványokkal szállíthatók és pedig:

a)

oly községek határába, amelyek már filloxera-zárlat alatt vannak, vagy amelyekben szőlőművelés eddig nem volt.

43. Sopron vármegye és Sopron sz. kir. város.

44. Zala vármegye területére.¹

b)

csak oly községek határába, amelyek filloxera-zárlat alatt vannak.

45. Kis-Küküllő vármegye.

46. Kolozs vármegye és Kolozsvár sz. kir. város.

47. Nagy-Küküllő vármegye.

48. Szolnok-Doboka vármegye és

49. Torda-Aranyos vármegye területére.

III.

A szőlővesszők vagy használt szőlőkarók egyelőre egyáltalán nem szállíthatók:

50. Alsó-Fehér vármegye.

51. Besztercze-Naszód vármegye.

52. Brassó vármegye.

53. Csik vármegye.

54. Fogaras vármegye.

55. Háromszék vármegye.

56. Hunyad vármegye.

57. Maros-Torda vármegye.

58. Pozsony vármegye és Pozsony sz. kir. város.

59. Szeben „

60. Udvarhely „

61. Ugocsa „

62. Ung „ és

63. Vas „ területére.

¹ Lásd a földművelésügyi miniszter 1894. évi 73.593/VI/1. számú körrendeletét a 115. oldalon.

A II. és III. alatti általános szabály alól a földművelésügyi miniszterium, az érdekelt törvényhatóságok indokolt felterjesztésére, szállítási igazolványoknak közvetlen vagy a törvényhatóság útján való kiadása mellett, kivételeket engedhet meg.

szám

189---

Szőlővessző-szállítási igazolvány.

drab szőlővesszőt vármegye

községéből

városából

czíme alatt vármegye

községbe

városba

szállíthat.

Feladó vasut-hajó-állomás

Leadó vasut-állomás

Kelt Budapesten, 189.....évi hó napján.

A földművelésügyi miniszterium.

(P. H.)

miniszteri osztálytanácsos.

49. A földművelésügyi magy. kir. miniszter 1894. évi december hó 16-án 73.593/VI.—1. szám alatt kiadott körrendelete.

A szőlővesszőforgalom szabályozása iránt 1892. évi december hó 29-én 70.600. sz. a. kibocsátott rendelet II. a) 44. pontja alatt Zala vármegye azon vármegyék közé van sorozva, a melyek területére szőlővesszők és használt szőlőkarók csak szállítási igazolvánnyal csak oly községek határába van megengedve, a melyek már filloxera-zárlat alatt vannak, vagy a melyekben szőlőművelés nem volt.

Ez intézkedést oda módosítom, hogy Zala vármegyét áthelyezem az említett rendelet I. részében felsorolt ama vármegyék sorába, amelyek területére a szőlővesszők és használt szőlőkarók szállítási igazolványok nélkül szállíthatók.

Ehhez képest az ország (ide nem értve Horvát-Szlavon-országokat) bármely vidékéről, vagy bármely köz-

ségéből származó bármiféle szőlővesszők szállítási igazolványok nélkül, tehát szabadon szállíthatók Zala vármegye területére, kivéve a következő községeket s illetőleg határaikat és pedig:

a keszthelyi járásban:

1. Szántó,

a szent-gróthi járásban:

2. Barát-Sziget,

a kanizsai járásban:

3. Palin,

4. Nagy-Récse,

5. Sárszeg,

6. Ujudvar,

a pacsai járásban:

7. Kis-Rada,

8. Nagy-Rada,

9. Szabar,

10. Esztergál,

11. Hosszúfalu,

a letenyei járásban:

12. Letenye,

13. Béc,

14. Zajk,

15. Alsó-Szemenye,

16. Szent-Margita,

17. Csehi,

18. Szent-Adorján,

19. Keretye,

20. Lasztonya,

21. Lipe,

22. Marócz,

23. Erdőhát községek és

24. Nagy-Kanizsa r. tanácsú város határát.

Az 1—24. tételek alatt felsorolt községek határába szőlővesszők egyelőre egyáltalán nem, — még igazolvánnyal sem — szállíthatók, illetőleg az azokba való szállításra igazolványok nem szolgáltatathatók ki, s ha mégis kiszolgáltattak, érvényteleneknek tekintendők.

A földmivelésügyi m. kir. minister 1894. évi október hó 4-én 59.434. sz. a. kelt rendelete szerint külföldről származó szőlővesszők a földmivelésügyi m. kir. minister különleges engedélye és e célból kiállított különleges szállítási igazolványa nélkül nem hozhatók be az ország területére, sem az ország területén át nem szállíthatók.

A törvényhatóságoknak kötelességévé tétellett, hogy külföldről (ideértve Ausztriát is) és Horvát-Szlavon országokból származó és igazolvány nélkül a törvényhatóság területére szállított szőlővesszők behozatalát, továbbítását vagy kiszolgáltatását akadályozza meg, a szállitmányt kobja és égettesse el s e mellett, az 1883. évi XVII. törvénycikk 12. és 13. §-ainak rendelkezéseihez képest, a megrendelő, továbbító (szállító) vagy átvevő ellen az elkövetett kihágás miatt az eljárást indítsa meg.

Az 1. pont alatt idézett 1894. évi 59.434. számú földmivelésügyi ministeri rendelet kiegészítésül — a földmivelésügyi minister, 1895. évi október hó 15-én 78.380. szám alatt kelt rendeletével, a külföldről, nevezetesen Franciaországból, úgyszintén Ausztria és Horvát-Szlavonországokból származó szőlővesszőknek a szorosabb értelemben vett Magyarországra való behozatalát, valamint az országon való átvitelét, a szállitmány elkobzása, illetve származási helyére való visszaküldése, ezenfelül a megrendelő, továbbító (szállító) vagy átvevő ellenében az 1883. évi XVII. törvénycikk 12. és 13. §§. értelmében folyamatba teendő eljárás terhe mellett feltétlenül megtiltotta.

50. Az 1883. évi XVIII. törvénycikk:

„A magyar korona országai egyesített czímerének és az ország külön czímerének magánosok és magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek által való használhatóságáról.“

1. §.

A jelen törvénynek hatálybaléptétől kezdve magánosok, magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek közül az említett czímerek bármelyikét gyári vagy iparczikkeiken, áruikon, üzleti helyiségeiken, czímtábláikon, czímlapjaikon (etiquette), üzleti nyomtatványaikon stb. csak azok használhatják, kik arra a ministerelnöktől engedélyt nyertek.¹

Ezen engedélyt a ministerelnök a belügyminister, Horvát-Szlavonországot illetőleg a bán véleményének meghallgatása után adja meg.²

2. §.

A hitel- és pénzintézetek ezen czímerek használhatóságára szóló engedélyt csak törvény által nyerhetnek.

6. §.

Kik az állam egyedáruságának tárgyait képező czikkeket illetékes hatósági engedély mellett árulnak, például dohány-tözsérek, vagy állami hatóságok által felállított lottógyűjtődék, bélyegárudák stb., az illetékes úton nyert erre vonatkozó engedély alapján s a meddig az tart, az

¹ Az 1900. évi 10.259. számú belügyministeri körrendelet szerint az ország czímerének egyleti zászlókon, lobogókon való használata nem esik a jelen törvénycikk rendelkezései alá és nem is képezi engedélyezés tárgyát.

² Az ország czímerének használhatóságát tárgyzó jogositvánnyal csak az illető engedélyokmányban megnevezett személy vagy cég élhet. Annak hatálya tehát nem terjed ki az engedélyes utódára, valamint megszűnik, ha a cégben változás történik. (Ministerelnök 1888. évi 627. sz. rendelete.)

állam egyedáruságának tárgyaira vonatkozó czímtábláikon ezen czímereket is használhatják.

Hasonlag használhatják azok is, kik a m. kir. udvari czímet a fennálló szabályszerű eljárás mellett eddig megnyerték vagy ezentúl megnyerni fogják.¹

8. §.

Jogerőre emelkedett oly birói ítélet, mely a politikai jogok felfüggesztésére avagy hivatalvesztésre szól, az ezen czímerek használatára vonatkozó engedélynek érvényét megszünteti.

9. §.

Ezen czímereknek a jelen törvénybe ütköző használata kihágást képez és két hónapig terjedhető elzárással s háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő e czímereknek a jelen törvénybe ütköző használata Horvát-Szlavonországekban az ott hatályban levő eljárás szerint az illetékes hatóságok által.^{2 3}

¹ Az 1884. évi 29.722. sz. belügyministeri rendelet értelmében nyomdászok, könyvárusok a czímet csakis czím- és czégtábláikon és üzleti nyomtatványokon használhatják, míg szeszgyárak csakis gyáraik, nagyraktáraik, czím- és czégtábláik és nyomtatványaikon, de semmiesetre sem kimerési üzleteik czímtábláin és ez utóbbi üzleteikből származó nyomtatványaikon.

Az ország czímerének a pecsétben való használata csak állami és országos jellegű hatóságokat illet meg s azért ez magánosoknak, magánjellegű testületeknek, vállalatoknak és intézeteknek nem is engedélyeztetik. (1900. évi 46.669/I. sz. belügyministeri rendelet.)

² A magyar szent korona (tehát nem a czímer) képének üzleti nyomtatványokon való használata az 1883: XVIII. t.-cz. határozmányai alá nem esik. (Belügyminister 1896. évi 75.286. sz. rendelete.)

³ Mindazon esetekben, a midőn nemzeti lobogónak használata meg van engedve, a magánfél a czimeres nemzeti lobogót akadálytalanul használhatja s ez esetben az 1883: XVIII. t.-czikkbe ütköző (iparszerű) czimerhasználatról nem lehet szó. (Belügyminister 1895. évi 1.358. sz. rendelete.)

51. Az 1883. évi XX. törvénycikk:

„A vadásatról.“¹

A vadászati jogról.

1. §.

A vadászati jog a földtulajdonnak elválaszthatatlan tartozéka.

2. §.

Saját földbirtokán a tulajdonos, vagy az, a kinek az jogot vagy engedélyt adott, a vadászatot az ezen törvényben meghatározott korlátok között szabadon gyakorolhatja, ha az:

1. egy tagban, vagy összefüggésben álló részekben legalább 200 holdra terjed, (holdját 1600 □-ölével számítva) habár több határban fekszik, vagy utak, vasutak, csatornák, folyók vagy patakok által hasítottak is; vagy ha a földbirtok

2. kétszáz holdnál kisebb ugyan, de kertileg műveltetik és kerítéssel vagy árkolattal el van zárva, belső telket, szőlőt vagy állandó szigetet képez;

3. az egy tagban legalább — (holdját 1600 □-öllel számított) — 50 holdat tevő földbirtokok tulajdonosai összefüggésben levő földjeikre nézve a vadászati jog gyakorlására egyesülhetnek, a mennyiben az egyesített területek a 200 — (1600 □-öllel számított) — holdat megütik.

A vadak által tett károk megtérítéséről.

7. §.

A fővadak (szarvas, däm vad) által a vetésekben, ültetvényekben, vagy más gazdálkodási és erdészeti ágak-

¹ Összefügg a fegyveradóról és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. törvénycikkkel.

ban okozott minden kárért azon birtokos vagy haszonbérelő, kinek vadászterületén az említett fővad tenyésztetik, teljes kárpótlással tartozik.

E végre megkivántatik, hogy a kár a hatóság-nak¹ a kár elkövetésétől számítandó 8 nap alatt, felvehetés céljából bejelentessék.²

A vadászati tilalmakról.³

9. §.

Az általános vadászati tilalom tart február hó 1-től augusztus hó 15-ig, mely idő alatt hajtókutyákkal, (kopó, tascó, agár, komondor vagy egyéb hajtóebbel) egyáltalán nem szabad vadászni.

(Ettől eltérőleg tilos a vadászat?)

a) szarvasbikára október hó 15-től, däm vadbikára november hó 15-től július hó 1-ig;

b) szarvas, däm vad és öz-tehénre január hó 1-től, október hó 15-ig;

c) őzbakra január hó 15-től április 1-ig;

d) zergére deczember 15-től augusztus 1-ig; zergegidára pedig minden időben;

e) siket- és nyir-fajdkakasra június hó 1-től, márczius hó 1-ig, jérczékre pedig minden időben;

f) császár-madarakra deczember hó 1-től, fáczánokra és tuzokokra; február hó 1-től, augusztus hó 15-ig;

g) foglyokra január hó 1-től, augusztus 1-éig.

h) éneklő madárakra minden időben;⁴

¹ Községi elöljáróság (rendörkapitányság).

² Ragadozó állatok által okozott károk azonban, mivel az ily állatokat mindenki a saját földjén elpusztíthatja, meg nem térítetnek. (L. 13. §.)

³ Lásd a vadászatnak a halászati kiméleti tereken való tilalmát, illetőleg a halásatról szóló 1888. évi XIX. t.-cz. 26. §-át.

⁴ Lásd a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-cz. 57. és 95. §-ait.

i) minden más madárra, a 11. és 12. §-okban meghatározott kivételekkel, február hó 1-től augusztus hó 15-ig; a tilalmi időszak alatt sem a vadak fiait elfogni, sem a madarak fészkeit szándékosan érenteni vagy tojásaikat elszedni nem szabad, kivétetvén ez alól azon tulajdonosok vagy bérlők, kik a tojást ép a vadtenyésztés céljából szedetik.

10. §.

* A tilalmi időszakban, az első 14 napot kivéve, vadat általában, vagy ha a tilalom csak némely vadra vonatkozik, illet áruolni, venni, vagy nyilvános helyiségekben étlapra jegyezni nem szabad. *eddig*

11. §.

* A madarak közül kivételt képeznek a vándor- és vizimadarak; de ott, hol ez utóbbiak költenek, a párosodás és költés időszaka alatt a tilalom rájuk is kiterjed.¹

12. §.

Tiltott időszak alatt is szabad vadászni a seregekben vonuló vadludakra, vadkacsákra, vad- és szelid galambokra, keselyűkre és sasok, sólymok, kányák, vércsék, héják és ölyvek minden nemeire, valamint a nagy suholyra és végül a hollókra, szarkákra, varjakra, verebekre és seregélyekre; a seregélyekre azonban csak szőlők- és gyümölcsösökben. *eddig*

¹ Lásd a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-cz. 57. és 95. §-ait.

1883: XX. t.-cz.

13. §.

1 A ragadozó vagy kártékony állatokat, (ugymint: medvét, farkast, rókát, hiuzt, vadmacskát, nyestet, vad-disznót, borzot, tengeri nyulat, hörcsögöt, ürgét, görényt, menyétet, nyusztot, vidrát saját területén a birtokos bármikor elpusztíthatja, azonban esetben is, ha a vadászat bérbe volna adva; Ha azonban a pusztítást vadászati hajtókkal vagy bármennemű vadászatokkal akarja végbevenni, erre ez esetben a bérlő beleegyezését tartozik kieszközölni.¹

2 Oly vidékeken, hol a vaddisznók nagyobb mérvű károkat okoznak, a vadászterületek tulajdonosai, bérlői kötelesek az érintett kártékony vadakat lehetőleg pusztítani. *eddig*

14. §.

A vadászati területen talált házi macskákat és kóbor ebeket a vadászatra jogosított elpusztíthatja.

15. §.

Szabad időben is tiltatik minden szörmés vagy szárnyas hasznos vadat törökkel, hálókkel, hurkokkal elfogni vagy megölni, különösen tűzokokat ólmos esők alkalmával behajtani vagy agyonverni.

Kivétetnek a fenyves madarak, melyeket hurokkal és léppel fogni ~~szabad~~ időben is megengedtetik.

Tenyésztés céljából a befogás csak a vadászat tulajdonosai, bérlői vagy azok szakértő megbízottjai részére engedtetik meg.²

¹ A halakra nézve kártékony állatokra való vadászat megengedését illetőleg lásd a halászatról szóló 1888. évi XIX. t.-cz. 26. §-át, továbbá a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-cz. 57. és 95. §-ait.

² A vadnak tenyésztés céljából való befogása az arra jogosítottaknak tilalmi időben is meg van engedve. (Belügyminister 1894:1866. sz. rendelete.)

A 16. §.

A vadászat csak löfegyverrel, vagy lóháton bármilyen vadászebek használásával gyakorolható.

A vadászat gyakorlása közben a vetésekben, ültetvényekben vagy más gazdálkodási és erdészeti ágakban okozott minden kárért a vadászatot gyakorlók teljes kárpótlással tartoznak. A kár bejelentése, becslése és megtérítése a 7. §-ban megírt módon eszközölendő.

A vadászatra jogosítottakon kívül senkinek sem szabad a vadászati területre bármi fajú ebeket bocsátani; kivétnak a nyájörök, kik azonban kötelesek ebeik nyakára oly nehezéket függeszteni, mely első lábaik térdein alul három centiméter távolságra lóg alá.

A 17. §.

A sebzett vadat idegen területen üzni nem szabad. Ha a vadászatra jogosultak vadászebei idegen területre átmennek, ott az illető vadászatra jogosult által letartóztathatók mindaddig, míg gazdáik az okozott károkért teljes elégtételt nem adtak; a kártérítés iránti követelés joga az ebek le nem tartóztathatása esetén is fennmaradván.

A 18. §.

Kerítéssel kellőleg elzárt oly helyeken, melyeken a vad ki nem válthat, a tulajdonos vagy vadászati bérlő a vadászatot minden időben gyakorolhatja és megengedheti.¹

¹ Kerítéssel elzárt helyeken lőtt vadak szállítása a 9. és 10. §-okban meghatározott tilalmi időben csak a község elöljárósága által kiállított igazolvány mellett történhetik. (Lásd belügyminister 1883 : 38.871. sz. rendeletét)

A hivatalból való vadászatról.

A 19. §.

A ragadozó vadak elpusztítása végett a hivatalból való vadászatok megtartását, a mutatkozó szükséghez képest, esetről-esetre a közigazgatási bizottság, illetve annak elnöke engedélyezi.¹

A 22. §.

Ily vadászatokon ragadozó vadakon kívül más vadat löni nem szabad.

Aki más vadat lö, az a további vadásztól eltiltandó.

23. §.

Az ily vadászatoknál hajtók gyanánt közreműködni az illető hatóság rendeletére azon községek lakói kötelesek, amelyek érdekében a vadászat tartása engedélyeztetett.

Vadászati kihágások.

A 26. §.

Aki a tulajdonosnak, vagy ha a vadászat bérbbe van adva, a haszonbérlőnek engedélye nélkül vadász.^{2 3}

¹ A hivatalos vadászatra meghívottak, ha vadászjeggyel el látva nem is volnának, a vadászatban részt vehetnek. Lásd a fegyveradóról és vadászati adóról szóló 1883 : XXIII. t.-cz. 7. §-át.

² Fegyverrel idegen vadászterületre való lépés vadászati kihágást képez. (Belügyminister 1891 : 3188. sz. rendeletere.)

³ Vadnak pusztá kézzel való elfogása, vagy kutya általi elfogatása nem mint vadászati kihágás, hanem mint jogtalan elsajátítás a btkv. 367. §-ába ütköző vétséget képez. (Belügyminister 1887 : 5869., 1894 : 542. és 1894 : 3556. sz. rendeletei.)

27. §.

Ha az orvvadászat éjjel¹ vagy kerített helyen, vagy tiltott eszközökkel² történt, vagy ha az orvvadász álcázva, avagy másképpen ismeretlenné téve találtatik, vagy ha nevét eltagadja, avagy álnévvel azt, aki tetten kapja, félrevezetni igyekszik, vagy azt veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog vagy erőszakot használ. *a szertek felindításig*

Azonfelül, a mennyiben az elszámolt esetek a büntető törvénykönyvekben is tiltott cselekményt képeznek: a bünvádi eljárás külön megindítandó.

28. §.

Ha a haszonbérbe adott vadászati téren a tulajdonosok valamelyike a haszonbérletet, vagy azt, aki ennek engedélyével vadász, megtámadja vagy akadályozza.³

29. §.

Aki tiltott időben vadász. *a legyőzött elkövető*

30. §.

Aki a vadak fiait elfogja, a madarak fészkeit (kivéve a 12. és 13. §-okban említett ártalmasokét) elrombolja, tojásait elszedi, 1 forinttól 10 forintig terjedhető pénzbüntetéssel sújtandó.⁴

¹ Éjjeli idő nyáron körülbelül esti 7 órától reggel 5-ig; télen este 6 órától reggel 6-ig; tehát a sötétség beálltától virradatig.

² Tiltott eszközök: török, csapdák, vadfogókészülékek stb. Tilos orvvadászati eszközök elkövetők. (Belügyminister 1891. évi 3286. sz. rendelete.)

³ Szóbeli megtámadás is ezen szakasz alapján büntetendő. (Belügyminister 1887. évi 4351. sz. rendelete.)

⁴ Lásd a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-cz. 57. és 95. §-ait.

31. §.

A ki tiltott időben hasznos vadat lö, ¹ árul, vagy vesz. ^{2 3}

Ezenkívül a lefoglalt vad a helyi szegények javára elkobzandó.

32. §.

A ki ebét szándékosan valamely reá nézve tilos vadászati térre viszi, úgyszintén az is, a ki a nyájörző ebekre vonatkozó intézkedés ellen vét. ^{4 5 6}

36. §.

A pénzbüntetések fele mindenkor a feljelentőt illeti; a másik fele azon község szegényei javára esik, melynek határában a kihágás elkövetetett.

¹ Idült sérülésben lévő vadnak a tilalmi időben való lelövése tárgyában kiadott 1893. évi 63 202. sz. belügyministeri rendelet. (Lásd 130. oldalon.)

² Az országban honos vadaknak tilalmi időben való behozása az esetben is kihágást képez, ha a behozatal és árusítás idejében azon vadra nézve külföldön tilalmi idő nem állott fenn; az országban nem honos vadaknak az itteni tilalmi idő alatti behozatala és árusítása kihágásnak nem minősíthető. (Belügyminister 1886. évi 1658. kihágási sz. a. kelt rendelete.)

³ A vadászati törvény által ivar szerint külön-külön határidejű tilalom alá helyezett vadak szállításánál a nemző (ivar) részeknek láthatóknak kell lenni. (Pénzügyminister 1883: 48.923. sz. rendelete.)

⁴ Nyájtulajdonosok, kik nyájörző kutyákat szabályszerű kolonczczal ellátva adták át juhászaiknak, nem büntethetők azért, ha az illető kutyák mégis szabálytalan kolonczczal találtak idegen vadászterületen, hanem csak maguk a juhászok egyedül. (Belügyminister 1892. ápril 30-án 1164. kihágási sz. a. kelt rendelete.)

⁵ Vadászat közben ebnek tilos vadászati térre vitele csak akkor képez kihágást, ha ez szándékosan történt. (Belügyminister 1888. évi május 10-én 2003. sz. a. kelt rendelete.)

⁶ A vadásztörvény szerint a vadászati területen talált kóbor ebek a vadászatra jogosított által elpusztíthatók; minélfogva a vadászterületen szabadon járó kutya a kerülő által büntetlenül lelőhető. (Curiai döntvény 1892: 3551. és 1894: 1091. sz.)

38. §.

Ha valamely vidéken az orvvadászat s a vadnak tilalmi időben való lövetése igen gyakoriakká válnak, a belügyminister elrendelheti, hogy azon vidéken, valamint azokon is, a hol az orozva lőtt vad eladatni szokott: a vadak eladása, szállítása vagy vásárlása, a vad jogos szerzését bizonyító igazolványok előmutatása mellett történjék.¹

Ily igazolványul szolgál az eladóra vagy szállítóra nézve azon vadászati terület tulajdonosának vagy bérlőjének, vagy ezek megbizottjának az illetékes községi elüljáróság által láttamozandó bizonyítványa, a kitől a vad szereztetett.

A bizonyítványon vagy szállítólevélen megjelölendő a vad faja, neme és mennyisége.

Az eljárásról.

39. §.

Az előbbi fejezetben meghatározott büntetéseknek kiszabása végett az illetékes bíróság nemcsak a vadászattulajdonos, vagy haszonbérbe adó, avagy haszonbérbe vevő panaszára, hanem a 29., 30., 31. §-ok eseteiben a közrend fentartására felállított hatósági vagy községi elüljáróknak feljelentésére hivatalból is tartozik eljárni².

42. §.

A vadászat tulajdonosa vagy haszonbérlője és a felvigyázó személyzet, nemkülönben a közrend fentartására hivatott közegek jogosítva vannak minden-

¹ A vadak jogos szerzését igazoló bizonyítványok kötelező előmutatására vonatkozó rendelet megszegése kihágást képez. (Belügyminister 1895. évi 92.672. sz. rendelete a 129. oldalon.)

² Lásd az 1894: 30.683. sz. belügyministeri rendeletet a 131. oldalon.

kit, kit tilos vadászatban kapnak, ha magát fel nem ismerhetővé tette, nevét eltagadta, vagy állandó lakhelye ismeretlen, a legközelebbi községi hatósághoz kísérni, hogy ott kiléte kiderítettessék.

43. §.

Vadászati kihágásokra nézve a hatósági illetőséget az elkövetés helye határozza meg.

Ha az elkövetés helye szerint több birói hatóság lenne illetékes, ezek közül a panaszló szabadon választhat.

46. §.

Ha a vadászati kihágás miatt a kihágási bíróságnál a tett elkövetése napjától számítandó három hó alatt panasz vagy feljelentés nem történik, a kihágás büntetési hatósága elévül.

Ha azonban a büntető törvények alá tartozó eset forog fenn, az elévülési idő is a büntető törvények értelmében határoztatik meg.

47. §.

A vadászati kihágások elítélése ezután is az 1880: XXXVII. t.-cz. 41. §-a értelmében illetékes közigazgatási hatóság hatásköréhez tartozik.^{1 2}

52. A vadak jogos szerzését igazoló bizonyítványok előmutatása tárgyában a m. kir. belügyminister által 1895. november hó 14-én 92.672. sz. a. kiadott rendelet.

A vadászatról szóló 1883: XX. t.-cz. 38. §-a értelmében, ha valamely vidéken az orvvadászat s a vadnak tilalmi időben való lelövetése igen gyakoriakká válnak, a m. kir. belügyminister

¹ Vadászati kihágást elkövetőtől a nála talált lőfegyver, mint bűnjel, a büntetés folyományaként az 1879: XL. t.-cz. 12. és az 1878: V. t.-cz. 61. §-a alapján elkobzandó. (Belügyminister 1891: 3679. sz. rendelete.)

² Lásd az 1895: 1575. sz. belügyministeri rendeletet a 132. oldalon.

elrendelheti, hogy azon vidéken, valamint azokon is, ahol az orozva lőtt vad eladatni szokott: a vadak eladása, szállítása vagy vásárlása a vad jogos szerzését bizonyító igazolványok előmutatása mellett történjék.

Minthogy azonban az ily intézkedés megszegésére vonatkozólag az 1883 : XX. t.-cz. büntető határozatokat nem tartalmaz, az 1879 : XL. t.-cz. 1. §. alapján ezennel kijelentem, hogy aki a vadászatról szóló 1883 : XX. t.-cz. 38. §-a alapján már eddig kiadott, valamint ez után kiadandó és valamely vidéken az eladandó vagy elszállítandó vadak jogos szerzését igazoló bizonyítványok előmutatására kötelező belügyministeri rendeletet megszegi, kihágást követ el és 100 forintig terjedhető és a hivatolt törvények értelmében elzárásra átváltoztatandó pénzbüntetéssel büntetendő.

53. Az idült sérülésben levő vadnak a tilalmi időben is lelőhetésével üzött visszaélések meggátlása tárgyában, a m. kir. belügyminister által 1893. évi augusztus hó 3-án 63.202. szám alatt kiadott körrendelet.

Általánosan elfogadott vadász-szokás szerint az előzőleg már megsebesített és idült sérülésben levő vadat a vadászatra jogosítottnak a tilalmi időben is le szabad lőnie, mert az sebeiben amúgy is többnyire elpusztul, vagy ha életben marad is, lassankint annyira elgyöngül, hogy a továbbtenyésztésre képtelenné válik s így lelövésével nemcsak hogy nem veszít a vadállomány, de még nyer azáltal, hogy az ivadékok elkorcsosodásának ily módon való bekövetkezése meggátoltatik. Azon szokás tehát, mely a megsebesített s a vadállományra ugyis elveszett vadat kinjaitól megszabadítja, kifogás alá a vadászati törvény intenciói szempontjából sem eshetik.

Ámde a tilalmi idő alatt sokszor megtörténik az is, hogy egyesek szándékosan lőnek oly vadat, amelyről tudják, hogy arra a törvény szerint akkor vadászni nem volna szabad, s tetten éretvén, a megérdemelt büntetés kikerülése végett rendes mentőségük az, hogy a vad idült sebben szenvedett, s így csak az általános vadász-szokást követték, midőn leterítették a kérdéses vadat.

Ez utóbbi esetben tehát csak a vadorzás támogatására és a vadászati törvény kijátszására szolgál az a körülmény, hogy az állítólagos idült seb létezését utólagosan megállapítani nem lehet, míg az előbbi esetben a vad jóhiszemű elejtője alaptalan gyanúsításoknak, sőt a hatóság részéről zaklatásoknak lehet kitéve.

Hogy tehát a jóhiszemű eljárás menthető, ellenben az öntudatosan elkövetett vadászati kihágás elpalástolása megnehezítve legyen, a földmivelésügyi m. kir. minister úrral egyetértőleg ezennel elrendelem, hogy oly esetekben, amidőn valaki vadászat közben egy már korábban megsebesített oly vadat hoz terítékre, amelyre a kérdéses időben az 1883 : XX. t.-czikk értelmében a vadászat tilos, jóhiszemű eljárásának beigazolhatása céljából köteles a lelőtt vadat csonkitatlanul és így az őzbakot vagy agancsárt agancsaival együtt az illető község elüljáróságának 24 óra lefolyása alatt, a szegényalap javára leendő értékesítés céljából, átszolgáltatni; a községi elüljáróság, esetleg rendőrkapitány pedig a szakszerű lelet felvételéről köteles gondoskodni annak kiderítésére, hogy a lelövés a vad idült sebzése folytán okszerű volt, tehát vadászati kihágás esete nem forog fenn.

54. A fegyveradó és vadászati adó elleni kihágások körüli eljárás tárgyában, a m. kir. belügyminister 1894. április 24-én 30.683. sz. alatt kelt rendelete.

A fegyver- és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. 39. §-a köteleességévé teszi az állami csend- és rendőröknek, valamint a törvényhatósági közbiztonsági közegeknek: mindazokat, kik akár lőháton, akár egyéb módon vadásznak, vadászjegyeik előmutatására felszólítani.

Orvvadász ellen, minthogy a tilos területen való vadászat az 1883 : XX. t.-czikk 39. §-a értelmében nem képez hivatalból üldözendő kihágást, a csendőr csak a vadászterület tulajdonosának vagy bérelőjének, illetve ezek megbízottjának kérelmére van hivatva fellépni, a tilos időben vadászók ellen azonban hivatalból, tehát felszólítás nélkül is. A vadász-fegyver az

elejtett vaddal együtt mindegyik esetben lefoglalandó s az eljárásra illetékes hatóságnak beszo­l­gáltatandó, mely hatóság azután azoknak elkob­zá­sa, esetleg a tulajdonosnak leendő kiadása tekintetében az ítéletben intézkedend.

A fegyver- és a vadászati adóra vonatkozó törvény elleni kihágások eseteiben, nevezetesen ha valaki vadászati jegy nélkül, vagy másnak nevére szóló, vagy érvényességére nézve már lejárt, vagy meghamisított vadászati jeggyel vadász, adóköteles fegyverét az adó alól elvonja, eltitkolja, csak akkor foglalandók le s szállítandók be az illetőknél talált lőfegyverek, ha ez közbiztonsági szempontból szükségesnek mutatkozik, vagy ha a fegyvertartáshoz helyhatósági szabályrendelettel engedély kívántatik s ilyent az illető előmutatni nem képes, vagy egyéb büntetendő cselekmény s forog fenn.

Házkutatás — fegyveradó jövedéki kihágás eseteiben — a fennálló szabályok értelmében egyáltalán nem eszközölhető.

55. Vadászati kihágáson tetten ért egyéneknél talált lőfegyver elkob­zá­sa tárgyában a m. kir. belügyminister 1895. évi január hó 27-én 1575/V. b. sz. a. kiadott rendelete.

Az orvvadászattal foglalkozó egyének a köz- és vagyon­biztonságra nézve is veszélyes egyének lévén, az említett intéz­kedés nem zárja ki azt, hogy a vadászterület tulajdonosának vagy bérlőjének felszólítása nélkül is a csendőrök az ismert orvvadá­szoktól tettenérés esetén a fegyvert lefoglalják s őket a közsé­gi elüljáróságnak a kihágás tényének beigazolása céljából előállit­hassák.

A fegyver- és vadászati adójövedéki kihágások eseteiben pedig az illetőknél talált lőfegyverek, mint alkalmas zálogok, az 1883 : XXIII. t.-cz. 40. §-a értelmében akkor is lefoglalandók és beszállítandók, ha a vadászati jegyét bármely okból elő nem mutató egyén a felszólító csendőr előtt ismeretlen; ha pedig a felszólító csendőr célszerűbbnek tartja a jövedéki kihágással vádolt egyént a község elüljárósága elé állítani, a hivatalos közegek együttes köteleességét képezi a kihágás tényének és a

vadászatnál használt fegyver minőségének és vadászatra alkalmas voltának már a tényleírás alkalmával olykép leendő pontos meg­állapítása, hogy a további vizsgálatnál biztos támpontul szolgáljon, s annak sikere a fél tagadásával meghiúsítható ne legyen.

56. Az 1883. évi XXIII. törvénycikk:

„A fegyveradóról és vadászati adóról.“¹

Általános intézkedések.

2. §. *innét*
Fegyveradót fizet mindenki a birtokában levő vadá­szatra használható lőfegyverek után; úgyszintén azon fegyverek után, melyek családtagjai, vadászcselédjei, a vadak gondozására és erdőterületek őrzésére alkalmazott cselédjei, valamint mező-, szőlő-, vagy erdőgazdaságban alkalmazott csöszök, pásztorok és erdőkerülők birtokában vagy használatában vannak.

3. §.
A fegyveradón kívül vadászati adót fizet az: ki a vadászati jogot és annak gyakorlását szabályozó törvények által a vadászat gyakorlására jogosítva van és ezen joggal a törvényszabta korlátok között akár saját földbirtokán, akár más földjén élni kíván.

Az, ki fegyvert nem tart, de lóháton és bárminemű ebekkel vadászik, csak vadászati adót fizet.

4. §.
Ugy a fegyveradó, mint a vadászati adó fizetése alól az uralkodó család tagjai ki vannak véve. *eddig*

¹ Összefügg a vadásatról szóló 1883. évi XX. t.-cz.-kel. Lásd az ezen törvénycikk végrehajtása iránt kiadott 1883 : 38.871. sz. belügyministeri rendeletet (a 139. oldalon).

5. §.

A fegyveradó alól kivételnek:

- a) közintézetekben, nyilvános gyűjteményekben, közhatóságoknál őrzött fegyverek;
- b) emlék- vagy családi ereklyeként tartott fegyverek;
- c) magánosok oly fegyvergyűjteményei, melyekben már használaton kívül levő, régi szerkezetű fegyverek tartatnak;

- d) a kizárólag czéllövészetre használt fegyverek;
- e) a csendőröknek, az állami rendőröknek, törvényhatósági, városi, állandóan alkalmazott községi rendőröknek, fegyőröknek, pénzügyőröknek fegyverei;^{1 2}

f) a felesketett erdőtiszteknek és a kir. erdőfelügyelőségi személyzetnek szolgálati használatra rendelt fegyverei;

g) az erdőőröknek fegyverei azon esetben, ha ezen egyének az 1879 : XXXI. t. cz. 37. §-ában, Horvát-Szlavonországokban az ott érvényben lévő törvényben megszabott minőség alapján lettek felesketve;³

h) a közös hadsereg és honvédség tisztjeinek és legénységének vadászatra nem használt fegyverei;

i) puskaműveseknél és löfegyver-árusoknál eladásra szánt fegyverek.⁴

¹ A földmivelésügyi m. kir. minister 1896. július hó 4-én 23.806. valamint az ugyanazon évi 63.845. sz. alatt kelt rendeleteiben a vadászatra nem alkalmas Werndl-féle löfegyverek viselését úgy a községi, mint a magánosok által tartott mezőőröknek is megengedte, tehát az ezek használatában levő (golyós) fegyverek szintén adómentességet élveznek. Ugyancsak az utóbb hivatkozott rendelet értelmében, ha a mezőőrök — hatósági engedéllyel — vadőriteendőket is végeznek, az 1883. évi XXIII. t. cz. 6. §-a alapján vadászfegyverrel is elláthatók.

² Lásd a vasuti pályáőrök birtokában levő fegyverek adómentessége tárgyában 1889 : 27.061. sz. a. kiadott pénzügyministeri rendeletet (a 143. oldalon.)

³ Lásd e pontok rendelkezéseit körülíró 1897. évi 65.154/VII. földmivelésügyi és az 1891 : 6755. sz. pénzügyministeri rendeletet (a 144. oldalon.)

⁴ Lásd az ezen törvény végrehajtása iránt kiadott utasítást (a 145. oldalon.)

6. §.

A vadászati adó alól kivételnek:

a) a külhatalmak követei és consulai, valamint a követségek és konzulátusok személyzetének tagjai, ha nem belföldiek;

b) a vadászterületek tulajdonosainak, vagy bérlőinek szolgálatában álló vadászcselédek;

c) a vadak gondozására és vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédek;

d) a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csőszök, pásztorok, erdőkerülők;

e) a hatóságilag fölesketett erdőtisztek, erdőőrök és a kir. erdőfelügyelőség személyzete.¹

(Az ezen szakasz b), c), d), e) pontjai alatti személyek azon vadászterületen, melyen alkalmazva vannak. vadászatra is használható fegyvert csak a vadászterület tulajdonosának, illetőleg bérlőjének engedelmével használhatnak és csak a vadászati törvény korlátai között vadászhatnak; más vadászterületeken azonban a vadászatot még a vadászati törvény korlátai között is csak a vadászati adó befizetése mellett gyakorolhatják.)

Az ezen §-ban megállapított adómentesség igazolásul szolgál; az a) alatt említett egyéneknél a vadászati ingyenyegy [34. §.], a b), c) és d) pontok alatt említett egyéneknél a fegyveradó-igazolvány [34. §.], az e) pont alatt említett egyéneknél pedig az eskübizonyítvány eredetije vagy hiteles másolata.

Az erdőszeti szakiskolák hallgatói azon kedvezményben részesíttetnek, hogy a 9. §-ban egy évre megállapított vadászati adó felét fizetik.²

¹ Lásd e pont rendelkezését körülíró 1887. évi 65.154/VII. sz. földmivelésügyi ministeri rendeletet (a 144. oldalon.)

² Lásd az ezen törvény végrehajtása iránt kiadott utasítást (a 145. oldalon.)

7. §.

Hegyvidékeken, a hol a természeti viszonyoknál fogva a dúvadak (farkas, medve) elszaporodtak, azokat a birtokos, illetve bérlő saját területén elpusztíthatja azon esetben is, ha vadászati jeggyel ellátva nincsen.

Azok, kik a vadászatról szóló törvény 19—24. §-aiban körülírt hivatalos vadászatra meghívottnak, abban részt vehetnek a nélkül, hogy vadászati jeggyel ellátva legyenek.¹

A fegyveradó és a vadászati adó mértéke.

8. §.

A fegyveradó egy évi összege tesz:

- a) ~~egy forintot~~ minden darab egycsőű puska után;
b) ~~két forintot~~ minden darab kétsőű puska után.

9. §.

A vadászati adó egy évi összege ~~ezenkor forintban~~ *24 koronában* állapítatik meg.

10. §.

Azoknak, kik a vadászatot 30 napot meg nem haladó idő tartama alatt kívánják gyakorolni, megengedettik, hogy ~~12 forint~~ *12 kor* lefizetése mellett 30 napra szóló vadászati jegyet váltsanak.

11. §.

Ugy a fegyveradóra, mint a vadászati adóra nézve az adóév augusztus hó 1-ső napján kezdődik és a következő év július hó 31-ik napján végződik. *eddig*

¹ Lásd ezen törvény végrehajtása iránt kiadott utasítást a 145. oldalon.

22. §.

A községek elöljárói (a városok adóhivatalai) kötelesek külön nyilvántartást vezetni:

- a) azokról, kik fegyveradót fizetnek;
b) azokról, kik adómentes fegyverek birtokában vannak;
c) azokról, kik a vadászati adót és fegyveradót a kir. adóhivatalnál fizetik.

A fegyveradót, valamint a fegyveradót és vadászati adót fizetők névjegyzéke a járás első tisztviselőjének és az illetékes rendőrségnek (csendőrségnek) az ellenőrzés gyakorlása végett kiadandó.

Jövedéki kihágások és azok büntetése.

32. §.

Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek; a vadászati jog tulajdonosai, haszonbérlői, gazdatisztjei és az erdők, szőlők és mezők felügyeletével megbízott személyek pedig jogosítva vannak azokat, kik akár löfegyverrel, akár lóháton és bármennemű ebek használatával vadásznak, a vadászati jegy előmutatására felszólítani.¹

40. §.

Ezen felszólításra a vadászó vadászati jegyét előmutatni köteles; a ki pedig azt bármely okból elő nem mutatja, tartozik a vadászattal azonnal felhagyni, és ha ismeretlen, a felszólító kívánatára akár nevét és lakását megmondani a célból, hogy ezeknek bizonyítására szorítható legyen, ~~alkalmas zálogot adni,~~ akár a felszólítót a

¹ Lásd az 1890. évi 61.219. sz. belügyministeri rendeletet a 146. oldalon.

legközelebbi község elüljáróságához követni, hogy kiléte ottan kiderítették. *eddo*

41. §.

Azok, kik a jelen törvény rendelkezését megsértik: jövedéki kihágást követnek el, mely birsággal büntetendő.

f 42. §.

Jövedéki kihágást követ el:¹

1a) az, ki vadászati jeggyel bir, azt azonban a 39. §-ban említetteknek felszólítására elő nem mutatja;

2b) az, ki a 39. §-ban említettek felszólítására a vadászattal azonnal fel nem hagy, azoknak sem nevét, sem lakását meg nem mondja, ~~zálogot nem ad~~ vagy a felszólítót a legközelebbi község elüljáróságához követni nem akarja, vagy a felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be;

3c) az, a ki saját nevére szóló jegyét használat végett másnak adja át;

4d) az, a ki a nélkül, hogy vadászati jeggyel birna, vagy másnak nevére szóló, vagy érvényességére nézve lejárt vadászati jegy használatát mellett vadászik;

5e) az, a ki meghamisított vadászati jegy használatát mellett vadászik;

6f) az, ki adóköteles fegyverét az adó alól elvonja, eltitkolja, vagy az 5. §. b), c), d), e) és f) pontjai alatt adómenteseknek nyilvánított löfegyvereket vadászatra használja.

ol 44. §.

Ha a 42. §. b) pontja alatt említett esetekben a felszólított egyén fegyvere használatával vagy azzal

¹ Lásd az 1894. évi 30.683/V. b. és 1895. évi 1575/V. sz. belügyministeri rendeleteket (a 131. és 132. oldalon). Az eljárás hivatalból indítandó meg.

való fenyegetőzés mellett áll ellent az illető község elüljáróságához öt bekisérni kívánóknak, vagy más, a büntető törvényekben tiltott cselekvényt követ el, ellene külön a bűnvádi eljárás is megindítandó.

Ily eljárás alá tartozik a vadászati jegynek meghamisítása is [42. §. e) pontja].

ol 45. §.

A 42. §-ban említett eseteket a jelentést tevő az illető községi elüljáróságnál jelenti be, mely 3 nap alatt az illetékes kir. adófelügyelőt értesíteni tartozik.

ol 46. §.

A 42. §-ban elősorolt jövedéki kihágások elévülnek, ha a tett elkövetése napjától számítandó hat hónap alatt a kir. adófelügyelő a jövedéki vizsgálatot meg nem indítatja. Ha oly cselekvény forog fenn (44. §.), mely a büntető törvény alá esik, az elévülési időt a büntető törvény határozza meg.

f 49. §.

A befizetett birságnak egy harmada a jelentéstevőt, egy harmada az államkincstárt és egy harmada azon községet illeti, melynek határában a felszólítás történt (39. §.), illetőleg a fegyvertitkolás miatt elmarasztalt fél állandóan lakik. *ead mege*

57. A fegyveradóról és vadászati adóról szóló 1883. évi XXXI. t.-cz. végrehajtása iránt a m. kir. belügyminister 1883. június hó 29-én 38.871. sz. a. kelt körrendelete.

I.

Hogy az 1872. évi VI. és 1875. évi XXI. t.-czikkek az addig hazánkban elhanyagolva volt vadászati viszonyok rendezését célzó üdvös intézkedések mellett sem bizonyultak eléggé hatályosoknak

a gyakorlati életben, ennek oka azon sajnós körülményen kívül, hogy a nagyközönség általában véve még mindig nem lévén áthatva annak felismerésétől, hogy a vadállomány czélszerű kimélése és fentartása az ország mily fontos közgazdasági tényezőjévé válhatik, a hasznos vadak pusztításától nem tartózkodott, a törvényhatóságoknak a törvény végrehajtása körül nem a kellő erélylyel tanusított eljárásában is keresendő.

Különösen áll ez a törvénynek a hasznos vadak és hasznos madarak oltalmazására irányult rendelkezései pontos betartásának nem kellő ellenőrzésében és a vadászatot vadászati jegy váltása nélkül gyakorolt egyénekkel szemben a törvény szigorú alkalmazásának mellőzésében.

A vadászatról szóló és az „Országos Törvénytár”-ban folyó évi márczius hó 25-én kihirdetett 1883. évi XX., valamint a fegyveradóról és vadászati adóról szóló s folyó évi április hó 13-án közzétett 1883. évi XXIII. t.-cikk, az eddigi vadászati törvények czélszerűeknek bizonyult intézkedései kivételével, azoknak az idő folyamán több tekintetben kimint hiányait megfelelő rendelkezésekkel pótolta ugyan; de a mint az eddigi tapasztalás tanusítja, a legjobb törvénytől várt üdvös eredmény is meg hiúsul, ha annak rendelkezései a nagy közönség és hatóságok által legpontosabban be nem tartatnak.

Oly célból tehát, hogy a szóban levő törvények által elérni kívánt cél biztosítsassék, a m. kir. pénzügyminister úrral egyetértőleg a törvényhatóságot a következőkre kívántam figyelmeztetni és felhívni:

1. Saját hatáskörében hasson oda, hogy a vadászatról szóló 1883: XX. t.-cikknek a hasznos vadak és hasznos madarak pusztításának meggátolására és megoltalmazására vonatkozó intézkedései jótékony hatású horderejéről és következményeiről a lakosság kellően felvilágosítsassék.

2. Felügyelettel legyen az iránt, hogy az 1883. évi XX. t.-cz. 3. §-ban körülírt vadászterületek a törvény rendelkezéséhez képest kellő közhirrre tétel után nyilvános árverésen bérbe adassanak, s a bérjövedelmek a törvényben megjelölt célra fordítsanak.

3. Az 1883. évi XX. t.-cz. 9. és 10. §§-ban megállapított tilalmak ellenében elkövethető visszaélések megelőzése és meg-

akadályozása czéljából azon intézkedést léptetem életbe, hogy a szarvas, dámvad és őz csak úgy szállítható és elárusítható ha azokon a nemzörések láthatólag meghagyattak; továbbá, hogy a tilalmi időszakokban a vadnak a fentebbi 10. §. szerint — az első 14 napot kivéve — tiltott adásvevésén és nyilvános étlapra jegyzésén kívül szállítása is szigorúan tiltatik.

Ezen kellő módon kihirdetendő rendelkezés ellenére szállított vadak lefoglalandók és a helyi szegények javára elkobzandók.

Ezen rendelkezés azonban nem vonatkozik a kerítéssel, az 1883. évi XX. t.-cz. 18. §-a határozványának megfelelően elzárt helyeken bármikor lehető vadak szállítására, de lehető visszaélések meggátolása végett ezennel elrendelem, hogy az ily helyeken lőtt vadak szállítása a 9. és 10. §§-ban megállapított tilalmi időben igazolványok mellett történjék.

Ily igazolványul szolgálnak: az illető vadászati terület tulajdonosának vagy bérelőjének, vagy ezek megbízottjainak az illetékes községi elüljáróság által láttamozandó bizonyítványa. A bizonyítványon vagy szállítólevelen megjelölendő a vad neme és mennyisége.

4. A fegyveradóról és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. végrehajtása iránt külön füzetben összeállított „Utasítást”, melyben ezen törvény szövege is benfoglaltatik, példányban oly felhívással küldöm meg a törvényhatóságnak, hogy azokból egy-egy példányt a megye alispánjának, a járások szolgabíráinak (városi polgármestereknek), a megye területén levő községek elüljáróinak (körjegyzőségeknek) a legkisebb halogatás nélkül azonnal megküldvén, az ezen törvény és utasítás szerint előirt teendők pontos foganatosítása tekintetében szigorú és állandó felügyeletet gyakoroljon, az intézkedésre és eljárásra hivatott alattas hatóságokat és hatósági közegeket pedig a reájuk ruházott teendőknek mindenkor teljes készséggel és pontossággal leendő teljesítésére utasítsa.

5. A szóban levő törvények elleni kihágások elkövetésének megelőzése s illetve ellenőrzése czéljából különösen intézkedjék és hatályos felügyelettel viseltessék az iránt, hogy a fegyveradót, úgy a fegyveradót és vadászati adót fizetők névjegyzéke, az 1883. évi XXIII. t.-cz. 22. §-ában s az „Utasításnak” ezen

§-ra vonatkozó 2. jegyzetében foglalt rendelkezéséhez képest a községi elöljárók (városi adóhivatalok) részéről illető szolgabíráknak (polgármestereknek) s utóbbiak útján az illető csendőrségi szakasziparancsnokoknak, városi rendőrkapitányoknak pontosan megküldetvén, ezen névjegyzékeket egyszersmind a rendelkezés alatt álló közbiztonsági közegeknek azon utasítással adassa ki, hogy a vadászokat kellően ellenőrizték, azon vadászó egyéneket, kiknek neve a kezükön levő névjegyzékben elő nem fordul, az 1883. t. cz. 39. §-a alapján a vadászati jegyek előmutatására felhívják s azok ellen, kik a felhívásnak eleget nem tesznek, az elébb idézett törvény 40. §-a értelmében eljárni s általában a szóban levő törvények ellen elkövetett és tudomásukra jutott vadászati és jövedéki kihágási esetekről az illetékes hatóságnak jelentést tenni felelősség alatti kötelességöknek tartásák.

Egyszersmind az 1883. évi XXIII. t. cz. 42. §-a d) pontjában körülírt kihágás elkövetésének szigorúbb ellenőrizhetése céljából rendelje el, hogy a vadászjegyet váltott egyének névjegyzéke minden év szeptember hó 1-vel a község- (város-) házában kifüggesztessék.

6. A községi elöljárók és városi adóhivatalok utasítandók, hogy a szükségelt és az „Utasításban“ foglalt minták szerint kiállított nyomtatványokat az illető királyi adóhivataloktól szerezzék be.

7. Az 1883. évi XXIII. t. cz. folyó évi július hó 1-vel lépven életbe: tekintettel azonban a jelen évnek már előrehaladt voltára és az ezen törvény véghajtásánál szükségelt nyomtatványok szétesztása körül közbejöheto némi késedelemre, a pénzügyminister úr velem egyetértőleg a folyó évre nézve kivételesen megengedendőnek találta, hogy azon bejelentések, melyek ezen törvény 54. §-ának a), b) és c) pontjai szerint a folyó évi július első felében lennének henyujtandók, ugyanazon hónap utolsó napjáig kifogás és nehézség nélkül éppen úgy elfogadtassanak, mint a d) pont szerint az adómentes fegyverekről már korábban a kir. adóhivataltól nyert bejelentési bizonyítványok bemutatására az egész július hó folyama van kitűzve; az e) pont szerint pedig az 1883. évi június hó végéig terjedő időre váltott vadászati jegyek érvénye ugyanazon év július hó végeig lett kiterjesztve.

Végül értesitem a törvényhatóságot, hogy az utóbb említett törvény 1. §-a által a vadászatnak és vadászatra használható fegyvereknek megadóztatásáról szóló 1875. évi XXI. t. cz. hatályon kívül helyezettvén: önként következik, hogy az utóbb idézett törvény alkalmából időnkint kibocsátott pénzügyministeri kör- és szabályrendeletek is, a mennyiben azok az új törvény határmányaiával és a most kiadott „Utasítással“ ellentétben állanak, hatályon kívül helyezetteknek tekintendők.

58. *A vasuti pályaörök birtokában levő fegyverek adómentessége tárgyában, a m. kir. pénzügyminister 1889. évi május hó 27-én 27.061. sz. a. kelt körrendelete.*

Az 1887. évi február hó 28-án 9591. sz. alatt kelt körrendelettel kijelentetett, hogy a m. kir. államvasutak vonalai mentén, s az állomási helyeken alkalmazott vasuti örök¹ birtokában levő, az állam tulajdonát képező s tisztán csak az élet- és vagyonbiztonság őrzésére rendelt, vadászatra nem használt, jobbára közönséges szuronyos katonai fegyverek, mint olyanok, melyek az állami vagyon megőrzésére s így a közrendészetre szolgálnak, az 1883. évi XXIII. t. cz. 5. §. e) pontja alá sorolandók s adómentesen hagyandók. Kapcsolatban ezen körrendelettel és tekintettel arra, hogy a közmunka- és a közlekedésügyi m. kir. minister úr átirata szerint a magy. kir. államvasutak vonalai mentén alkalmazott örök közül azok, kik saját tulajdonukat képező fegyverrel bírnak, költségkímélés szempontjából nem láttatnak el a vasuti intézet részéről fegyverrel, hanem az élet- és vagyonbiztonság őrzésére a saját fegyvereiket használják; nehogy ezen körülmény a fegyverek adómentessége tekintetében téves felfogásra szolgáljon alkalmul, kijelentetik, hogy az említett öröknek saját tulajdonát képező, vadászatra nem, hanem csakis az élet- és vagyonbiztonság őrzésére használt fegyverek szintén az 1883. évi XXIII. t. cz.

¹ A m. kir. államvasutak mentén alkalmazott örök élet- és vagyonbiztonsági szempontokból, saját fegyverrel bírhatnak és annak tartására hatósági engedélyt kérniök nem kell. (Belügyminister 1894. évi 1720. kih. sz. rendelete.)

5. §-a e) pontja alá sorolandók és adómentesen hagyandók. A mennyiben a m. kir. államvasuti örök a birtokukban levő fegyverekkel az 1883. évi XXIII. t.-czikkbe ütköző kihágásokat követnének el, utasítatnak a m. kir. adófelügyelők, hogy az ilyen esetekben, jelen körrendeletre való hivatkozással, esetről-esetre tegyenek jelentést.

59. A felesketett erdőtiszteknek, kir. erdőfelügyelőségi személyzetnek és felesketett erdőőröknek fegyver-, illetőleg vadászati adó alóli mentessége tárgyában a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister 1887. évi augusztus hó 15-én 65.154/VII. sz. alatt kelt körrendelete.

A fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-czikk 5. §. f) és g) pontjai értelmében a felesketett erdőtiszteknek, a kir. erdőfelügyelőségi személyzetnek szolgálati használatra rendelt, valamint a felesketett erdőőröknek fegyverei a fegyveradó alól kivételnek. Ebből tehát következik, hogy a nem szolgálati használatra rendelt fegyverek, használtassanak azok vadászatra, vagy nem, adókötelesek. Ugyanezen törvény 6. §. e) pontja értelmében a hatóságilag felesketett erdőtisztek, erdőőrök és a kir. erdőfelügyelőség személyzete a vadászati adó fizetése alól fel vannak mentve; ez adómentességet azonban csakis azon erdőhatóságok területén élvezik, melyeknél szolgálatukat teljesítik, míg ellenben az illető erdőhatóság területén kívül eső más területeken a vadászatot csakis a vadászati adó lefizetése mellett gyakorolhatják.

60. A felesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálati fegyvereinek adómentessége tárgyában a m. kir. pénzügyminister által 1891. évi május hóban 6755. sz. a. kiadott körrendelete.

Azon felmerült kérdés alkalmából, hogy a felesketett erdőőrök az 1883. évi XXIII. t.-cz. 5. §. g) pontja értelmében csak egy, vagy egynél több fegyvernek adómentes tartására vannak-e feljogosítva: a m. kir. pénzügyminister az 1900. évi 2491. sz. rendeletével akként határozott, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz.

38. §-a értelmében felesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálati czélokra 2 (kettő) darab fegyvert adómentesen tarthatnak, kettőnél több fegyver után azonban adómentesség nem jár. (A pénzügyminister 1898. évi 59.385. sz. rendelete szerint még érvényben van.)

61. A fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. végrehajtása iránt a 38.871: 1881. sz. belügyministeri rendelettel kiadott utasítás.

Az 5. §-hoz.¹

Az e) pont alá tartoznak a kir. dohánybeváltó hivataloknál alkalmazott raktárőrök fegyverei is.

A 6. §-hoz.¹

Az 5. §. f) és a 6. §. e) pontjaira vonatkozólag, fölmerülhető kételyek megelőzése végett, megjegyeztetik: hogy a kincstári központi, illetve a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi kir. ministeriumban alkalmazott erdészeti tisztviselőket, jelesül az országos főerdőmestert és az erdészeti osztály többi hivatalnokát éppen úgy megilleti a fegyveradó és vadászati-adómentesség, mint akármely más magán erdőbirtokos erdőtisztjeit, mert azon körülmény, hogy az erdészet állami vezetésének központja Budapesten, a kormány székhelyén van s az illetőknek innen kell az erdőkbe felváltva kijárni, a törvény végrehajtásánál különbséget nem okozhat.

Az erdészeti szakiskolák hallgatóinak nyújtott kedvezmény csak a vadászati adóra terjed ki, kötelesek azonban vadászatra használható fegyvereikért a fegyveradót megfizetni.

A 7. §-hoz.¹

Magától értetik azonban, hogy az ilyen egyéneknek a jelzett esetben is vagy saját személyükre szóló fegyveradó-igazolvánnyal kell birniok, vagy ha azzal nem birnak, a hatósági felügyelet alatt tartott hivatalos vadászat intézőjétől nyert írásbeli meghívással kell szükség esetében igazolniok, hogy a vadászatban ideiglenesen használatukba bocsátott idegen lőfegyverrel részt venni jogosítva vannak.

¹ E §. alatt az 1883: XXIII. t.-cz megfelelő §-a értendő.

62. A fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. határozmányaiiba ütköző jövedéki kihágások elkövetőitől elkobozott, illetve lefoglalt löfegyverek kezelése tárgyában a m. kir. belügy-minister 1890. szeptember hó 8-án 61.219. sz. a. kelt körrendelete.

1. Az 1883. évi XXIII. t.-czikk 39. §-ában megnevezett egyének által bármely okból lefoglalt löfegyver megőrzés végett a járási főszolgabírónak, városi polgármesternek, Budapesten a fővárosi rendőrségnek adandó át.

2. Ha a löfegyver kizárólag a löfegyvernek adóztatás alól törént elvonása, a vadászatnak vadászati jegy nélkül való gyakorlása, vagy más az 1883. évi XXIII. t.-cz. 42. §-ában felsorolt jövedéki kihágás miatt foglaltatott le: a kiszabott birság lefizetése, illetőleg az elzárási büntetés alkalmazása után lefoglalt löfegyver a tulajdonosnak a kir. pénzügyigazgatóság felhívására visszaadandó.

3. Azon esetben pedig, ha a löfegyver tilos vagy orvvadászat (1883. évi XX. t.-cz. 26., 27., 29. és 31. §§.) miatt koboztatott el, az elkobozott fegyvert a járási főszolgabíró (rendezett tanácsú városokban a polgármester) a vármegye alispánjához küldi be.

63. Az 1883. évi XXV. törvénycikk:

„Az uzsoráról és káros hitelügyletekről.“

Az uzsora vétségéről.

1. §.

A ki másnak a szorultságát, könnyelműségét vagy tapasztalatlanságát felhasználva, olyan kikötések mellett hitelez, vagy ad fizetési halasztást, melyek a neki vagy egy harmadiknak engedett tulságos mérvű vagyoni előnyök által az adósnak, vagy a kezesnek anyagi romlását előidézni vagy fokozni alkalmasok; vagy oly mérvűek, hogy az eset körülményeihez képest, a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közt szembeötlő

aránytalanság mutatkozik, az uzsora vétségét követi el és egy hónaptól hat hónapig terjedhető fogházzal és száz forinttól kétezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezenfelül a hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése is együtt vagy külön kimondható.

2. §.

A ki az uzsora elpalástolása végett előzetes birói határozatot vagy egyezséget eszközöl ki; vagy az uzsora előnyeit szinlett ügylet vagy váltó alakjába rejtve kötteti ki; vagy az uzsorás ügyletből eredő kötelezettség teljesítését, a hitelt nyerő fél becsületének lekötésével, eskü alatt, vagy hasonló megerősítések mellett ígérteti magának; vagy uzsorás ügylettekkel üzletszerűleg foglalkozik; vagy uzsora vétsége miatt már elítéltetett és az utolsó büntetés kiállása óta tiz esztendő még el nem telt: két évig terjedhető fogházzal és négyezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel, valamint hivatalvesztéssel és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésével is büntetendő.

Ezenfelül az elítélt, ha belföldi és nem azon községi illetőségű, a melyben az uzsora vétségét elkövette: ezen községből; ha pedig külföldi: a magyar állam területéről kiutasítható.

3. §.

Az előbbeni szakaszokban megállapított büntetés megfelelően alkalmazandó arra is, a ki e tényállást ismerve, uzsorás követelést szerez meg és azt másra átruházza, vagy annak uzsorás előnyeit maga érvényesíti.

4. §.

A valósággal adott érték után 8%-ot felül nem haladó kamat (1877: VIII. t.-cz.) kikötése, elfogadása vagy érvényesítése büntető eljárás alá nem esik.

6. §.

Ha a zálogüzlet-tulajdonos az 1881. évi XIV. t.-cz. 11. §-a szerint megállapított díjaknál¹ magasabbakat köteleztet, követel vagy szed olyan körülmények között, melyek ezen cselekvényt u z s o r a v é t s é g g é minősítik, ellene a 7. §-ban kijelölt bíróság, a jelen törvényben meghatározott büntetésen felül, az 1881: XIV. t.-cz. 23. §-ának második bekezdésében megállapított mellékbüntetést is alkalmazni tartozik.²

7. §.

Az uzsora vétsége felett a biráskodás a kir. törvényszékek hatásköréhez tartozik.

9. §.

Az uzsora vétsége miatt a büntető eljárásnak a sértett fél vagy házastársa vagy a föl- és lemenő ágbeli rokonok, illetőleg a gyám vagy a gondnok indítványa folytán van helye s a közvédlő a fennálló szabályok és törvényes gyakorlat értelmében jár el.

Az indítvány a három évi elévülési határidőn belül az 1878. évi V. t.-cz. 112. §-ában előirt három havi határidő eltelte után is előterjeszthető és vissza nem vonható.

¹ E díjakat az említett t.-cz. és §. értelmében, a törvényhatóság meghallgatásával, a kereskedelemügyi minister határozza meg. Az ekként megállapított százalék a zálogüzlet helyiségeiben, könnyen hozzáférhető helyen, állandóan kifüggesztendő és olvasható állapotban tartandó.

² A zálogüzlet-tulajdonosok által elkövethető kihágások az 1881. évi XIV. t.-czikben vannak megállapítva.

10. §.

Ha egyes községekben vagy vidékeken az elszegényedés általánosan mutatkozik és gyanúkok merülnek fel az iránt, hogy azt az elharapódzott uzsora okozza, vagy más jelek az uzsora elharapódzására mutatnak, a közigazgatási bizottság az ügyállást megvizsgálhatja s ha a gyanút alaposnak találja, az igazságügyministerhez indokolt felterjesztést intéz, ki annak alapján az eljárást hivatalból elrendelheti. Ezen rendelkezését azonban az igazságügyi minister az okok megszűntével és a közigazgatási bizottság meghallgatása után visszavonhatja; visszavonó rendelete azonban a már megindított ügyek befejezését nem akadályozza.

14. §.

Uzsora-vétségért nincs büntetésnek helye, ha, mielőtt a 9. §. szerint jogositottak egyike indítványát megtette volna, a tettes az általa elkövetett törvényellenességet jóváteszi és az adósnak vagy jogutódainak a már megkapott uzsorás vagyoni előnyöket, a megkapás napjától számított hat százalékos kamatokkal együtt visszatéríti.

15. §.

Az ezen törvény alapján ítélő bíróságok, az uzsora tényálladékának megállapításánál, a törvénynek a bizonyítékok teljességére vonatkozó intézkedéseihez kötve nincsenek.

16. §.

A jelen fejezet határozatai nem alkalmazhatók az olyan kereskedelmi ügyletekre, melyek bejegyzett kereskedők, mint hitelnyerők által kötöttek.